

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΕΤΟΣ Γ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1907

ΑΡΙΘ. 29.

ΝΕΑ ΖΩΗ

Αύγῃ ἐνὸς ὄνειρον ποῦ ροδόπλαστο
ἐτρέφαν μυστικὰ καινούργιοι πόθοι,
ώραϊο μιᾶς ιδέας δημιουργημα
ποῦ μέσα στὴ ψυχὴ μας ἐσαρκώθη!

Νέα Ζωή ! Ἄστροι ποῦ τὴ λάμψι σὺν
κνιτάζουν μὲ λαχτάρα τόσοι νέοι
παλμοὺς γιὰ ἓνα νέο μεσουράνημα
μιᾶς δόξας, τ' ὄνομά σου μᾶς ἐμπνέει.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΝ

ΤΟΥ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΥΠΟ πάντων ἀνομολογείται καὶ ὑπὸ πάντων πιστεύεται, ὅτι διὰ τῆς διορθώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέφερον ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ μαθηματικοῦ καὶ ἀστρονόμου Σωσιγένης διορθωθὲν καὶ τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἀπαρεγκλίτως ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, προέκυψεν ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μόνον τέλειον, τὸ μόνον ὀρθόν, τὸ ἀμεμπτόν, τὸ πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας θεραπεύσαν. Πάντες δὲ φρονοῦσιν, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ μεταρρυθμισώμεν τὸ ἡμερολόγιον καὶ προτρέπουσιν ἅμα ἡμᾶς καὶ κατηγοροῦσιν τὴν ἡμῶν μωρίαν, ἀκολουθοῦντων ἐν ταῖς ἀρχαῖς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος τὸ σφαλερὸν καὶ ἡμαρτημένον ἡμερολόγιον, χωρὶς κατὰ βῆθος νὰ ἔχωσι μελετήσῃ τοῦλάχιστον τὸ ἕτερον. Πᾶς ἐπομένως λόγος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου θὰ ᾔτο περιττὸς καὶ μάταιος καὶ κενός, ὁ δὲ τοιμῶν νὰ φέρῃ ἐπὶ τούτου τὸν λόγον πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ἢ τὸν Καϊάδαν ἢ τὴν Ταρτηνίαν πέτραν διότι οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῇ.

Ἐκ τῶν συγχρόνων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἔτσι ἤψαντο τοῦ ζητήματος τούτου πάνυ ἐπιπολαίως καὶ ἀσταθμῆτως κατεδίκασαν τὸ ἐν ἰσχύϊ ἡμερολόγιον καὶ παρεδέχθησαν τὸ Γρηγοριανὸν χωρὶς κατὰ βῆθος νὰ μελετήσωσιν αὐτό, χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν ἂν ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἡμερολογίων καὶ ποῦ ἐγκρίται αὕτη, χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν ὅτι τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον καὶ ἂν καταδικασθῇ ὑπὸ τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ πῶς ἐν ἀχρηστίᾳ, θὰ διατηρηθῇ ὑπὸ τῆς χρονολογίας ὡς βρος συγκρίσεως καὶ ἀναγωγῆς, διότι εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐπαναφέρει τὰς μηνολογίας κατὰ τὴν αὐτὴν σειράν ἐν διαστήματι 28 ἐτῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν πολλοὶ προτρέπουσιν ἡμᾶς νὰ δεχθώμεν τὴν διώρθωσιν τοῦ Γρηγορίου κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον αἰσθάνονται τὸ ἔδαφος τοῦ ἡμερολογίου τούτου διολισθαίνον καὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰς τὰ πρόθυρα, ὡς μὴ ἐκπληροῦντος τὰς ἀνάγκας τοῦ ἡμπορίου, διὰ τοῦτο ἀναγκαζόμεθα νὰ φέρωμεν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, πρόθυμοι νὰ ὑποστώμεν τὴν ἀπὸ κρημνοῦ θάνατον. Θὰ προσπαθῶμεν δὲ νὰ ἀποδείξωμεν τοῖς τε ἡμετέροις καὶ τοῖς ξένοις ὅτι τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον δὲν εἶναι ἀπόρροια τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι τέλειον ὅτι ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' ἐσφάλη ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς μετεμπίτσεως (διαφορᾶς τῶν δύο ἡμερολογίων). Ἐπομένως θὰ καταδείξωμεν τοῖς ἡμετέροις ὅτι ἐὰν ἐπὶ τῆς διορθώσεως πρὸς μεταρρυθμίσιν τοῦ ἡμερολογίου, δὲν πρέπει ἀδυσανίστως νὰ δεχθώμεν τὴν

διόρθωσιν τοῦ Γρηγορίου ἀλλὰ τινα ἄλλην ἐκ τῶν πολλῶν, ἀπὸ τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ ἀπορρέουσιν συνδυάζοντες πάντοτε τὰ ἐξαχόμενα τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἡτις πρὸς τὴν στιγμήν τῆς ἐκρινῆς ἰσημερίας καὶ τὸν ἐορτασμὸν τοῦ Πάσχα. Τέλος ὅτι ἡ μεταρρυθμίσιν τοῦ ἡμερολογίου δὲν εἶναι μόνον ἔργον τῶν μαθηματικῶν οὐτε τῶν θεολόγων, ἀλλὰ ἀμφοτέρων.

Πεποιθότες ὅτι συμβῆλλον ἐλάχιστον εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοιοῦτου σοβαροῦ θέματος προαχόμεθα ἐκ τῶν στιγλῶν τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἡμετέρου φίλου Σουλλόγου εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν πορισμάτων τῆς ἰδαιτέρως ἡμῶν μελέτης.

I

Μαθηματικὴ ἀναζήτησις τῶν κύκλων τῆς παρεμβολῆς.

Τὸ ἔτος σύκειται ἐκ 365, 2421996 ἡμερῶν ἢ 365 ἡμ. 5 ὥρ. 48 λ. 46 δλ. 04, εἶναι δηλονότι ἀριθμὸς ἐκφραζόμενος μὲ πολλὰ δεκαδικὰ ψηφία. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι δυνατόν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ πληθους τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὥρων τῶν ἐκφραζομένων ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου νὰ ἀρχίζωμεν νέον ἔτος, διότι τότε ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους θὰ συμπίπτῃ μετὰ πασῶν τῶν ὥρων μᾶς ἡμέρας, διὰ τοῦτο οἱ ἀνθρωποὶ ἐξέλεξαν αὐτὸ συγκαίμενον ἐξ ἀκεραίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν καὶ ἐπέστησαν διὰ διαφόρων παρεμβολῶν νὰ διατηρήσωσιν ὅσον τὸ δυνατόν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ τοῦ ἔτους. Καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τούτου ἐκφράζεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκ τῆς εὐστοχίου παρεμβολῆς τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ δὲ εὐστοχία παρεμβολῆς δὲν ἐπιτυγχάνεται εἰμὴ διὰ τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ.

Ἡ τιμὴ τοῦ ἔτους δὲν ἀπέχει πολὺ τῶν 365 ἡμ. καὶ 6 ὥρων.

Ἐν τῇ βίῳ ἐκτιμῶντες αὐτὸ ἐκ 365 ἡμ. παρεμβῆλλον καθ' ἕκαστον τέταρτον ἔτος μίαν ἡμέραν ὅτι ἐκ μόνον λᾶθος 1 ἡμέραν εἰς διάστημα 128 ἐτῶν, ὁ δὲ ὁ δὲ τρόπος τοῦ λογίζεσθαι οὕτω τὸ ἔτος ἦτο ἐν χρήσει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τὸ ἱερατικὸν ἔτος. Πρὸς διορθώσιν τοῦ λάθους τούτου ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' διέταξε νὰ ἀφαιρῶνται 3 ἡμ. ἐπὶ πλέον εἰς διάστημα 400 ἐτῶν ἐν ᾧ 3 ἡμ. ἐπρεπε νὰ ἀφαιρῶνται εἰς διάστημα 384 ἐτῶν.

Ἐὰν ὅμως τρέψωμεν τὸν ἀριθμὸν 365,2421996 εἰς συνεχὲς κλάσμα καὶ ὑπολογίσωμεν εἰς τὰ διαφόρα ἀνηγμένα κλάσματα (réduites), θὰ εὑρωμεν διὰ τὸ τὸ ἔτος τὰς ἐπομένους τιμὰς:

$365\frac{1}{4}$, $365\frac{1}{4}$, $365\frac{7}{29}$, $365\frac{8}{33}$, $365\frac{31}{128}$, $365\frac{132}{545}$

Ἐκ τούτων αἱ περιττὴς τάξεις τιμὰς εἶναι μικρότεροι τῆς ἀληθοῦς τιμῆς τοῦ ἀριθμοῦ 365,2421996, αἱ δὲ ἀρτίαι τάξεις μεγαλύτεραι. Ἐὰν δὲ τρέψωμεν τὰ διαφόρα ταῦτα κλάσματα εἰς δεκαδικόν, εὐρίσκωμεν, συγκρίνοντες αὐτὰ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 365,2421996, καὶ τὸ λάθος.

Οὕτω λαμβάνοντες ὡς τιμὴν τοῦ ἔτους 365 ἡμέρας κάμνομεν λάθος 0,2421996 ἡμ. ἢ 5 ὥρ. 48 λ. 46 δλ. 04 δηλ. μίαν ἡμέραν περίπου εἰς 4 ἔτη.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὡς τιμὴν $365\frac{1}{4} = 365,25$ ἡμ. κάμνομεν λάθος 0,0078004 ἡμ. καθ' ὑπερβολήν, ἔπερ λάθος ἀνέρχεται εἰς 1 ἡμέραν ἐν διαστήματι 128 ἐτῶν.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὡς τιμὴν $365\frac{7}{29} = 365,2413793$ ἡμ. κάμνομεν λάθος 0,0008203 ἡμ. κατὰ μείωσιν, ἔπερ λάθος ἀνέρχεται εἰς 1 ἡμ. εἰς 1450 ἔτη.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὡς τιμὴν $365\frac{8}{33} = 365,242424$ ἡμ. τότε κάμνομεν λάθος 0,0002246 ἡμ. καθ' ὑπερβολήν ἢ 1 μίαν ἡμέραν εἰς 4125 ἔτη περίπου.

Ἐὰν ἐκτιμῶμεν τὸ ἔτος ἐκ $365\frac{31}{128} = 365,24210937$ ἡμ. τότε κάμνομεν λάθος 0,00009023 κατὰ μείωσιν. Τὸ λάθος τούτο δίδει 1 ἡμέραν ἐν διαστήματι 11000 ἐτῶν περίπου.

Ἐὰν τέλος λάβωμεν ὡς τιμὴν $365\frac{132}{545} = 365,2422018$ ἡμ. τότε κάμνομεν καθ' ὑπερβολήν λάθος 0,0000022 ἡμ. ἔπερ ἀνέρχεται εἰς 1 ἡμέραν μετὰ 500,000 ἐτη.

Ἐρμηνεία τῶν ἀνηγμένων κλασμάτων. — Κύκλοι παρεμβολῆς. — Ἐὐὲν ἀκολουθῶντα τοῖς διαφόροις κύκλοις παρεμβολῆς.

Αἱ τιμαὶ τῶν ἀνηγμένων κλασμάτων παρέχουσιν ἡμῖν τοὺς κύκλους τῆς παρεμβολῆς, δηλ. τὰς ἡμέρας τὰς ὁποίας πρέπει νὰ παρεμβῶμεν κατὰ χρονικὰ διαστήματα διὰ νὰ διατηρήσωμεν κατὰ τὸ ἐφικτόν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους εἰς τὴν αὐτὴν πάντοτε ὥραν τοῦ ἔτους Οὕτω ἡ τιμὴ 365 δεικνύει ὅτι ἂν θεωρήσωμεν τὸ ἔτος συγκαίμενον ἐκ 365 ἡμ. μόνον, κάμνομεν λάθος 1 ἡμ. εἰς διάστημα βραχύτερον τῶν 4 ἐτῶν, ἐπομένως 1460 ἀληθὴ ἔτη ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1461 πολιτικά. Τὴν τρέπον τοῦτον τοῦ λογίζεσθαι τὸ ἔτος ἡκολούθουν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, οὕτω δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους αὐτῶν διήρχετο διὰ πασῶν τῶν ὥρων τοῦ ἔτους ἀγιάζουσα αὐτὰς.

Τὸ κλάσμα $365\frac{1}{4}$ δεικνύει ὅτι καθ' ἕκαστον τέταρτον ἔτος πρέπει νὰ παρεμβῶμεν 1 ἡμέραν κάμνοντες λάθος 1 ἡμ. εἰς 128 ἔτη. Τὴν τρέπον τοῦτον ἡκολούθουν οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὸ ἱερατικὸν ἔτος. Τοῦτον ἐφύρμοσε καὶ ὁ Σωσιγένης εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τοῦ προκαλέσαντος τὴν μεταρρυθμίσιν ὠνεμάσθη Ἰουλιανόν, χρῆσιν τοῦ ὁποῖου ποιούμεθα ἀπὸ τοῦ 44ου π.Χ. ἔτους.

Τὸ κλάσμα $365\frac{7}{29}$ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ παρεμβῶμεν 7 ἡμέρας ἐν διαστήματι 29 ἐτῶν, δηλαδή ἡ 7 ἐμβόλιμος ἡμέρα νὰ παρεμβῶται εἰς τὸ 29ον ἔτος καὶ οὐχί εἰς τὸ 28ον. Κατὰ τὸν κύκλον τοῦτον 29 τροπικὰ ἔτη κάμνουν 10592,0237884 ἡμέρας. 29 δὲ κοινὰ ἔτη μετ' ἑπτὰ ἐμβόλιμων κάμνουν 10592 ἡμέρας.

Τὸ κλάσμα $365\frac{8}{33}$ δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ παρεμβῶμεν 8 ἡμέρας ἐν διαστήματι 33 ἐτῶν ἢ 7 ἐμβόλιμος ἡμέρα πρέπει νὰ παρεμβῶται καθ' ἕκαστον 33ον ἔτος. Κατὰ τὸν κύκλον τοῦτον 33 τροπικὰ ἔτη κάμνουν 12052,09 ἡμέρας, 33 δὲ κοινὰ μετ'

ὁκτὼ ἐμβόλιμων κάμνουν 12053 ἡμ. Το σύστημα τοῦτο ἡκολούθησαν οἱ Πέρσαι διὰ τὸ πολιτικὸν αὐτῶν ἔτος ἀπὸ τοῦ 1029.

Τὸ κλάσμα $365\frac{31}{128}$ δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ παρεμβῶμεν 31 ἡμέρας ἐν σειρᾷ 128 ἐτῶν, ἢ τοι τὸ 128 ἔτος τοῦ κύκλου τούτου νὰ θεωρηθῇ κοινόν. Κατὰ τὸν κύκλον τοῦτον 128 τροπικὰ ἔτη κάμνουν 46751,001 ἡμ. 128 δὲ κοινὰ μετ' 31 ἐμβόλιμων κάμνουν 46751 ἡμ. Τὸν κύκλον τοῦτον προέτεινε τὸ πρῶτον ὁ Γερμανὸς ἀστρονόμος Mädler τῷ 1863 ὡς μέσον συνεννοήσεως τῆς Ὁρθοδόξου καὶ Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἐφύρμοσε δὲ εἰς τὸ Τουρκικὸν πολιτικὸν ἔτος ἡ Α. Ε. ὁ Γαζή Μουχτάρ Πασᾶς Μεγας Ἀρμωστὴς τῆς Τουρκίας ἐν Αἰγύπτῳ.

Τέλος τὸ κλάσμα $365\frac{132}{545}$ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ παρεμβῶμεν 132 ἡμ. ἐν διαστήματι 545 ἐτῶν ἢ μᾶλλον 528 ἡμέρας ἐν διαστήματι 2180 ἐτῶν, ἢ τοι μετὰ 33 βίσεκτα ἔτη θὰ ἀκολουθώμεν 7 κοινὰ καὶ τὸ 8ον θὰ θεωρηθῇ ἐμβόλιμον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν 2180 ἐτῶν, ὁπότε καὶ τὸ 2180ον ἔτος πρέπει νὰ θεωρηθῇ κοινόν. Κατὰ τὸν κύκλον τοῦτον 2180 ἔτη τροπικὰ κάμνουν 796.227,99 ἡμ. ἐν ᾧ 2180 κοινὰ μετὰ 528 ἐμβόλιμων ἡμερῶν κάμνουν 796.228 ἡμέρας. Τὸν κύκλον τοῦτον οὐδεὶς μέχρι τοῦδε προέτεινε, δύναται ὅμως νὰ ἐφαρμοσθῇ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ μέλλοντι, διότι περιορίζει ἐντὸς στενωτέρων ὁρίων τὴν ἐκρινῆς ἰσημερίαν, τὴν στιγμήν τῆς ὁποίας περὶ πολλοῦ ποιεῖται ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία.

Ὁ κύκλος τοῦ Γρηγορίου. — Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' δεχθεὶς 97 ἐμβόλιμα ἐν διαστήματι 400 ἐτῶν, ἐδέχθη τὸ πλαστὸν κλάσμα $365\frac{97}{400}$. Ἐκ τῆς μαθηματικῆς ταύτης ἐπισκοπῆσεως φαίνεται ὅτι ὁ κύκλος οὗτος δὲν εἶναι ἀπόρροια μαθηματικοῦ λογισμοῦ.

Τὸ κλάσμα $365\frac{97}{400}$ κεῖται μεταξὺ τῶν δύο ἀνηγμένων κλασμάτων $\frac{1}{4}$ καὶ $\frac{7}{29}$ ὅν μικρότερον τοῦ πρώτου κατὰ $\frac{87}{11600}$ καὶ μεγαλύτερον τοῦ 2. κατὰ $\frac{13}{11600}$. Καίτοι δὲ εἶναι μικρότερον τοῦ πρώτου, οἱ ὅροι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπλούστεροι κατὰ τι θεώρημα τῶν συνεχῶν κλασμάτων. Τρέποντες καὶ τοῦτο εἰς συνεχὲς κλάσμα εὐρίσκωμεν ὡς πρῶτον ἀνηγμένον $\frac{1}{4}$ ὡς δεῦτερον δὲ τὸ $\frac{8}{33}$ καὶ ὡς τρίτον τὸ δοθέν κλάσμα $365\frac{97}{400}$. Ἐπομένως τὸ κλάσμα τοῦτο πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ κλάσμα $\frac{8}{33}$ διαφέρον αὐτοῦ καθ' ὑπερβολήν κατὰ 0 000076 ἡμ. Κατὰ τὸν κύκλον τοῦτον οἱ 400 τροπικὰ ἔτη κάμνουν 146096 879 ἡμ. ἐν ᾧ 400 κοινὰ μετὰ 976 ἐμβόλιμων κάμνουν 146097 ἡμ. Ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν δύο κύκλων βλέπομεν ὅτι τὸ Περσικὸν πολιτικὸν καίπερ ἔχον βραχύτερον κύκλον παρεμβολῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ, παρέχει ἐν τοῦτοις μεγαλυτέραν ἀκρίβειαν.

Συμπεράσματα. — Ἐὰν πρόκειται νὰ ἐπιφέρωμεν τροποποίησιν τινα εἰς τὸ ἡμέτερον ἡμερολόγιον, πρέπει νὰ ἐκλέξωμεν διὰ τὰ ἐμβόλιμα ἔτη μετὰ τοῦ 3ου 4ου καὶ 5ου κύκλου τῆς παρεμβολῆς. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων κύκλων δὲν νὰ ἀπορρίψωμεν τὸν 3ον διότι ἔχει βίσεκτα ἔτη καὶ περιττοὺς ἀριθμούς, τὰ πολλαπλάσια τοῦ 33, ἐπομένως πρέπει ἢ

ἐκλογὴ ἡμῶν νὰ στραφῇ εἰς τὸν ἕτερον τῶν δύο τελευταίων κύκλων.

Πρὸ πάσης ὁμῶς ἐκλογῆς δεόν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν.

II

Οἱ κύκλοι τῆς παρεμβολῆς καὶ ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία.

Τὴν μεταρρυθμίσιν τοῦ ἡμερολογίου ἐπεζητήσαν οἱ ἄνθρωποι ὅχι τὸσον διὰ τὴν διαφορὰν πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, τὴν ὁποῖαν ἐπέφερε τὸ μῆκος τοῦ ἰουλιανοῦ ἔτους, ὅσον διὰ τὴν στιγμήν τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἢ ὁποῖα ἦτο στενωτάτα συνδεσμένη μετὰ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα. Καὶ νῦν ἐπὶ πᾶσα μελετωμένη μεταρρυθμίσιν πρέπει νὰ γίνῃται ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς προρρηθείσης ἐορτῆς.

Ἀπὸ τοῦ μεσαίωνος καὶ τῆς ἀναγεννήσεως πολλοὶ σοφοὶ καὶ ἐκ τῶν ξένων καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπεζητήσαν τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ, διότι ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία εἶχε μεταπέσει ἀπὸ τῆς 21ης στιγμῆς καθ' ἣν συνέβαινε αὕτη τῇ 325 μ. Χ. καὶ εἶχεν ἐπισπῆσθαι ἀπομακρυνθῆ ἀπ' αὐτῆς, ὥστε ἡ διόρθωσις νὰ φανῇ ἀναγκαιοτάτη. Δυσὲν θάτερον, ἢ ἐπρεπε νὰ ἐμμένωμεν τῇ ἀρχαίᾳ συνήθειᾳ καὶ νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου καὶ ἐπομένως νὰ ἐρτάζωμεν τὸ Πάσχα μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον, ἢ ὁποῖα γίνεται μετὰ τὴν 21ην Μαρτίου καὶ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἢ νὰ ἐορτάζωμεν τὸ Πάσχα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τὴν συμβαίνουσαν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, οἷανδήποτε μνηνολογίαν καὶ ἀνέφεραν αὕτη. Τὴν πρώτην γνώμην παρέδεδετο ὁ Πάπας Γρηγόριος τὴν δὲ δευτέραν προέτεινεν ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς. Οὗτος βλέπων ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος δὲν συνήνεκε νὰ ἀφαιρεθῶσι δύο ἡμέραι ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαρτίου διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἰσημερία εἰς τὴν καθιερωθεῖσαν μνηνολογίαν τῆς 21ης Μαρτίου προέτεινε νὰ ἐορτάζηται τὸ Πάσχα καὶ μετὰ τὴν πανσέληνον τὴν συμβαίνουσαν μετὰ τὴν 17 Μαρτίου. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή.

Ἡ γνώμη λοιπὸν τῆς Ἀγιοτάτης καὶ Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἶναι νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου ὡς συνέβαινε καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Α'. ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὅτε τῇ 45ῃ μ. Χ. εἶπε ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, ὕπατος ἀρχιερεὺς τοῦ Ρωμαϊκοῦ ἔθνους γενόμενος, ἀνέλαβε καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, μετεκαλέσατο ἐξ Ἀλεξανδρείας τὸν Σωσιγένη. Καὶ εἰς τοῦτον μὲν ἀνέθηκε τὴν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου εἰς δὲ τὸν γραμματεῖα Φλάβιον τὴν τοῦ ἐορτολογίου. Τὸ Ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον εἶχε περιέλθῃ ἕνεκα τῆς ὀλιγωρίας τῶν ποντιφίκων εἰς οὐκ εὖ κατάστασιν, ὥστε αἱ ἐορταὶ τοῦ θέρους ἐωρτάζοντο τὸ φθινόπωρον αἱ δὲ τοῦ χειμῶνος τὴν ἀνοιξιν. Ὡς ἐκ τούτου διὰ νὰ

ἐπαναφέρῃ τὰς ἐορτάς εἰς τὰς οὐκ εὖ ὥρας, παρενέβαλεν 90 ἡμέρας. Ἵνα δὲ μὴ μεταπίπτῃ ἡ ἰσημερία κατὰ μίαν ἡμέραν ἀνὰ 4 ἔτη ὡς συνέβαινε εἰς τὸ πολιτικὸν αἰγυπτιακὸν ἡμερολόγιον, ἐδεχθῇ τὴν πρότασιν τοῦ Σωσιγένου· ἀνὰ πᾶν τέταρτον συμπεπληρωμένον ἔτος (quarto quoque anno perfecto) (1) νὰ προστίθῃται μία ἡμέρα.

Ὁ Σωσιγένης δεχόμενος τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. καὶ 6 ὥρων περίπου ἐγνώριζεν ὅτι ἐκκλινε λάθος τι, διότι τὸ μῆκος τοῦ ἔτους εἶχεν ὁρισθῇ ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου (150 π.Χ.) βραχύτερον τῶν 365 ἡμ. καὶ 6 ὥρων κατὰ $\frac{1}{300}$ τῆς ἡμέρας ἦτοι ἐκ 365 ἡμ. 5 ὥρ. 55 λ. 14 δλ. (2). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία μετέπιπτε τακτικῶς κατὰ τὴν 1 ἡμέραν ἐν διαστήματι 123 ἐτῶν ἐπομένως κατὰ 3 ἡμέρας περίπου μέχρι τοῦ 325 μ.Χ. (3). Ἡ μετέπειτα αὕτη τῆς ἰσημερίας οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προϋξένησεν ἐνέπωση οὐδὲ τὴν προσηλὴν τῶν ἀνθρώπων προσηλκυσεν. Ἐν ᾧ δὲ ἡμᾶς ἐπεριελάμβανεν ἡ ἀλεξανδρινὴ Σχολή, οὐδεμία φωνὴ ὑψώθη περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας εἰς τὴν 23 Μαρτίου οὔτε διὰ τὴν μονιμοποίησιν αὐτῆς ἐντὸς στενωτάτων ὁρίων λόγος ἐγένετο. Ὅτε ὁμοῦ ἡ Α' ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος σκεψαμένη καὶ περὶ τοῦ Πάσχα ὥριον ἢ ἐορτὴν αὐτῇ νὰ ἐορτάζηται μετὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν, ἢ ὁποῖα ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἡ ὁποία συνέβαινε τῇ 21ῃ Μαρτίου, ἡ τήρησις τῆς στιγμῆς τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας ἐπεδύλλετο πλέον καὶ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐπιστήρει αὐτὴν καὶ ἐζητήσεν, ὅτε αὕτη ἀπεμακρυνθῇ κατὰ πολὺ, νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν καθιερωθεῖσαν θέσιν.

Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς XIII ἐκατονταετηρίδος ἡρξάντο ἀπόπειραι περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας καὶ διορθώσεως τοῦ ἡμερολογίου μέχρι τέλους τῆς XVI ὁπότε ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' (Ugo Buoncompagno) ἐπέφερε τὴν γνωστὴν διόρθωσιν, ἀφαιρέσας 10 ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1582 καὶ διατέλλας ὅπως ἡ ὑστερίαις τῆς 4' Ὀκτωβρίου 1582 ἐκτελεσθῇ 15. Κατὰ τὴν διόρθωσιν αὕτη ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία τῇ 1853 συνέβη τῇ 21 Μαρτίου ἐν ᾧ ἄλλως θὰ συνέβαινε τῇ 11ῃ 5 ὥρ. 51 λ. 44 δλ.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ Πάπᾳ ἦτο νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἰσημερία εἰς τὴν 21ην Μαρτίου, ὅπως συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Τοῦτο τοῦλάχιστον λέγει ἐν τῇ βούλλᾳ αὐτοῦ «Inter gravissimas».

« Ut in posterum aequinoctium . . . numquam » dimoveatur . . . Quo igitur vernum aequinoctium, quod a patribus concilii nicoeni ad » XII Cal Aprilis (21 Martis) fuit constitutum, » ad eandem sedem restituatur praecipimus et » mandamus, καὶ κατωτέρω Deinde ne in postea-

(1) Mac. Satur. Cap. 14).

(2) H. Faye: Cours d'Astronomie Τόμ. II σελ. 40.

(3) Ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία τῇ 44 π.Χ. συνέβη ἀκριβῶς τῇ 23 Μαρτ. 0 ὥρ. 37 λ. 44 δλ. Τῇ δὲ 325 μ.Χ. τῇ 20 Μαρτ. 9 ὥρ. 46 λ. 18 δλ. μ.Χ. Παρισίων.

» rum a XII cal. Aprilis (21 Martis) aequino- » ctium recedat, statuimus». ἦτοι « Ἵνα εἰς τὸν » ὕστερον χρόνον ἡ ἰσημερία . . . οὐδέποτε ἀπομακρυν- » νηται . . . ἔπου λοιπὸν ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία, ἥτις ἀπὸ » τῶν πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου κατὰ τὴν 12 » τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου (21 Μαρτίου) ὁρίσθη » κατὰ ταύτην νὰ ἀποκατασταθῇ παραδεχόμεθα καὶ » παραγγέλλομεν . . . Ἐπειτα Ἵνα μὴ εἰς τὸν ὕστερον » χρόνον ἀπὸ τῆς 12 τῶν καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου (21 » Μαρτίου) ἡ ἰσημερία ἀναχωρήσῃ, ὁρίζομεν ».

Ἐκ τῶν χωρίων τούτων τῆς βούλλας περιτρώως καταφαίνεται ὅτι ὁ Πάπας Γρηγόριος ἐζητήσας νὰ παρῶσιν τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου. Τοῦτο ὁμοῦ δὲν κατώρθωσεν, ὡς θὰ ἀποδείξωμεν κατωτέρω ἐξετάζοντες τὰς ἰσημερίας ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1852 μέχρι τοῦ 1987 δηλ. ἐπὶ σειρὰν 406 ἐτῶν. Ὅχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ θὰ δείξωμεν ὅτι ὁ Πάπας Γρηγόριος ἐσφαλὴν δεχθεὶς ὡς μετέμπτωσιν (διαφορὰν τῶν ἡμερολογίων) 10 ἡμέρας. Διὰ νὰ μείνῃ ἡ ἰσημερία ὡς ἐπὶ τὸ παλὺ εἰς τὴν 21ην Μαρτίου, ἐπρεπε νὰ λάβῃ 11 ἡμέρας ὡς μετέμπτωσιν. Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον μειονέκτημα τῆς Γρηγοριανῆς μεταρρυθμίσεως. Ἐπομένως ἐάν ποτε ἡ ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ζητήσῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ XX αἰῶνος νὰ ἐπαναφέρῃ καὶ αὕτη τὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21 Μαρτίου, πρέπει νὰ ἀφαιρέσῃ 14 ἡμέρας καὶ οὐχὶ 13, ὡς λογίζομεθα διὰ τὴν διαφορὰν τῶν δύο ἡμερολογίων.

Ὅπως πᾶσα μεταρρυθμίσιν οὕτω καὶ ἡ τοῦ Γρηγορίου εὔρε πολλοὺς πολεμίους τὸν Maestlin, Scaliger, Viète καὶ ἄλλους. Πάντων δεινότεροι ἦσαν ὁ Bianchini κληρικὸς τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος Ρώμης καὶ ὁ ἱάκωβος Cassini ἀστρονόμος Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῶν Παρισίων· ὁ τελευταῖος οὗτος ἀπέδειξεν ὅτι διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία πίπτει μετὰ τῆς 19ης Μαρτίου 4 μ. μ. καὶ τῆς 21ης Μαρτίου 9 μ. μ. ἀληθοῦς χρόνου Παρισίων καὶ ἐπομένως ἡ μεταρρυθμίσιν δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχής, ὡς μὴ ἐκπληροῦσα τὸ ζητούμενον (1).

Θελήσαντες δὲ νὰ ἴδωμεν καὶ κατὰ ποῖα ἔτη ἐπείσεν ἡ ἰσημερία τῇ 19ῃ Μαρτίου ὑπελογίσασθαι διὰ τῶν τύπων τοῦ Largeau (2) τὰς στιγμὰς τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας ἀπὸ τοῦ 1582 μέχρι τοῦ 1987. Εὗρομεν δὲ ὅτι τῇ 1696 ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία συνέβη τῇ 19 Μαρτίου

(1) Mémoires de l'Académie des Sciences Tome VIII σελ. 356.

(2) Περί τῶν πινάκων τούτων τοῦ Largeau λέγει ὁ Biot: «Les équinoxes et les solstices, calculés avec les Tables abrégées, ne pensent pas différer de plus de 25 minutes de ceux que donnerait le calcul complet des lieux du soleil fait avec les tables de Delambre, et en adoptant les formules de précession de la Mécanique céleste. (Biot: traité d'Astronomie Physique Τόμ. 5 σελ. 523).

(ν. ἡ.) τῇ 3 ὥρ. 14 λ. 1853. μέσου χρόνου Παρισίων ὅπως ὥρισεν ὁ Cassini.

Ἐκ τῆς ἐργασίας ἡμῶν ταύτης προέκυψεν ὅτι ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία συνέβη

τῇ 19 Μαρτίου	23	φορὰς
» 20 »	271	»
» 21 »	112	»

ἦτοι ἐκτὸς τῆς 21 Μαρτίου καὶ μάλιστα δύο ἡμέρας πρὸ αὐτῆς 294 φορὰς. Ἀρὰ ἡ διόρθωσις τοῦ Γρηγορίου δὲν ἐθεράπευσε πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐάν ὁμοῦ ὁ Γρηγόριος ἐδέχετο ὡς μετέμπτωσιν 11 ἡμέρας τότε ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία θὰ συνέβαινε

τῇ 20 Μαρτίου	23	φορὰς
» 21 »	271	»
καὶ τῇ 22α »	112	»

ἦτοι τὴν 21 Μαρτίου καὶ μίαν ἡμέραν μετ' αὐτὴν 383 φορὰς πρὸ αὐτῆς δὲ μόνον 23 φορὰς ἐπομένως ἡ γνώμη τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐξεπληροῦτο. Ἐνεκα τούτου εἰπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ Πάπας Γρηγόριος ἐσφαλὴν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μετεμπτώσεως.

Ἐάν ὁμοῦ δεχθῶμεν τὸν κύκλον $\frac{31}{128}$ καὶ μετέμπτωσιν 11 ἡμ. τότε ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία θὰ συνέβαινε

τῇ 20ῃ Μαρτίου	60	φορὰς
» 21η »	305	»
καὶ τῇ 22α »	41	»

ἦτοι 346 φορὰς τῇ 21 Μαρτίου καὶ μετ' αὐτὴν, 60 δὲ μόνον πρὸ αὐτῆς.

Ἐάν δὲ τέλος δεχθῶμεν τὸν κύκλον $\frac{132}{545}$ καὶ $\frac{628}{2180}$ καὶ μετέμπτωσιν 11 ἡμέρας ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία θὰ συνέβαινε:

τῇ 20 Μαρτίου	90	φορὰς
» 21 »	293	»
καὶ » 22 »	23	»

ἦτοι 316 φορὰς τῇ 21 Μαρτίου καὶ μετ' αὐτὴν 90 δὲ φορὰς πρὸ αὐτῆς. Ὁ κύκλος οὗτος καίτοι φαίνεται μειονεκτικὸν τοῦ προηγουμένου ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ περιορίζῃ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν στενωτέρω μετὰ τῆς 20ῆς καὶ 21ῆς Μαρτίου, ὅπως συνέβαινε καὶ τῇ 325 μ.Χ. Τῇ ὅντι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1ου αἰῶνος ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία συνέβη

τῇ 19ῃ Μαρτίου	20	φορὰς
» 20ῃ »	77	»
» 21η »	3	»

ἀπὸ δὲ τοῦ 287 μέχρι τοῦ 300 ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία συνέβη

τῇ 20 Μαρτίου	10	φορὰς
» 21 »	4	»

Ἐπομένως δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν μετὰ βεβαιότητος μεγάλῃς ὅτι ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς Α'. ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἦτο ἡ 20 Μαρτίου.

Περὶ τῶν ἐν κοινῇ ἠλθακῶν ἡμερολογίων. — Ἐκτὸς τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία, ἡ διάρκεισις εἰς μῆνας καὶ ἡ δια-

νομή των ημερών είναι γνωστή, είναι εν χρήσει και το επόμενα πολιτικά ημερολόγια (1).

Ιον το Παρισίον. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ 12 μηνῶν ἐχόντων 30 ἡμέρας καὶ ἐκ 5 ἐπαγομένων, ὅταν τὸ ἔτος εἴναι κοινόν, ὅταν εἴναι ἐμβόλιμον, αἱ ὁποῖαι προστίθενται εἰς τὸ τέλος τῶν 360 ἡμερῶν, ὥπως ἐγένετο εἰς τὸ ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν καὶ τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ σήμερον ἐπὶ οἱ Κέπτοι. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους γίνεται τὴν ἡμέραν τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, οἱ δὲ μήνες αὐτοῦ φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων περσικῶν μηνῶν εἰς τὰ ὁποῖα προστίθεται τὸ ὄνομα τοῦ συστήσαντος τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο Σάχου Τζελάλ-Ἐδδίν Ἡρ-ἔατο δὲ λειτουργοῦν τῇ Παρασκευῇ 9 Ραμαδάν τοῦ 471 ἀπὸ Ἑγείρας. Διὰ τὰ ἐμβόλια ἐπὶ ἀκολουθεῖ τὸν κύκλον παρεμβολῆς 1/33.

2ον το Ἰουδαϊκόν. Τὸ τουρκικὸν πολιτικὸν ἔτος τὸ ὑπὲρ τοῦ Γαζή Μουχτάρ Πασσά προταθὲν πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀλλοῦ ἀτελοῦς πολιτικοῦ ἡμερολογίου «Μαλιέ» καλουμένου ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 μηνῶν ἔχοντας 30 ἢ 31 ἡμέρας. Οἱ μήνες διηρέθησαν εἰς τέσσαρας τριάδας ἀναλόγως τῶν 4 ὥρων τοῦ ἔτους, τῶν ὁποίων φέρουσι καὶ τὰ ὀνόματα. Ἐκάστος μὲν ἐκάστης τριάδος φέρει τὸ τακτικὸν αὐτοῦ ἀριθμητικόν. Ἐχουσι δὲ οἱ δώδεκα μήνες τὰ ἐπόμενα ὀνόματα καὶ πλῆθος ἡμερῶν:

I Μετωρινὸς	30 ἡμ.	I Ἑορινὸς	31 ἡμ.
II »	30 »	II »	31 »
III »	30 »	III »	31 »
I Χειμερινὸς	30 »	I Θερινὸς	31 »
II »	30 »	II »	31 »
III »	30 »	III »	30 ἢ 31 ἡμ.

Ὡς ὁρῶν τὸ ἔτος ἐλγῆθῃ ἡ μετωρινὴ ἰσημερία διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰσῆλθεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς Μωμεθανικῆς θρησκείας Μαμέθ ἐνδεῶς εἰς Μερίαν καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤρξαντο χρονολογεῖν οἱ μωμεθανοὶ ἀπὸ Ἑγείρας. Διὰ τὰ ἐμβόλια ἐπὶ ἀκολουθεῖ τὸν κύκλον τῆς παρεμβολῆς 1/128, ἐ-

(1) Τὰ μωμεθανικὰ κράτη διὰ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας μεταχειρίζονται τὸ ἡλιακὸν ἔτος οὕτω ἐν Περσίᾳ ὁ Σελτζικὸς Σουλτάνος Τζελάλ-Ἐδδίν Μέλεχ Σαχμπίν Αλπ ἀρῶν συνεκάλεσε συμβούλιον ἐξ ὧν τὸ διαστήμα ἀνδρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ὅμαρ ἂλ Χαγιάμ καὶ ὁ Ἀμπὶ ἔρροχμάν ἂλ Χαζίμ καὶ ὥρισαν τὸ μέχρι σήμερον ἀκολουθούμενον πολιτικὸν ἡλιακὸν ἔτος. οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἐν χρήσει τὸ ἔτος Μαλιέ τὸ ὁποῖον συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Ἀμπασόου Χαλίφου Ταγῇ Λιλλάχ ἀνεληντος τὸν θρόνον τῇ 363 ἔτει ἀπὸ Ἑγείρας (973 μ. χ.). Ἡρχετο τῇ πρώτῃ Μαρτίου ὥπως παρὰ τοῖς Ρωμαίοις. οἱ ἑ μήνες ἔφερον μὲν ἄλλα ὀνόματα εἶχον ὅμως τὸ αὐτὸ πλῆθος τῶν ἡμερῶν. Τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦτο ἡμερολόγιον ἐγκατελήφθη τῇ 1871, ἀντικαταστάθει ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ τῆς ἐγείρας ἡμερολογίου. Ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὴν κατὰκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐποικιστῶν χρῆσιν μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ κοπτικῶ ἔτους εἰτα ἀντικατέστησαν αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Γρηγοριανοῦ. Ἐν Συρίᾳ καὶ Βαγδάτῃ μετεχειρίζοντο κατ' ἀρχὰς τὴν χρονολογίαν τῶν Σελευκιδῶν ἕπειτα τὴν τοῦ Yessidjerde καὶ τέλος τὸ ἔτος Μαλιέ (διὰ πλείους πληροφορίας ἐπιβλ. Ghazi Ahmed Moukhtar Pacha: La réforme du Calendrier.)

πεμένως πᾶν ἔτος διαιρούμενον διὰ 4 καὶ μὴ διαιρούμενον διὰ 128 εἶναι ἐμβόλιμον πᾶν δὲ ἔτος μὴ διαιρούμενον διὰ 4 ἀλλὰ διαιρετὸν διὰ 128 εἶναι κοινόν.

Ὁ Γαζή Μουχτάρ Πασσά ἐκάλεσε τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο «ἡλιακὸν τῆς Ἑγείρας» καὶ ἀνέγαγε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑγείρας. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Δευτέραν 8 Ραμπῇ ἁουαλ καὶ πρὸς τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 622 μ. Χ. κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον.

3ον το ἡμερολόγιον τῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας τῆς Γαλλίας. Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τὸ Ἰουλιανόν, δὲν πληροῖ τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἡ ἀρχὴ αὐτῶν συμβαίνει ἐν ὥρᾳ τοῦ ἔτους λίαν ἀκαταλλήλῃ, οἱ μήνες φέρουσιν ἀρχαῖα τῆς πολυθείας ὀνόματα ἢ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν τάξιν τὴν ὁποίαν κατέχουσιν ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ χρόνου ὁ 9ος μὲν τοῦ ἐνιαυτοῦ φέρει τὸ τακτικὸν 7 καὶ λέγεται Σεπτέμβριος καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ αὐτὴ ἀτάξια μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου. Ἡ ἐμβόλιμος ἡμέρα προστίθεται εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, δευτέρου μηνὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ παρεμβάλλεται μετὰ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, ὥς να ἡθέλωμεν νὰ ἀποκρύψωμεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μήποτε ὀργισθέντες τιμωρήσονται τὸν ἀνθρώπινον γένος, ὁ μὲν Φεβρουάριος ἔχει ἄριστον ἀριθμὸν ἡμερῶν. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους γίνεται ἐν ὥρᾳ ἀκαταλλήλῃ διὰ πάσας μὲν τὰς χώρας ἰδίᾳ δὲ διὰ τοὺς κατοίκους τῶν βορείων καὶ νοτίων μερῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο λίαν ὀρθῶς καὶ φρονίμως οἱ μὲν ἀρχαῖοι λαοὶ ἔτασσον τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους εἴτε εἰς τὴν ἐαρινὴν εἴτε εἰς τὴν μετωρινὴν ἰσημερίαν ὁ δὲ χριστιανισμὸς εἴτε εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (ἀπὸ τῆς ἐνσαρκώσεως ab incarnatione) εἴτε εἰς τὴν πρώτην τοῦ Σεπτεμβρίου (ἀρχὴ ἐπινεμήσεως indictionis). (1) Ὡς μόνον δὲ πλεονέκτημα τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου εἶναι ἐπὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ἡ πρώτη τοῦ ἔτους συμβαίνει ὅταν ἡ Γῆ εὕρεται εἰς τὸ προσήλιον, πλεονέκτημα ὅπερ θὰ ἐκλίπη μετὰ παρέλευσιν χρόνου.

Ἐνεκα τῶν ἐλλείψεων τούτων ἡ Ἀστρονομικὴ Ἑταιρεία τῆς Γαλλίας προεκήρυξε τῇ 1887 διαγωνισμὸν πρὸς καταστρώσιν ἡμερολογίου ἀπηλλαγμένου τῶν ἐλαττωμάτων τούτων καὶ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου ἰδίᾳ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου ἡμῶν. Ἐκ τῶν ὑπεβληθεισῶν προτάσεων ἐνέκρινε τὸ ὑπὸ τοῦ κ. G. Armelin προταθὲν εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέ- νειμε καὶ γέρας ἐκ 1500 δρ. καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς 52 ἐβδομάδας ἥτοι σύγκειται ἐκ 364 ἡμερῶν τῆς 365ης λαμβανούσης, τὸ ὄνομα ἐγ- μέρας τοῦ ἔτους» καὶ φερύσσης αὖξοντα ἀριθμὸν 0. Ὅταν τὸ ἔτος εἴναι ἐμβόλιμον τότε τὸ ἔτος ἔχει «δύο

(1) Τὴν δὲ ἐπινεμήσεων χρονολογίαν ἀκολουθοῦσιν ἐπὶ οἱ Πάπαι καὶ οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ δύο ἐπινεμήσεις ἀντιστοιχεῖται. Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἔχομεν ἐπινεμήσιν 5.

ἡμέρας τοῦ ἔτους». Αἱ ἡμέραι τοῦ ἔτους δὲν ἔχουσιν ὄνομα ἐβδομάδος.

Οἱ δώδεκα μήνες τοῦ ἔτους διαιροῦνται εἰς 4 τριμη- νίας. Οἱ δύο πρώτοι μήνες ἐκάστης τριμηνίας ἔχουσιν ἀνὰ 30 ἡμέρας ἕκαστος, ὁ δὲ τρίτος 31 ἡμέρας.

Οἱ δώδεκα μήνες φέρουσι τὰ τακτικά αὐτῶν ὀνόματα πρώτος, δεύτερος κτλ. μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Τὸ ἔτος ἀρχίζει πάντοτε Δευτέραν. Ἐπομένως ὁ πρώτος μὴν ἐκάστης τριμηνίας ἀρχεται τὴν Δευτέραν, ὁ δεύτερος τὴν Τετάρτην καὶ ὁ τρίτος τὴν Παρα- σκευήν.

Ὡς ἀρχὴ τοῦ ἔτους λαμβάνεται ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἔχει τὰ ἐπόμενα πλεονεκτήματα. Ἡ πρώτη ἡμέρα ἐκάστου μηνὸς καὶ ἐπομένως ἡ δε- κὰτῃ πέμπτῃ δὲν πίπτουσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ· οὕτω δὲ προκύπτει μεγάλη εὐκολία διὰ τὰς ἐμπορικὰς συναλ- λαγὰς καὶ τὴν λήξιν τῶν γραμματίων.

Αἱ μηνολογίαι θὰ συμβαίνει πάντοτε κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐπομένως αἱ ἐπέτειοι τῶν γεγονότων θὰ ἔχωσι πρὸς τὴν μηνολογίαν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα τῆς ἐβ- δομάδος, ὅπερ δὲν συμβαίνει διὰ τὰ ἐν χρήσει ἡμε- ρολόγια. Ἐὰν λ. χ. γεγονὸς τι συνέβη τῇ 11ῃ Ἰανουα- ρίου 1907 κατ' ἡμέραν Πέμπτην, τὸ ἐπὶ τὸ ἔτος θὰ ἐορτασθῇ ἡ ἐπέτειος αὐτοῦ τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1908 καὶ ἐν ἡμέρᾳ Πέμπτῃ. Καὶ γενικώτερον ἡ 1ῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἐκάστης τριμηνίας θὰ συμβαίνει ἡμέρα Δευτέρᾳ ἢ τοῦ δευτέρου μηνὸς ἐκάστης τριμηνίας ἡ- μέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ἡ τοῦ τρίτου μηνὸς ἡμέρᾳ Παρα- σκευῇ.

Οἱ συγκριτικοὶ πίνακες τῶν εἰσπράξεων καὶ ἐξόδων εἰς τὰς διαφόρους διοικήσεις, τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ τελωνεῖα θὰ εἶναι ὁμαλώτεροι. Ὁ καθορισμὸς τῶν ἐμ- πορικῶν πανηγύρεων, τῶν ἐορτολογίων, εἰς τὰ διὰ- φορα ἐμπορικὰ κατὰστήματα θὰ εἶναι σταθερώτερος. Τὰ ἱστορικά γεγονότα θὰ ὀρίζονται ἀκριβέστερον. Τοιοῦτον εἶναι ἐν συντόμῃ τὸ ὅπερ τῆς Γαλλικῆς Ἀ- στρονομικῆς Ἑταιρείας προταθὲν ἡμερολόγιον, ὅπερ κατὰ πάσαν πιθανότητα θὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ Γρη- γοριανὸν ἡμερολόγιον (1) ἐπομένως ἂν φασὶ ἢ ἀντικατάστασις αὐτοῦ ἐπικρατεῖται, θὰ εἶναι ἀντικρὺς ἀφροσύνη μεταρ- ρυθμίζοντες νὰ δεχθῶμεν τὴν διόρ- θωσιν τοῦ Γρηγορίου.

III

Τὸ ἡμερολόγιον καὶ ὁ Ζ'. Ἀποστολικὸς κανὼν. Πρὸς καθορισμὸν τῆς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα οἱ πασχαλιστοὶ τηροῦσι καὶ τὸν Ζ'. Ἀποστολικὸν κανὼνα ἔχοντα οὕτω:

«Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν «ἀγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας «μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελέσει καθαρὰς» ἢ οἱ ἐπιβάλλεται καθάρσεις εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου τοὺς ἐορτάζοντας τὴν ἀγίαν τοῦ Πάσχα

(1) Οἱ Ἰσπανοὶ ἔμποροι ἐξήχτησαν ἀπὸ τοῦ 1902 νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς τὸ νέον ἡμε- ρολόγιον (ἐπιβλ. Bulletin de la Société Astronomique de France Mai 1902).

ἡμέραν πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας μετὰ τῶν Ἰουδαίων.

Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου καταφίνεται ὅτι οἱ Ἰου- δαῖοι ἐορτάζον τὸ Πάσχα αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεμελιωτὴς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐπαθεν ἐν κειρῷ πανσελήνου καὶ μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, ἐθέσπισαν οἱ αὐτόπται καὶ μάρτυ- ρες τοῦ Λόγου οἱ ὅπαδοι αὐτοῦ νὰ μὴ ἐορτάζωσιν, ὥς οἱ Ἰουδαῖοι πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἀλλὰ μετ' αὐ- τήν, οὔτε δὲ μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Ὄντως ἀπὸ τῆς θε- μελιώσεως τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως μέχρι τῆς Ε'. μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος, οἱ Ἰουδαῖοι ἀτά- κτως ἤγον τὴν ἐορτὴν καὶ πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας καὶ μετ' αὐτήν. Τοῦτο μὲν διότι δὲν εἶχον ὀρθὸν ἡμερολό- γιον τοῦτο δὲ, εἴτε διότι ἐσπένδιον τῶν ἐπιτηδείων, εἴτε διότι ἤσαν αἰχμάλωτοι καὶ δὲν ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς εἰς ξένην γῆν, μακρὰν τῆς Ἱερουσαλὴμ, νὰ ἐορτάζωσιν. Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἱερεὺς Κλήμης, πάπας Ρώμης, θέλων νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς χριστιανούς τῆς συνηθείας ταύτης καὶ ἐπιθυμῶν ἡ ἐορτὴ νὰ ἐορτάζηται μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, νουθετεῖ αὐτοὺς λέγων: «Δεῖ οὖν ὑμᾶς ἀδελ- φοί, ... τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἀκριβῶς ποιεῖσθαι μετὰ «...τροπὴν ἰσημερινήν...» μὴκέτι δὲ παρκατηρούμενα «μετὰ Ἰουδαίων ἐορτάζειν» οὐδεμίαν γὰρ κοινωνίαν ἡ- «μῶν οὐν πρὸς αὐτοὺς» πεπλάνηται γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν «ψῆφον ἡ νομίζουσιν ἐπιτελεῖν» ὅπως πανταχόθεν ὁ- «σι πεπλάνημένοι καὶ τῆς ἀληθείας ἀπεσχονισμένοι. «Ἔμεῖς δὲ φυλάσσεσθε τὴν ἰσημερίαν τροπὴν τῆς ἐα- ρινῆς ὥρας» (1).

Ἀπὸ τῶν μέσων ὅμως τῆς Δ' ἐκατονταετηρίδος οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτησαν ἡμερολόγιον διὰ Χιλέλ τοῦ II, περιπλοκώτατον μὲν εὐφύεστατον ὅμως κατὰ τὴν γνώ- μων τοῦ Scaliger. Καὶ οὕτω ἀπὸ τῆς Ε'. ἐκατονταε- τηρίδος οἱ Ἰουδαῖοι ἐορτάζουσι τὸ Πάσχα αὐτῶν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, οὐδ' εἶναι φέτος μήπως ἐορτά- σωσιν αὐτὸ πρὸ αὐτῆς, διότι ὁ σεληνιακὸς κύκλος τοῦ ὁποῖου ποιοῦνται χρῆσιν, ἔχει μήκος 6939 ἡμ. 16 ὥ- ρων καὶ 43 λ. 3, 33λ. καὶ εἶναι μακρότερος μὲν τοῦ γρηγοριανοῦ κατὰ 1 ὥρ. 8λ. 15, 3 δλ. βραχύτερος δὲ τοῦ Ἰουλιανοῦ κατὰ 1 ὥρ. 26 λ. 56, 63λ. καὶ ἐπο- μένως ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα θὰ βάλῃ πρὸς τὸ θέρος ὅπως καὶ τὸ ἡμέτερον. Ἐορτάζουσι λοιπὸν καὶ οὗτοι τὴν ἐορτὴν αὐτῶν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημε- ρίαν τὴν συμβαίνουσαν, ὥς εἶδομεν, μετὰ τὴν 19, 20, 21 Μαρτίου (ν. ἡ.) ἢ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τὴν γινομένην μετὰ τὴν 21 Μαρτίου (ν. ἡ.) ὅπως ὥρισεν ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος.

Ἐπειδὴ ὅμως κατ' ἕκαστον 8ον καὶ 19ον ἔτος τοῦ σεληνιακοῦ τῆς δεκαεταετηρίδος κύκλου οἱ Ἰουδαῖοι, ἐνεκα τοῦ ἐμβολίου μηνὸς Βεαδάρ, ἐορτάζουσι τὸ ὀφι- αίτατον αὐτῶν Πάσχα μετὰ τὴν 20ὴν Ἀπριλίου (ν. ἡ.) ὅπερ δὲν θὰ συνέβαινεν, ἐὰν μετὰ τὸν Ἀδάρ, δὲν παρε- νέβαλον τὸν ἐμβόλιμον μῆνα, ἀλλ' ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἠριθμοῦν τὸν Νισάν, διὰ τοῦτο δις εἰς σειράν 19 ἔτων οἱ Λατῖνοι ἐορτάζουσι πρὸ τῶν Ἰου-

(1) Κλήμ. Ρώμης Πατρολ. Migne Tom. I col 888.

δαίων. Ἐνίστε δὲ καὶ κατὰ τὸ 11ον ἔτος τοῦ αὐτοῦ κύκλου ἐορτάζουσι πρὸ αὐτῶν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ κατὰ τὸ 6ον ἔτος.

Ὅρισαντες τὴν ἡμέραν καὶ τοῦ Ἰουδαίου Πάσχα ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου μέχρι τοῦ 2000 καὶ συγκρίναντες τὴν ἐορτὴν ταύτην μετὰ τῆς τῶν Λατίνων εὐρομένης δι:

Κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς μεταρρυθμίσεως οἱ Λατίνοι ἐώρτασαν πρὸ τῶν Ἰουδαίων δις τῇ 1587 καὶ 1598.

Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα δεκάκις πρὸ τῶν Ἰουδαίων καθ' ἕκαστον 8ον καὶ 19ον ἔτος τοῦ κύκλου τῆς δεκαετητηρίδος, ἀπαξ δὲ μετ' αὐτῶν τὸ 1619.

Κατὰ τὸν 18ον ἐκκαιδεκάκις πρὸ αὐτῶν καθ' ἕκαστον 8ον 11ον καὶ 19ον ἔτος τοῦ κύκλου.

Κατὰ δὲ τὸν 19ον αἰῶνα πεντεκαιδεκάκις μὲν πρὸ αὐτῶν καθ' ἕκαστον 8ον, 11ον καὶ 19ον ἔτος δις δὲ μετ' αὐτῶν.

Κατὰ δὲ τὸν 20όν οἱ Λατίνοι θὰ ἐορτάσωσι πεντεκαιδεκάκις μὲν πρὸ αὐτῶν καθ' ἕκαστον 8ον 11 καὶ 19ον ἔτος πεντάκις δὲ μετ' αὐτῶν. Ἦτοι ἐν σειρᾷ 417 ἐτῶν οἱ Λατίνοι ἐώρτασαν 58 φορές πρὸ τῶν Ἰουδαίων 8 δὲ φορές μετὰ τῶν Ἰουδαίων.

Ἐάν λοιπὸν ἐπαναφέρωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου, ὡς συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, θὰ ἐορτάζωμεν τὸ Πάσχα πρὸ τῶν Ἰουδαίων ἢ καὶ μετ' αὐτῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἀπαγορεύει ἡμῖν ὁ Ζ'. Ἀποστολικὸς κανὼν.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐπιτηροῦσα μόνον τὴν ἰσημερίον τροπὴν ὡς ἦτο καὶ ἡ γνώμη τοῦ Κλήμεντος Ῥώμης «ὅτι εἰς δὲ φυλάσσειν ἀκριβῶς τὴν τροπὴν τῆς ἑαρινῆς ὥρας» ἐπέφερε τὴν γνωστὴν τροποποίησιν μὴ φυλάξασα τὸν ἕτερον ὅρον, τὸ ἐορτάζειν μετὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς ἦτο τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἄρα γε δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ καινοτομήσωμεν ἐορτάζοντες πρὸ τῶν Ἰουδαίων παραβλέποντες τὸν Ζ'. Ἀποστολικὸν κανόνα; ἢ πρέπει νὰ τροποποιήσωμεν τὸν κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου καὶ νὰ ἐορτάζωμεν τὸ Πάσχα, χρεῖας τυχοῦσης, καὶ μετὰ μίαν πανσέληνον παρακολουθοῦντες τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων οὐχὶ κατὰ τύπον ἀλλὰ κατ' οὐσίαν. Βλὲ ταῦτα δεόν νὰ ἀπαντήσωσιν οἱ θεολόγοι.

Πρὸ πάσης μελετωμένης μεταρρυθμίσεως οἱ θεολόγοι πρέπει νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῶν διότι οὐδὲν δύναται νὰ γίνῃ ἢ μὴ ἐρμηνευθῇ ὁ Ζ'. Ἀποστολικὸς Κανὼν.

* *

Ἐξεθέσαμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, σαφῶς καὶ βραχέως: α) πῶς ὑπολογίζονται οἱ κύκλοι τῆς παρεμβολῆς τῶν ἐμβολίων ἡμερῶν. Ἐδείξαμεν δ' ὅτι ὁ κύκλος τοῦ Γρηγορίου κατὰ πολὺ μειονεκτεῖ ἀλλων ἀπλουστερῶν καὶ ἀκριβεστερῶν κύκλων καὶ ὅτι ὁ Γρηγόριος ἐσφάλη εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μετεμπτώσεως, δι' ὃ τὸ ἡμερολογίου τοῦτο εἶναι πάντως ἀκατάλληλον, ἀνάγκης τυχοῦσης, νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον β) διὰ τίνος κύκλου δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὴν ἑα-

ρινὴν ἰσημερίαν ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερον πρὸς τὴν 21 Μαρτίου, ἔπερ δὲν κατωρθώθη διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Γρηγορίου, ποία ἐνέργεια γίνεται παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἡμερολογίου τῆς Ἀστρονομικῆς Ἐταιρείας τῆς Γαλλίας ἢ ἄλλου παρεμφεροῦς ἔχοντος ἄλλοιαν διαίρεσιν καὶ διανομὴν τῶν ἡμερῶν ἢ τὸ ἐν ἰσχύϊ γρηγοριανὸν καὶ γ) Τι συμβήσεται ἐάν ἐπαναφέρωμεν τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου καὶ πρὸς τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα.

Πεποίθαμεν διὰ τὴν μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου δὲν δύναται νὰ γείνη ἄνευ τῆς κοινῆς συνεργασίας τῶν θεολόγων καὶ ἀστρονόμων τῶν μὲν πρώτων ἐρμηνευόντων τὸν Ζ'. Ἀποστολικὸν κανόνα ἢ τροποποιούντων τὸν κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ, τῶν δὲ δευτέρων προσαγόντων πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ λογισμοῦ, ὥπως τὸ ἡμερολόγιον θεραπεύῃ πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς θρησκείας καὶ πολιτείας. Ὡς ἐκ τούτου ὑποβάλλομεν εἰς ἀμφοτέρους τὰς μερίδας, τὰς δυνάμενας νὰ ἀντιπροσωπεύσωσιν ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει τὴν γνώμην τῆς Μιᾶς Ἀγίας καὶ Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὰ ἐξαγόμενα τῆς μελέτης ἡμῶν προσκομίζοντες ἐλάχιστα, ἀντ' ὧν απαιτεῖ ἡ ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τοῦ ἡμερολογίου.

Κ. Θ. ΠΑΓΩΝΗΣ

Δρ. Μ. Καθηγητὴς ἐν τῇ Ἀθερωφείῳ
Γυμνασίῳ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΔΙΩΓΜΑ

ΤΑ ΧΑΛΚΕΥΜΑΤΑ

ΠΕΛΟΣ, ἀφ' οὗ ἔφερε πολλές βόλτες, ἐντὸς τῆς παραθαλασσίας ἀγορᾶς τοῦ Βώλου, ὁ καπετὰν Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως—καὶ ποῦ νὰ θυμῇ ὅλας τὰς παραγγελίας ὅσας τοῦ εἶχον φορτώσει ἀπὸ τὸ νησι οἱ καλοὶ πατριῶταί του! Ἐπρεπε νὰ ἦτον ὁ νοῦς του κατὰ τὴν χροὶν τοῦ Δελχαρόγιαννου τοῦ Χασάπη, ἢ ἔπρεπε νὰ ἦτον ἀποθήκη παλαιῶν πραγμάτων τοῦ γέρο-Πανᾶ, διὰ νὰ τα ἐνδυμῇ ὅλα, μὲ αὖξοντα ἀριθμὸν, μὲ εἶδος καὶ ποσόν, καὶ μὲ ὄνομα. Ἄλλος τοῦ εἶχε δώσει προκαταβολὴν πενήντα λεπτὰ διὰ νὰ τοῦ ἀγοράσῃ ἕνα τρυγολόγον ἢ ἕνα κυρτὸν σουγιᾶν, «γκέκαν» καλούμενον, καὶ ἄλλος τοῦ εἶχε δώσει δύο δραχμάς διὰ νὰ τοῦ φέρῃ μιστὴ δουζιανὰ πιᾶτα. Ἄλλος τοῦ εἶχε παραγγεῖλῃ λαϊμοδέτην, ἄλλος καπέλλον, καὶ ἄλλος ἕνα κεφαλοτύρι. Ὁ Γιάννης ὁ Ἀντώνιος τοῦ εἶχε παραγγεῖλῃ μίαν σθάρναν διὰ τὸ ἰσοπεδῶμα τῶν βώλων τοῦ χώματος μετὰ τὸ ὄργωμα, καὶ ἡ Μαργαρίτῃ τῆς Πασσίνας τοῦ εἶχε δώσει λεπτὰ διὰ νὰ τῆς ψυνίσῃ κουντούρες κόκκινες ἢ παντόφλες μυτερές.

Ἀφ' οὗ ἐφώνισεν ὅλας τὰς παραγγελίας, ὅπως ἐνεθυμῇ, καὶ τὰς ἐπὶ πιστώσει καὶ τὰς ἐπὶ προκαταβολῇ, καὶ τοῦ ἔμειναν ἀκόμη 1.20 ἀπὸ τὰ ξένα λεπτά, ὅσα εἶχε βάλῃ χωριστὰ εἰς μίαν σακκούλον, καὶ τὰς ἔβαλεν εἰς τὸ ἀριστερὸν θυλακίον τοῦ γιλέκου, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ μικρὸν τοῦτο ποσὸν εἰς πάντα ὅστις θὰ τὸ ἀπῆτει—μὰ δὲν ἦτον τὸ μυαλό του ῥωλεῖ γιὰ νὰ τὰ ἐνδυμῇται ὅλα ἕνας τοῦ, καὶ αὐτὸν ῥωμεῖται—ἐμβαρκαρίσεν εἰς τὴν Βρατσέραν, ὡς τρεῖς ὥρες νύκτα, μὲ σκοπὸν ν' ἀποπλεύσῃ μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

Ἐξημέρουνεν ἡ 30 Δεκεμβρίου.

Ὁ καιρὸς ἦτον γλυκὺς καὶ μαλακός. Εἶχε κἀμὴ σφοδρὴν χειμῶνα πρὸ τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ καπετὰν Ἡλίας ἐλογαριάζεν ὅτι θὰ εἶχε καιρὸν νὰ φθάσῃ, τὸ ἀργότερον, τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, εἰς τὴν μικρὰν νῆσον του, ἀπέχουσαν περὶ τὰ τριάντα ναυτικά μίλια ἀπὸ τὴν Βῶλον.

Καὶ μὲ ὅλα τὰ ἐναντία καὶ τὰ ἐνδεχόμενα, καὶ ἂν τυχὸν θὰ ἠναγκαζέτο, ἀπὸ παρακαιρὸν, νὰ πλησιάσῃ εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ προσφιλῆ λιμανάκια του, τὰ ἐντὸς τοῦ κόλπου ἢ τὰ ἐξω, εἰς τὸ πελάγος—ἐπεδὴ ἦτο πολὺ συντηρητικός, καὶ πρεσβεπτικός, ὡς κυβερνήτης πλοίου, καὶ δὲν τοῦ ἤρεσκε ν' ἀρμενίσῃ τὴν νύκτα ἀφ' ἐσπέρας, εἰμὴ μόνον μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν θὰ εἶχεν ἡμέραν ἐμπρὸς του. Τὰ λιμανάκια ταῦτα δὲν ἐχρειάζοντο κατὰ στίχον διὰ νὰ καταριθμηθῶσιν ἦσαν ἡ Χονδρὴ Ἀμμος, τὸ Ἐλαφοκλήσι, ὁ Αἰ-Σώστης, τὸ Ἀπάγκιο καὶ ὁ Χαμογιαλός. Καὶ δὲν θὰ ἦτο βεβαίως ἀνάγκη νὰ προσεγγίσῃ εἰς ὅλα, ὥπως ἄλλοτε τοῦ εἶχε συμβῇ. Ἀλλὰ τώρα ἔπρεπε νὰ εὐρίσκηται τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου εἰς τὴν νῆσον του, διὰ νὰ ἀποδιδάσῃ ὅλα τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰς παραγγελίας, διὰ νὰ ἐορτάσωσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν Πρωτοχρονίαν, μὲ χαρὰν καὶ ὕγιαν.

* *

Ἀφ' οὗ ἐπλευσε πέντε μίλια ἐντὸς τοῦ κόλπου, εἰς τὰς τρεῖς μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ἐσηκώθη ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο νὰ ἔρχεται ἀπὸ ἄλλα μπογάζια, ἀπὸ τὰ στενὰ τὰ μεταξὺ Εὐβοίας καὶ τῆς Στερεᾶς. Ὁ ἄνεμος αὐτὸς δὲν ἦτον πολὺ σφοδρὴς, γυτο κυρίως ἐναντίος, ἀλλ' ἦτον ὀχληρὸς. Ἐπειδὴ ἦτον νύκτα ἀκόμη—ἤθελε τρεῖς ὥρες νὰ χαράξῃ, τέσσερες ὥς ποῦ νὰ ὀγῇ ὁ ἥλιος—καὶ ἐπειδὴ ἦτον χειμῶνας καιρὸς, ὁ καπετὰν Ἡλίας, διὰ τὸ ἀσφαλέστερον ἐγύρισε τὴν πλώρη πρὸς τὸν Γραῖον, κατὰ τὴν στεριάαν, καὶ ἐπῆγε καὶ ἤραξεν εἰς τὴν Χονδρὴν Ἀμμον.

Μόλις ἤρθε τὸν βῶλον ἡ ἀγκυρα, καὶ ὁ ἄνεμος ἐφάνη ὅτι ἐκόπασεν ἐντὸς τοῦ κόλπου. Ἡ δοῇ ἔπαυσε νὰ ἔρχεται ἐξωθεν, ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ μικροῦ ὀρμου. Ὁ κυβερνήτης τῆς Βρατσέρας, διὰ νὰ μὴ χάσμερᾷ, ἐσαλπάρισε πάλιν, ἰσάρισε τὰς μποῦμες τῶν δύο καταρτιῶν, τὰς ὁποίας μόλις εἶχε μαλινάρῃ, ἐθαλε πλώρη πρὸς

ἀνατολὰς καὶ ἐπλευσε πρὸς τὸ Τρίκκερι, τὸ ὑψηλὸν ἀκρωτήριο, τὸ κλείον τὸν Παγασητικόν.

Ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ ἀκόμη ἐκεῖ, καὶ πρὶν δυνηθῇ, εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ν' ἀντικρύσῃ τὰς κοκκινωπάς οἰκίας τοῦ γραφικοῦ χωρίου, εἰς τὸ ὕψος τοῦ λόφου, ὁ ἄνεμος ἐφάνη ὅτι ἐτράπη πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἤρκετο ἀντίπρωρα εἰς τὴν Βρατσέραν. Ἀκόμη δὲν εἶχε χαράξῃ καλὰ! Ὁ καπετὰν Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως ἐστράφη ἀριστερά, καὶ ἐπῆγε καὶ ἔρριψε τὴν ἀγκυραν εἰς τὸ Ἐλαφοκλήσι, τὸν μικρὸν ὠραίον λιμενίσκον. Ἰσως ἐκεῖ ἦσαν οἱ Ἀφῆται τῶν ἀρχαίων.

Ὁ ἄνεμος ἦτο πράγματι ἀπηλιώτης, καὶ ὅσο-πῆ-γαινεν ἐφρεσκαρίζε. Ὁ Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως εἶχε τόσα ἐμπορεύματα εἰς τὸ ἀμπάρι—ὀρούζια, παπνά, πάστες, βαρέλια ῥωμιοῦ καὶ ῥακίου—τόσας παραγγελίας εἰς τὴν κάμεραν τῆς πρύμνης. Δὲν τὸν ἔμελεν ἂν αὐτὸς ἢ τὸ σκάφος ἐκινδύνευε, τὸν ἔμελεν ὅμως πολὺ διὰ τὰ πράγματα τὰ ξένα.

Ἡ Βρατσέρα τοῦ ἦτο συγχρόνως ἡ Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία τῆς μικρᾶς νήσου. Ὅπως λέγουσιν ὅτι εἰς περασμένους χρόνους, ἂν δὲν ἔσταλθεν ὁ Ἰμάμης τῆς Προύσσης μήνυμα ὅτι ἔκαμε φεγγάρι, δὲν ἠδύνατο ὁ Σουλτάνος νὰ κἀμὴ μπαῖράμι, καὶ ἄς ἦτον εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὁρατὸν ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν τὸ φεγγάρι ὀφθαλμοφανῶς, οὕτω, ἂν ἡ Βρατσέρα τοῦ καπετὰν Ἡλίας δὲν κατέπλεεν εἰς τὴν μικρὰν νῆσον νὰ φέρῃ τὰ τόσα ὑψώνια, σχεδὸν δὲν θὰ ἠδύνατο οἱ κάτοικοι νὰ κάμουν Χριστούγεννα ἢ Πρωτοχρονίαν ἢ Λαμπρὴν.

Ὁ Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως ἦτο χρηστός καὶ εὐληκὴς ἄνθρωπος. Μίαν μόνον ἀπιστίαν εἶχε κἀμὴ ὅταν ἦτο πάρα πολὺ νέος—τὸ κρίμα του τὸ εἶχεν ἐξομολογήσῃ τότε εἰς τὸν πνευματικόν, καὶ ἔκτοτε τὸ διηγείτο εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὸ δασκαλεῖμα ἐνὸς γεροντοτέρου, ὅστις ἐφαίνετο νὰ εἶνε πεπειραμένος περὶ τὰ τοιαῦτα, εἶχον καταχρασθῇ δεκάδας τινὰς κεραμιδιῶν ἀπὸ τὰ πλινθοποιεῖα τῶν Ὠρεῶν. Ἀλλὰ μόλις εἶχε διαπραχθῇ ἡ κλοπὴ, ὅταν ἐκυψεν ὁ Ἡλίας νὰ λύσῃ τὴν μπαρούμαν τῆς φελλούκας διὰ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, τεραστίᾳ σμέρνα ἀναπηδήσασα ἀπὸ ἑνα χάραυλον ἢ θαλάμι ἐκεῖ πλησίον, τοῦ ἔφαγε τρομερὰ τὰ κρέατα τῆς ὠλένης τῆς δεξιᾶς, μὲ τοὺς θηριώδεις ὀδόντας τῆς.

Αὕτη ἦτον ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ διὰ τὸν νεαρόν τότε ναυτικόν. Ἡ σμέρνα εἶχεν ἀποσταλῇ θεόθεν ὡς τιμωρὸς. Καὶ μετὰ εἰκοσαετίαν ὕστερον ὁ Ἡλίας εἰδείκνυε τὰς οὐλὰς τοῦ φοβεροῦ δῆγματος εἰς ὅλους πρὸς ὅσους διηγείτο τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀληθέστατον ὡς φαίνεται.

* *

Εὐτυχῶς, μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὁ λεβάντης ἤρχισε νὰ καταπραύνεται, εἰτὰ ἐκόπασεν, ὁλοσχερῶς. Ὁ καπετὰν Ἡλίας, ὅστις εἶχεν ἐξέλθῃ μὲ τὴν Βρατσέραν

λαν εις τὰ ὀλίγα θράχια τὰ ὅποια ἔκλειον τὸν ὄρμον πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἡσχολεῖτο νὰ μαζώξῃ κοχύλια καὶ πεταλίδας ὅπου ἔδοσκον ἐκεῖ ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὸν ἴσκιον τοῦ θαλασσίου βράχου, μετὰ λύπης ἀφῆκε τὸ προσφιλὲς λιμανάκι του—ἦτο μία ποιητικωτάτη μικρὰ ἀγκάλη τοῦ ἐδάφους, ὅπου ἡμέρευαν τὰ ἄγρια κύματα κ' ἐγυάλιζε γαλανὰ ὁ πόντος—κ' ἐξέπλευσε πάλιν πρὸς ἀνατολὰς. Τώρα θὰ ἐξήρχετο πλέον εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ ὁ Θεὸς βοηθῇ!

Πολὺ χορευτικὸν καὶ μὲ ἀποτόμους λικνισμοὺς ἦτο τὸ πέραμα ἐκεῖνο. Ἀχαλίνωτον, μὲ τὰς λευκὰς χαίτας τῶν κυμάτων, ἀδιακόπως ὀρθομένης καὶ ἀναπηδῶσας, πλέον ἄγνωστον δρόμον πρὸς τὸν ἀτελεύτητον ὕγρον κύκλον βαῖνον πρὸς τὸ ἀπειρον, πρὸς τὴν αἰωνιότητα, τὸ πέλαγος, ἀναχόρταγον, εἶχε φάγῃ πολλὰ σκάφη καὶ σκελετά, πολλὰ σκαριά πλοίων, καὶ πολλὰ κουφάρια ἀνθρώπων. Αἱ καλαὶ οἰκουράδες, αἱ εὐλαβεῖς χριστιαναί, γύρῃ εἰς τὰ χωριά καὶ εἰς τὰς νήσους, ἐμαγείρευαν ἐξαιρέτως τὸν ὄρφν, τὴν συναγριῖδα, καὶ ὅλα τὰ μεγάλα νόστιμα ὀψάρια, ἀλλὰ ποῦ νὰ δοκιμάσουν τὴν γεῦσιν, νὰ κυττάξουν τὸ φαγι στ' ἀλάτι! Τὰ ὀψάρια ἐκεῖνα ἦτο πιθανὸν νὰ εἶχαν θίξει πνιγμένους ἀνθρώπους, καὶ ποῖα καλὴ χριστιανὴ θὰ τὰ ἔβριζε ποτέ στὸ στόμα της!

* *

Ἀφοῦ ἔκαμψεν ἡ βρατσέρα τὸ Τρίκκερι, καὶ εἶχεν ἀπομακρυνθῇ ὡς ἐν μίλιον εἰς τὸ πέλαγος, ἤρχισε νὰ λικνίζεται πολὺ δυνατὰ πλευρόθεν, ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Ὁ ἄνεμος εἶχε ψηλώσει καὶ τὸν ἐπῆγε γραῖον.

Ὁ κυβερνήτης διέταξε τὸν ναύτην καὶ τὸν μοῦτσον του νὰ ποδίσουν, καὶ στραφέντες εἰσέπλευσαν εἰς τὸν Ἀῖ-Σώστην, τὸν φερώνυμον ὄρμον, καὶ ἠγκυροβόλησαν.

Ἀ! τώρα ἀντίκρουζαν τὴν ὠραίαν καταπράσινην νῆτον ὅπου ἦτον ὡς παραδεισὸς φυτευμένος ἀνάμεσα εἰς τὰ τέσσαρα πέλαγα, τὰ ὅποια τὴν ἔδρεχαν ὡς οἱ τέσσαρες ποταμοὶ τὸ πάλαι τὸν κῆπον τῆς Ἑδέμ. Δὲν ἦσαν μακρὰν πλέον ἀπῆχον δέκα μίλια, καὶ νὰ ἔσκαζεν ὁ ἔχθρος, ὡς τὴν ἀλλήν ἡμέραν, τὴν 31ην ὅλοι οἱ ἄνεμοι θὰ ἐκόπαζον, καὶ ἡ βρατσέρα θὰ κατευοδώνετο εἰς τὸν πλοῦν της.

Ἐνύκτωσεν ἡδὴ. Ὁ Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως εἶχεν ἀπόφασιν πρὶν φέξῃ ἡ ἄλλη μέρα, μετὰ τὸ μεσονύκτιον κοντὰ τὰ χραράμματα νὰ πλεύσῃ εἰς τὸ ποθητὸν τέarma τοῦ ταξιδίου του.

Πράγματι, ὁ Ἀῖ-Σώστης τοὺς ἐδοήθησε, καὶ δὲν ἐχρειάσθη πλέον, ὅταν ἀπέπλευσαν περὶ τὸ λυκαυγές, νὰ προσεγγίσουν καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο λιμανάκια, οὔτε εἰς τὸ Ἀπάγκιο οὔτε εἰς τὸν Χαμογιαλόν. Ἦτο γαλήνη κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας. Ἀλλὰ τὸ σκάφος δὲν ἐπροχώρει, ὅθεν ἔδωκεν γιουντέκι μὲ τὴν φελλοῦκαν, κ' ἐρρυμουλκοῦσαν τὸ πλοῖον κωπηλατοῦντες, ὁ καπετάν Ἡλίας καὶ

ὁ ναύτης του. Μόνος ὁ μικρὸς μοῦτσος ἔμεινεν ἐπὶ τῆς βρατσέρας κρατῶν τὸ πηδάλιον.

Ἀτυχῶς, ὅταν τοὺς ἐπῆρεν ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τοῦ νησιοῦ, πελαγίστος ἄνεμος σφύδρῃς ἦλθε πάλιν ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ἤρχισε νὰ κλυδωνίζεται θλιβερὰ τὸ μικρὸν σκάφος. Ὁ Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως καὶ ὁ ναύτης του ἔλυταν τὰ γιουντέκι, ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς βρατσέρας, κ' ἐχειρίσθησαν τὰ ἄρμενα καὶ τὸ πηδάλιον. Ἐμαγείρευαν τὰ πανιά, κ' ἔμεινε τὸ σκάφος ἐυλόαμενον.

Νὰ διαπλεύσῃ τις ὅλον τὸν κόλπον καὶ τὸ πέλαγος, ν' ἀράξῃ εἰς τρία λιμανάκια—τὴν Χινδρὴν Ἀμιν, τὸ Ἐλαφοκλήτη καὶ τὸν Ἀῖ-Σώστην—μόνον εἰς τ' Ἀπαγκιο καὶ εἰς τὸν Χαμογιαλόν νὰ μὴ προσεγγίσῃ—νὰ φθάσῃ ἀποκάτω ἀπὸ τὴν Σαίαν, καὶ ἀντὶ νὰ σὲ προστατεύῃ ἡ χαριτωμένη ἀκτὴ τοῦ ὠραίου νησιοῦ, νὰ σὲ κλυδωνίζῃ καὶ νὰ σὲ χορεύῃ διχθολικὸν χορὸν ὁ πελαγίστος ἄνεμος! Καὶ μάλιστα νὰ ἐξημερώνῃ ἡ Πρωτοχρονιά, καὶ νὰ κοντεύῃ ἡ μέρα τῆς παραμονῆς νὰ βραδιάσῃ! ὦ, αὐτὸ, ἦτο μεγάλη ἀτυχία, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν.

Καὶ ἐν τούτοις ἡδύνατο ὁ καπετάν Ἡλίας, ὅπως ἔστωε τὸν ἐκυτόν του, τοὺς ἀνθρώπους του καὶ τὸ σκάφος νὰ σώσῃ ὅλας τὰς παραγγελίας καὶ τὰ ἐμπορεύματα! Φεῦ! εὐρέθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν του, εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην νὰ κάμῃ ἀδαρίαν, μερικὴν! Κ' ἐν πρώτοις ἐδύσισε σιμὰ εἰς τὴν ἀκτὴν τρία θαρέλια ρῦμι, τὰ ὅποια ὅμως ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ ἐπανευρίσκοντο σχεδὸν ἀλώεοντα τὴν ἐπιούσαν, ὅταν θὰ ἔπαυεν ἡ τρικυμία!

Ἡ βρατσέρα ἦτο ἐν ἀγωνίᾳ, μάλιστα δύο μίλια μακρὰν τοῦ λιμένος, ἀντικρὺ εἰς μίαν κρημνωδὴν ἀκτὴν πλὴν δὲν ἡδύνατο νὰ πλησιάσῃ. Εἶτα ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν ἕνα σάκκιον μὲ ρύζι, καὶ δύο κάττες μὲ σαποῦνια. Τὸ ἀμπάρι ἀδείασεν ἀκριτὰ, κ' ἐξαλάφρωσε τὸ σκάφος.

Ἀς ἔσῳζε τούτῳ τὰς παραγγελίας! Ἀλλὰ πίσω εἰς τὴν καμπάναν, σιμὰ εἰς τ' ἄλλα ὀψώνια, ἦτο μία δέσμη ἀπὸ χαρτόνι γεμῆτον ἀπὸ θαρεὰ σίδερα, ἐργαλεῖα, καὶ ἀπὸ πᾶν ἦτον ἕνα ψαλίδι, τὸ ὅποιον εἶχε παραγγείλῃ εἰς τὸν καπετάν Ἡλίαν, νὰ τῆς φέρῃ ἀπὸ τὸν Βῦλον, ἡ Μαριὴ ἡ Μαλλίνα. Ὁ ναύτης κατὰ διαταγὴν τοῦ κυβερνήτου, ἔρριψε τὸ θαρὸν τοῦτο πρᾶγμα εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ μαζὺ μὲ τ' ἄλλα σίδερα, ἐπῆγε καὶ τὸ ψαλίδι στὸν πάτον. ὦ, νὰ τὸ ἔδωκεν ἡ Μαριὴ ἡ Μαλλίνα, πῶς κατεποντίσθη οὕτω τὸ ψαλίδι τῆς, πόσα θὰ ἔκοθεν ἡ γλώσσα τῆς ἐναυτίου τοῦ καπετάν Ἡλία.

Πλὴν, ἀπὸ πᾶν ἀπὸ τὰ σίδερα καὶ τὸ ψαλίδι, εἰς τὴν ἰδίαν δέσμην, ἦσαν κ' ἡ κουντούρες ἡ κόκκινες, μυτερές, τῆς Μαργαρώς τῆς Πασσίνας. Ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ ναύτου ἐπῆγαν κ' ἡ κουντούρες μαζὺ μὲ τὰ σίδερα. Ὁ καπετάν Ἡλίας ἐπρόφθασε καὶ τὰς εἶδεν ἐν ἀκαρεῖ,

ὡς πτερωτάς, παλλομένας, πρὶν ἐυθισθεῖν εἰς τὸ κύμα! ὦ, πόσον ἐλυπήθη! Καὶ τί λόγον θὰ ἔδιδεν εἰς τὴν γειτονισσάν του, τὴν Μαργαρώ τῆς Πασσίνας;

Τὸ μόνον πρᾶγμα ἐξ ὅλων τῶν παραγγελιῶν τὸ ὅποιον ἐκ προθέσεως ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἦτο ἡ «σφράνα», οἷναι χερσαία σχεδιά ἀπὸ χονδρὰς σανίδας δεμέναις μὲ σίδερα, ἡ ἀγορασθεῖσα κατὰ παραγγελίαν τοῦ ζευγηλάτου, Γιάννη τοῦ Ἀντώνη. Καὶ τὴν ὥραν ὅπου ἡ βρατσέρα ἤρχισε τέλος νὰ στεγάζεται ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα, βασιλευμα ἡλίου, ἐδῶ παρέκαμπε τὸ Καλαμάκι, τὸν καθὼν ὅστις κλείει ἐκ δυσμῶν τὸν λιμένα, ὁ καπετάν Ἡλίας, τοῦ ἐφάνη ὅτι ἔδωκε μίαν κάπαν καὶ μίαν ἀνθρωπίνην κατα-

τομήν, ἰσταμένην ἐπὶ τοῦ βράχου καὶ χειρονομοῦσαν πρὸς τὸ μέρος τῆς βρατσέρας. Ἐπίστευσεν ὅτι θὰ ἦτο ὁ Γιάννης ὁ Ἀντώνης, ὅστις βεβαίως ἠρώτα μακρόθεν τὸν κυβερνήτην ἂν τοῦ ἔφερε τὴν σφάναν. Ἀλλὰ τὴν φωνὴν τὴν ἔπαιρνε ὁ ἄνεμος.

Ὅταν ὅμως ἡ βρατσέρα ἐπλησίασεν, ἅμα ἐνύκτωσεν, εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἐπάνω Μαχαλά, ὁ Ἡλίας τῆς Μπαμπλέως ἤκουσεν εὐκρινῶς τὴν ὁξείαν φωνὴν τῆς Μαργαρώς τῆς Πασσίνας, τῆς γειτονίσσης του.

— Θυμήθηκες νὰ μοῦ φέρῃς τῆς κουντούρες, καπετάν Ἡλία;

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ο ΣΤΕΝΑΓΜΟΣ

Ὁ στεναγμὸς εἶναι τὸ ἄχ! καρδιᾶς ποδῶναι θλιμμένη,
ποῦ κολυμβᾷ μέσ' στὸν καῦμό,
ποῦ λιώνει μὲ τὸν μαραγμὸ,
καρδιᾶς, ποῦ μοιάζει ἡφαίστειο μὲ λάβα ἀναμμένη.

Ὁ στεναγμὸς εἶναι καπνὸς σὲ σπλάχνα μαντισμένα,
εἶναι τὰ νέφη τοῦρανοῦ
ἡ καταχνιὰ 'ναι τοῦ βουνοῦ,
ποῦ ἀπὸ τὰ βάθη ξεπετᾷ τῆς γῆς τὰ βουρκομμένα.

Καὶ ποῖος χωρὶς τοῦ στεναγμοῦ τὸ ἄχ! στὸν κόσμον μένει,
εἶναι τραγοῦδι μυστικό,
ποῦ χεῖ τὸν πόνο γιὰ σκοπὸ,
καὶ ποῦ γεννᾷ τὸν ἄνθρωπον σὴ γῆρ καὶ τὸν πεθαίνει.

Μ' αὐτὸν καὶ γὼ γεννήθηκα μ' αὐτὸν θὲ νὰ ποθῶναι,
μὰ τὸν μισῶ πολὺ, γιὰτὶ
μὲ τυραννεῖ καὶ μὲ κρατεῖ
σὰν ἐφιάλτης κ' εἰς αὐτὸν τὸν ὕπνον μου ἀπάνω.

ΑΠΕΡΑΙΟΣ.

Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

(Εγράφητο κατὰ τὰς πρὸ τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1906 ἡμέρας).

ΤΗΝ πραγματεύσιν τοῦ διὰ τῆς ἀνωθι κεφαλίδος δηλουμένου θέματος ἐνέπνευσεν ἡμῖν ἡ ἐποχὴ ἣν διανύμεν καὶ καθ' ἣν προπαρασκευαζόμεθα εἰς ὑποδοχὴν τῆς μεγάλης καὶ εὐσημοτάτης τῶν ἑορτῶν τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν πίστεως, τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ λυτρωτοῦ καὶ Γενικοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ἀναμορφωτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν διάνοιαν παντὸς ὁπωσδήποτε θέλοντος νὰ ἐρευνᾷ τὰ γεγονότα, γεννᾶται ἡ ἰδέα, καὶ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὁ πόθος ὅπως, γνωρίσῃ ποίων ἀγαθῶν ἐγένετο πάροχος καὶ πρόξενος τῷ κόσμῳ ἢ ἐν αὐτῷ ἐμφάνισις τοῦ Θεοῦ Ἀναμορφωτοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ ἐρωτᾷ λοιπὸν πᾶσα λογικὴ διάνοια διερευνῶσα τὴν ἀλήθειαν. Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος καθ' ἣν ἐποχὴν ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἰδρύων τὴν θρησκείαν τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ; — Ποίαν δὲ μόρφωσιν ἔλαβεν αὕτη κατόπιν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐμφανείας, καὶ συνεπείρ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἐκείνου διδασκαλίας;

Ἀκριβῶς εἰς τὸ διπλὸν τοῦτο ἐρώτημα ἔρχεται ὡς ἀπαντήσῃ ἡ παρούσα πραγματεία ἡμῶν ἥς βάσις κυριωτάτη ἐκρησάμευσε τὸ πρὸ δεκαετίας ἐκδεδωμένον ἱστορικὸν δοκίμιον τοῦ γάλλου A. Rastoul: « L'action Sociale de l'Eglise », καὶ ἥτις διαίρεται εἰς δύο μέρη.

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει θέλει παρελᾶσθαι ἡ πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀνθρωπότης ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἡ μετὰ τὸν Χριστιανισμόν.

Καὶ ἐπειδὴ ὁμιλοῦντες ἐνταῦθα περὶ καταστάσεως τῆς ἀνθρωπότητος ἐννοοῦμεν προδήλως τὴν ἡθικὴν κατάστασιν αὐτῆς ἥτοι μὲ μίαν λέξιν τὸν πολιτισμόν, δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἄλλως τὸ θέμα τῆς πραγματείας ἡμῶν εἰς τὸν ἕτερον τοῦτον ὀρισμὸν:

Ἱστορικὴ ἀναθεώρησις τοῦ πολιτισμοῦ

τῶν πρὸ τοῦ Χριστοῦ πλείοτερον καὶ σημαντικώτερον δραστῶντων ἐν τῇ Κοινωνίᾳ ἐθνῶν (ἰδίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρώμης) καὶ ἀντιπαραβολὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὁ πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ Πολιτισμὸς.

« Δύο (λέγει ὁ βαθὺς κριτικὸς καὶ σοφὸς γάλλος Chateaubriand) ἦσαν τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τοῦ ἀρχαίου Πολιτισμοῦ καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν περι-

οδὸν τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ ἐξυψώσεως, καὶ τὰ δύο αὐτὰ γνωρίσματα ἦσαν:

« Ὁ Πολυθεϊσμός καὶ ἡ Δουλεία. »

Καὶ ὁ μὲν πολυθεϊσμός, ἡ δοξασία δηλαδή πολλῶν θεῶν, ἐπεκράτει ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐκτὸς τῆς Ἰουδαίας. Ἡ δὲ δουλεία ἐπεξετείνετο ἀνὰ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ μονοθεϊστικῇ Ἰουδαίᾳ μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκεῖ κατὰ ἐμετρίαζε τοὺς ὄρους τῆς δουλείας ἐπὶ τὸ ἡμιώτερον καὶ φιλανθρωπώτερον ὁ Νόμος ὁ Μωσαϊκός.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐσωτέραν οὕτως εἰπεῖν τῆς θρησκείας ἐκφάνειν ἦτοι ὡς πρὸς τὴν λατρείαν: « Θέλετε νὰ μάθῃτε (ἐρωτᾷ ἕτερος διάσημος συγγραφεύς, ἐπίσης γάλλος, ὁ Veuillot ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ « Βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ») ποία ἦτο ἡ λατρεία ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τῷ κόσμῳ, ὅταν εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸν ὁ χριστιανισμός; ὡς θεοὶ ἐλατρεῦντο οἱ φετίχαι, ἱερεῖς τούτων ἦσαν οἱ μάγοι καὶ οἱ πνεῖται » ὁ δὲ ἀνθρώπος ἦτο τὸ οἰκτρὸν καὶ ἄλεινόν θυμὸν τὸ προσφερόμενον εἰς τοὺς μαγιστρὰς καὶ ἀνοήτους αὐτῶν θωμούς. »

Καὶ πράγματι εἰς ποίαν θρησκείαν τῶν ἀρχαίων δὲν ἀνευρίσκομεν τὰς χονδροειδεῖς γοητείας, τὰς ψευδεῖς μαντείας, τὸν φετιχισμόν καὶ τὰς δδελυρὰς ἀνθρωποθυσίας; Καὶ εἰς αὐτὰς ἐστὶ τὰς ἀνθηρότερας πρωτευούσας τοῦ τότε πολιτισμοῦ, εἰς τῆς Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν Ρώμην, αἱ θρησκευτικῶς ἐπιβεβλημέναι ἀνθρωποθυσίαι, ἦσαν εἰς ἡμερησίαν διάταξιν. Εἰς τὴν Ρώμην μάλιστα δὲν ἦσαν οἱ ναοὶ τῶν θεῶν οἱ μόνοι τόποι ὅπου ἦσαν ἐστημέναι τὰ ἀνθρωποθυσιαστήρια, ὅπως συνέβαινε ἐπὶ παραδείγματι ἐν Καρχηδόνι κατὰ τὴν τότε ἐποχὴν ἢ ὡς συνέβαινε μέχρι τῶν τελευταίων ἀκόμη χρόνων ἐν Ἀχαμεῖ τῆς Γουίνεας. Εἰς τὴν Ρώμην τὴν κοσμοκράτειραν Ρώμην, αὐτὸ τὸ θέατρον, αὐτὸ τὸ στάδιον τῶν ἀγώνων, εἶχον ἀναδειχθῆ εἰς ἐπίσημα ἀνθρωποθυσιαστήρια! Καὶ διὰ νὰ φέρωμεν ἐν παραδείγματι ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀμέσως μνημονευθέντων ἀγώνων: τίς δὲν φρίττει ἐπὶ τῇ εἰδεχθεῖ μορφῇ τοῦ τότε κρατοῦντος πολιτισμοῦ, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν ἀγώνων ἐν Ρώμῃ, τὴν κόνιστρην τοῦ Σταύρου ἐπότισε τὸ αἷμα 30 ἐλοκλήρων χιλιάδων ἀνθρώπων!

Εἰς τὸ θέατρον ἐν Ρώμῃ, αὐτὴ ἡ θρησκεία ἐφόνευε τὰ θυμὰ διὰ τοῦ ξίφους τῶν λεγομένων γλαδιοφόρων ἐξ ἐνός, καὶ διὰ τῶν ὀδόντων τῶν θηρῶν ἐξ ἄλλου. Καθ' ὅσον δὲ τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος, τὸ κυριαρχοῦν τότε τοῦ κόσμου σχεδὸν σύμπαντος, ἐπομένως δὲ ἕνα ἄλλως εἰπωμεν, καθ' ὅσον τῆς Γῆς τὸ πρόσωπον, ἡ ἡθικὴ ἐκλυσίς καὶ ἡ γενικὴ διαφθορὰ συνεπλήρου τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς, φονεύουσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἰδέα τῆς οἰκογενείας ἦτο ὅλως ἀγνωστὸς εἰς τὰ 3/4 τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Ἡ ἀτομικότης τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ πιν ἀνυψωθείσα, ἀνθρωπίνῃ προσωπικότητι καὶ ἀξίᾳ εἰς οὐδὲν τότε ἐλογίζετο.

« Οἰκογενειάρχης ἐσήμινε κύριος δούλων. »

Καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας τῶν ἐργῶν καὶ τῆς ἀκολασίας, ἡ συζυγικὴ ἀγάπη, ἡ τιμὴ καὶ ἡ πίστις ἡ συζυγικὴ, οὐδεμίαν εἶχον σημασίαν, λογιζόμεναι μάλλον ὡς μωραὶ τοῦ καιροῦ καὶ χαρακτηριστικὰ ἀνοήτων καὶ ἐλαφρῶν ἀνθρώπων.

Ὁ πολυθεϊσμός λοιπὸν ἀφ' ἐνός μὲ τὰς πολλὰς μορφὰς καὶ ἐκδοχὰς τῆς θεότητος, μὲ τὴν θεοποίησιν ὅλων τῶν παθῶν (κατὰ τὸ πλεῖστον) καὶ ὅλων τῶν κακιῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ πολιτισμός, μὲ ὅλας τὰς σκληρὰς καὶ ἀπανθρώπους αὐτοῦ ἐκφάνσεις ἦσαν οἱ δύο ἰσχυρότεροι καὶ μεγαλῆτεροι πόδες τοῦ τεραστίου καὶ γιγαντιαίου ἐκείνου πολυπόδοις ὅστις περιέβαλλε καὶ συνέπνιγε σύμπαντα σχεδὸν τὴν πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνθρωπότητα.

Σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον ἀπεκατέστημεν τὸν πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ πολιτισμὸν καὶ τοιοῦτος ὅντως ἐστὶν οὗτος ὅψ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις. Καὶ μίαν μὲν ἐκ τῶν ἐκφάνσεων αὐτοῦ τοῦτον, τὴν δουλείαν, ἦτοι τὴν πρὸς τοὺς δούλους ἀσκουμένην τότε ἀσεβὴ σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπείαν, ἤδη δι' ὀλίγων ἀνεπτύξαμεν. Ἀλλὰ μὴ καὶ αἱ ἄλλαι ὅψεις τοῦ τότε πολιτισμοῦ ὀλιγώτερον εἰδεχθεῖς καὶ ἀπαίσιαι παρουσιάζονται: Ἀρκεῖ ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ὡς ἀναφέρωμεν τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡττωμένους, συμπεριφορὰν τῶν νικητῶν: Τὸ vos victis τοῦ Γαλάτου Βρέννου ἦτο δι' ὅλους τοὺς νικητὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ γενικὸς κανὼν συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς ἡττωμένους. Ἀλλοίμονον εἰς αὐτοὺς! Οὐδὲν ἔλαος ἐπ' αὐτοῖς! Τύχη σκληρὰ ἀνέμενε αὐτοὺς καὶ βασανιστήρια ἀπάνθρωπα ὅλως καὶ θηριώδη εἰς τὰς χεῖρας τῶν νικητῶν!

Ἐτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀνημερότητος τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος προάγωμεν καὶ ταύτην, ὅτι, πᾶς ξένος ἐθεωρεῖτο ἐχθρὸς καὶ βρόδαρος συγχρόνως, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἐκ μίης καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως ἐδηλοῦντο συναμφοτέρως: hostis ἐσήμαινε τὸν ξένον, συγχρόνως καὶ τὸν ἐχθρόν.

Σημειώτεον δὲ ὅτι τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος τῆς δυσμενείας μὲν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐν γένει, τῆς σκληρᾶς δὲ συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς ἡττωμένους τοιοῦτους οὐδ' αὐταὶ αἱ ἀσθενέστεραι τάξεις ἐξηροῦντο. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες αἱ ἀδύνατοι, καὶ αὐτὰ ἐστὶ τὰ ἀκακα παιδία ἦσαν διὰ τοὺς ἀναδεικνυμένους νικητὰς ἐχθροὶ ἄξιοι αὐστηρᾶς τιμωρίας καὶ σκληρᾶς ἐκδικήσεως. Τὸ μῖσος ἄλλως τε καὶ ἡ ἐκδίκησις ἦσαν τὰ κυριώτερα καυχήματα διὰ τὸν τότε λεγόμενον πεπολιτισμένον κόσμον, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ὁμοίους ἐν γένει, πολλὰ δὲ μάλλον ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ἦσαν ἀρχαὶ ὅλως ἀγνωστοὶ τότε, πολλὰ ὕστερον διδασχθεῖσαι: καὶ καθ' ὅσον αὐτῶν τὸ πλάτος ἀναπτυχθεῖσαι καὶ ἐφαρμοσθεῖσαι ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀναπτέξωμεν διεξοδικώτερον τὰ ἀνωτέρω προταχθέντα ὡς ἀνέλθωμεν εἰς ἐποχὴν προηγηθεῖσαν τῆς Ρωμαιοκρατίας καὶ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὡς ἐπισκεφθώμεν τοὺς τρεῖς σπουδαιότατους τῶν λαῶν τῆς πρὸ τούτων ἀρχαιότητος, ἦτοι τοὺς Βαβυλωνίους, τοὺς Πέρσας καὶ

τοὺς Αἰγυπτίους ἐν αὐτῇ τῇ ἐνδοξοτέρᾳ αὐτῶν ἀκμῇ ρίπτοντες ἐν βραχυτάτῳ βλέμματι ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων.

Καὶ πρῶτον περὶ τῶν Βαβυλωνίων:

Ἡ ἱστορία ἡ ἀκριβὴς τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Βαβυλωνίων διέμεινε ἐπὶ πολὺ τεθλασμένη ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλώνης. Ἐκ δὲ τῶν περισωθέντων ὄντως μεγαλοπρεπῶν καὶ αξιοθαυμάστων μνημείων τῶν Βαβυλωνίων ἡ λαμπροτάτη ἐξήγετο ἰδέα περὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν. Ἀφ' οὗτο ἔμωτο ἡ ἀληθὴς ἱστορία τοῦ Βαβυλωνιακοῦ Κράτους ἡρξάτο συντιθεμένη καὶ ἐξηγουμένη ἐκ τῶν ἀσσυριακῶν ἐπιγραφῶν τῶν ἐπὶ τῶν ἀνακαλυφθέντων πλίνθων καὶ ἄλλων ὕλων, ἐκτοτε ἐλήφθη ἡ πραγματικὴ ἰδέα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Βαβυλωνίων, ὡς πολιτισμοῦ εὐμοιροῦντος μὲν ἱκανοῦ μεγαλείου ἀλλὰ καὶ οὐχὶ ἀμετέχου συγχρόνως σκληρότητος καὶ ἀκολασίας.

Παρατηρήτεον ἐνταῦθα ὅτι αὕτη αὕτη ἡ ἀκολασία ἦτο τὸ πρῶτιστον στοιχεῖον καὶ τὸ κυριώτατον γνώρισμα ὅλων τῶν πολιτισμῶν τῆς ἀρχαιότητος. Πᾶς δὲ λαὸς παρὰ τῷ ὅποιῳ ἐπικρατοῦσιν ἡθὴ ἀκόλαστα δὲν δύναται νὰ ἦναι εἰμὴ λαὸς σκληρός. Τοῦτο εἶναι κανὼν ἀνευ ἐξαιρέσεως τὸν ὅποιον ἐπιβεβαίωσιν καὶ κατακυροῖ ἡ ἱστορία αὐτῆς συμπαγῆς τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀλλὰ καὶ τῶν Περσῶν ὁ πολιτισμός, πρὸς λαβὼν ἐκ τῆς ἱστορίας τὰ ἀληθῆ αὐτοῦ χρώματα, παρουσιάζεται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι σύγχρονοι ἀρχαιότεροι ἢ μεταγενέστεροι αὐτοῦ πολιτισμοί, ὁμοίως ὥμους καὶ ἀπαίσιος.

Καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν τὸ ἄξιον ἰδιαίτερας μνείας παρουσιάζει ἐπὶ τοῦ θέματος ἡμῶν ἡ ἐξηκριδωμένη ἱστορία τοῦ Περσικοῦ Κράτους, μετὰγομεν τὸν λόγον, ἐκτενέστερον πῶς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους:

Ὁ πολιτισμὸς τῶν Αἰγυπτίων ὁμολογουμένως εἶναι εἰς τῶν λαμπροτέρων καὶ ὀπωθήποτε εὐγενεστέρων πολιτισμῶν τῆς ἀρχαιότητος.

Ὁ λαὸς ὁ Αἰγυπτιακὸς ἦτο λαὸς προδευτικὸς, παρὰ πάντων τῶν συγχρόνων καὶ παρ' αὐτῶν ἐστὶ τῶν Ἑλλήνων προσηκόντως ἐκτιμηθεῖς. Οἱ μέγιστοι τῶν φιλοσόφων τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος μὴ ἐξαίρουμένου, δὲν ἀπέκρυπτον ἀλλὰ μάλλον ἐκαυχῶντο ὅτι ἦσαν μεμνημένοι τῆς ἐπιστήμης τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, ἐπιστήμης τοσοῦτον ἐξυμνησθείσης ὑπὸ σοφῶν, ἱστορικῶν καὶ ποιητῶν, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων.

Παραθέτομεν ὅδε, προχείρως παραλαμβάνοντες παρὰ τινος τῶν ἐπισημοτέρων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων τῆς νεωτέρας Γαλλίας, ἐν ἀξιόλογον ἐγκώμιον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ:

« Οἱ Αἰγύπτιοι (λέγει ὁ περίφημος Bossuet) εἶναι οἱ πρῶτοι οἱ ὅποιοι ἐγνώρισαν καὶ ἐφήρμοσαν τοὺς σοφωτέρους κανόνες ἐν τῇ δικαίᾳ τοῦ Κράτους αὐτῶν. Τὸ σοβαρὸν καὶ βαθύνουν τοῦτο ἔθνος πρῶτον ἐθῆκε τὴν βᾶσιν τῆς ἀληθοῦς πολιτικῆς ἥτις εἶναι: Τὸ διευκολύνειν τὰ μέσα τοῦ βίου καὶ καθιστᾶν τοὺς λαοὺς εὐτυχεῖς. Τὴν ἀρετὴν ὡς θεμελίον ἀσφαλὲς τῆς καθόλου κοινωνίας μετ' ἐπιμελείας ἐκαλλιέργησαν. Πρωτίστην δὲ κατεῖχε παρ'

» αὐτοῖς θέσιν ἢ ἀρετὴ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἀνάκαθεν
» οἱ Αἰγύπτιοι ἐθεωρήθησαν παρὰ πάντων οἱ εὐγνω-
» μονέστεροι τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο δὲ εἶναι
» τρανὴ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἦσαν καὶ οἱ κοινω-
» νικώτεροι».

(ἔπεται συνέχεια)

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΓΙΑΝΑΓΚΑΣ

ΥΠΟ ΤΑΞΙΔΙΑ

Ημερώματα... Τὸ ἀτμόπλοϊόν μας κουρασμένον ἀπὸ τὸν μακρὸν δρόμον του τὸν ὅποιον οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν διέκοψε, παραπλέει ἤδη μὲ τὴν συνήθη τῶν 10 μιλίων ταχύτητα τὰ εὐμορφα παράλια τοῦ μακροχωρίου καὶ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Μία ἐλαφρὰ ἀνεπαίσθητος δρόσος ἐπικάθηται ἐφ' ὅλα τὰ ἀντικείμενα. Ἀπὸ τοῦ καταστρώματος μέχρι τῶν κηρωτῶν ἐπικαλυμμάτων τῶν σωσιδίων λέμβων μέχρι τῶν κλιμάκων, καὶ τῶν δρυφάκτων μας μέχρι τῶν ἐπιμήλων τῶν ἱστῶν μας τοῦ πρωταίου φέροντος τὴν κιτρίνην τοῦ υγειονομείου σημαίαν. Ἀσθμαίνουσα ἡ ἀτμομηχανὴ ἐξακολουθεῖ τὴν τακτικὴν λειτουργίαν της· ἡ ἑλὶξ μεθ' ὁρμῆς πλῆττει τὰ ἡρεμούντα ὡς ἐκ τῆς πρωϊνῆς γαλήνης ὕδατα τῆς Προποντίδος ἐνῶ ἡ πρῶρα λευκοὺς ἀφροὺς σκορπίζει σχίζουσα γοργῶς τὰς κοιμωμένας ἐκτάσεις τοῦ γαλανοῦ πόντου...

Ὅλοι οἱ ἐπιβάται εἶνε ἤδη ἔξυπνοι καὶ περιδιαβάζουν εἰς τὸ κατάστρωμα. Ὅλων τὴν καρδίαν σφίγγει, εἶμαι βέβαιος, τὸ ἴδιον αἶσθημα. Ἀνυπομονοῦμεν ν' ἀγκυροβολήσωμεν εἰς τὴν Κων/νούπολιν.

Αἱ τριάκοντα ὥραι ἃς ἐδαπανήσαμεν διὰ νὰ φθάσωμεν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ Κερατίου δὲν ἔχουν καμμίαν σημασίαν καὶ ἡμεῖς ἀνυπομονοῦμεν διὰ τὴν ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὁποίας θ' ἀντικρίσωμεν τὴν προκυμαίαν τοῦ Γαλατᾶ...

Φύσις ζηλότυπος ἢ προνομοιοῦχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως φύσις. Τὴν κρῖμα!... Μία ὁμίχλη καλύπτει ἐνώπιόν μας τὸν εὐμορφον ὁρί-

ζοντα. Μόλις ὡς ἐν ἀπόπτῳ διακρίνονται δεξιὰ μας αἱ γραφικαὶ Πριγκηπόννησοι, καὶ ἀριστερὰ ἄθροισμα σπιτιῶν χαριτωμένων, τὰ εὐρωπαϊκὰ τῆς Προποντίδος προάστεια. Καὶ εἰς τὸ βάθος ὁ εὐμορφος καὶ ἀπαλὸς πέπλος τῆς Πρωϊνῆς Κωνσταντινουπολίτικης ὁμίχλης...

Ὀλίγον ἀκόμη... ἡ ὁμίχλη ἐκεῖ ὑψηλὰ ἀρχίζει νὰ διαλύεται... ἡ χρυσομένη κορυφὴ ἐνὸς τεμένους προβάλλει ὡς ἄστρον λυκαυγὺς μέσῳ τῶν πρωϊνῶν νεφῶν. Αἱ πρῶται χρυσαῖ ἀκτῖνες τοῦ μαγευμένου ἡλίου τῶν Ἀνατολῶν σχίζουν τὸν πέπλον τῆς ὁμίχλης... Ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν μας ὁ οὐρανὸς γίνεται ὀλογάλανος τώρα. Ὁ ὕγρὸς ἡμιδιαφανὴς πέπλος δὲν κρύπτει εἰμὴ τὴν ἐμπροσθέν μας θέαν... Τρεῖς ἀλλεπάλληλοι κτύποι τοῦ κωδωνίσκου τῆς γεφύρας ἡ φωνὴ τοῦ Πλοιάρχου διατάσσουσα.

— Προσοχή!... ἐμπρὸς ἡρέμα... εἰμὲθα ἐνώπιον τοῦ Σαράϊ Μπουρνου καὶ ἀναπλέομεν τὸν Βόσπορον λόγῳ τῶν ρευμάτων...

Ἀπλοὺς μιμητὴς τοῦ De Amicis θὰ γίνω, περιγράφων ὅ,τι καὶ ἐγὼ τώρα αἰσθάνομαι...

..

Ἡ ἐλαφρὰ χνοώδης ὁμίχλη ἐξαφανίζεται... Ἰδοὺ τὸ πρῶτο θαποράκι τῶν νησιῶν... Ἰδοὺ τὸ ἄλλο τοῦ Καδίκιοι, Ἰδοὺ τὸ τρίτον τοῦ Χαϊδάρ-Πασᾶ. Καὶ ὁ καλύπτων τὴν Κωνσταντινουπόλιν πέπλος τοῦ αἰθερίου νέφους διαλύεται· ἀπαστράπτουν τώρα τὰ ὀλόχρυσα τῆς Σταμπούλ τεμένη καὶ προσπίπτουσαι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐπὶ τὴν μόλις ἀφυπνιζομένην πόλιν χρυσαίζουσαν τὰ παράθυρα τῶν ὑψηλῶν οἰκιῶν τῆς ἐπταλόφου καὶ θωπεύουν τὸν ὄγκον τοῦ Ἐνετικοῦ πύργου τοῦ Γαλατᾶ. Καὶ ἀνοίγεται ἀτελεύτητον τὸ μοναδικὸν τῆς Ἀνατολῆς πανόραμα, ἡ γοητεύουσα Κωνσταντινουπόλις μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ἀπειραρίθμων οἰκοδομῶν της, μὲ τὸ κάλλος φύσεως ὀργώσης, μὲ τὴν κίνησιν διεθνούς λιμένος, μὲ τὴν ἐπιβλητικότητα τῆς τῆς προσδίδει τὸ ἐν ἑκατομμύριον τῶν πολυγλώσσων κατοίκων τῆς συγχρόνου αὐτῆς Βαβέλ. Καὶ ἡ ζωὴ ὀργώσα ἐκχύνεται τώρα ἀπὸ τῶν κέντρων τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Σιρκετζή καὶ διοχετεύεται εἰς τὰ ταχύπλοα τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος σκάφη, τὰ ὅποια ἀκούραστα διασχίζουν τὰ κυανὰ τοῦ Βοσπόρου κέλευθα, κυκλοφοροῦντα τῆς ζωῆς τὸ βράζον αἶμα ἀνὰ τὰς

πελωρίας τῆς ἀχανοῦς τῶν Ὁσμανιδῶν Πρωτευούσης ἀρτηρίας.

Ἀνακρούει τώρα πρύμναν τὸ ἀτμόπλοϊόν μας. Δεξιὰ μας ἀπλώνεται ἡ φαντασμαγορία τοῦ Δολμᾶ Βαξέ, τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Τοπχανᾶ· ἀριστερὰ ἡ Τσόμλιτζα, τὸ Σκούταρι καὶ εἰς τὸ βάθος τὸ Χαϊδάρ Πασᾶ.

Ἡ Αἰδερπούλ, τὸ Παρίσι, ἡ Βαγδάτη τοῦ Βοσπόρου ξυπνᾷ... Ἀγκυροβολοῦμεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν!...

..

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα αἱ μηχαναὶ τοῦ ἀτμοπλοίου μας ἀγρυπνοῦσαι προσέδωκαν εἰς τὸν ἑλίκά μας τὰς ἀπαιτούμενας 60 στροφὰς κατὰ λεπτὸν διὰ τὴν συνήθη μας τῶν 10 μιλίων ταχύτητα. Κάποια ἀρκετὰ αἰσθητὴ ταλάντευσις τοῦ σκάφους κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐθεδαίωσε τοὺς ὀλίγους ἀγρυπνοῦντας ἐπιβάτας ὅτι διερχόμεθα τὰ νερά τῆς Ἀνδρου καὶ τὸν περίφημον Κάβο ντ' Ὀρον. Ἀλλὰ τώρα ὁ Καφερεὺς ἔμεινε πολὺ ὀπίσω ὑπὸ τὰς πρῶτας δὲ λάμψεις τῆς Ἡὸς μόλις διακρίνεται εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος ὡς φαῖα ἀκνόνιστος γραμμὴ. Ἐὰν τὴν στιγμὴν ταύτην ἐξυπνήσητε καὶ ρίψετε τὸ βλέμμα εἰς τὸ στρογγύλον παράθυρον τῆς καμπίνας σας θὰ ἴδῃτε καταυγαζομένας ἀπὸ τὰς χρυσᾶς τοῦ μόλις τώρα ἀνατέλλοντος ἡλίου ἀκτῖνας, τὰς ἰοχρόους κορυφὰς τῶν Ἀττικῶν βουνῶν. Καὶ διὰ νὰ μὴν ἀποτελέσητε ἐξαίρεσιν μοναδικὴν ἐνὸς γενικοῦ κανόνος θὰ πεταχθῇτε ἀμέσως ἀπὸ τὴν κουκίεταν σας καὶ μετὰ τὸν συνήθη καὶ στοιχειώδη πρωϊνὸν καλλωπισμὸν θ' ἀνέλθῃτε εἰς τὸ κατάστρωμα ἀδιαφοροῦντες ἐὰν ἡ γραβδάτα σας δὲν εἶνε δεμένη καθ' ὅλους τοὺς κανόνας σας διότι ἐδιάσθητε νὰ ἔλθῃτε γρήγορα ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμά σας, ἐὰν εἴσθε μὲ εὐρωπαϊκὸν ἀτμόπλοϊον, ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν τοῦ πλοιάρχου, ἐὰν εἴσθε μὲ ἑλληνικόν.

Πολὺ ἐλαφρὰ καὶ πολὺ ἀνεπαίσθητος εἶνε ἡ ὀλίγη ὁμίχλη ἥτις σκιάζει ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ βάθος μακρὰν τὰ Ἑλληνικὰ βουνά. Ἀλλ' ἡ ἄσπιλος διαύγεια τῆς ὥραιας ἀτμοσφαίρας τῆς Ἀττικῆς ἀπλοῦται μέχρι τῶν ἀκυμάντων γαλανῶν ἐκτάσεων τοῦ Σαρωνικοῦ τὰς ὁποίας διασχίζει γοργῶς τὸ ἀτμόπλοϊόν μας.

..

Παραπλέομεν ἐγγύτατα τὰς Ἑλληνικὰς ἀκτὰς μὲ τὴν αὐστηρὰν ἀπλότητά των τὴν ὁποίαν ἐπαυξάνει ἡ θέα τῶν ἀδένδρων τῆς Ἀττικῆς βουνῶν. Πρὸς στιγμὴν τὸ βλέμμα προσπίπτει ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων κίωνων ἐνὸς ἡρειπωμένου ἀρχαίου ναοῦ. Εἶνε ὁ θωμὸς τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς τὸν ὅποιον ἀφίνομεν ὀπίσω ὅπως ἀφίνομεν καὶ τὸν Κάβο κολῶνες, τὸ Σούνιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ εὐσέθεια τῶν προγόνων μας ἔστησε τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἄγαλμα. Αἱ ἴδιαι ἀκτῖνες χρυσώνουν τὰς κορυφὰς τῶν ἀρχαίων κίωνων καὶ τὰ ἐπίμηλα τῶν ἱστῶν τοῦ πλοίου μας. Καὶ ὁλονὲν ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα τὸ βαθὺ ἐκεῖνο γαλανὸν χρῶμα τὸ τόσον χαρακτηριστικὸν τῶν ἑλληνικῶν θαλάσσιων λαμβάνει μυρίας ἀποχρώσεις ἰώδεις, θαυκυάνους, χρυσαργύρους. Καὶ πρὸς τὸ βάθος τοῦ πελάγους νομίζει κανεὶς ὅτι βλέπει ξανθοκόμους νύμφας προβαλλούσας τὰς ὥραιας των κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ἀρυτιδῶτων τοῦ Αἰγαίου ἐκτάσεων. Εἶνε αἱ Κυκλάδες νύμφαι μεδιῶσαι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸν θωδὸν καὶ αἰώνιον αὐτῶν ἔγκυκλον χορόν.

..

Ἀκόμη περισσότερο πρὸς τὰ ἐμπρὸς... Ἰδοὺ ἡ Σαλαμίς ἡ Αἴγινα καὶ κάτω μόλις φαινόμενος ὁ Πόρος. Καὶ ἔπειτα μία μεγάλη σκιερὰ γραμμὴ... ἡ Πελοπόννησος... Δύο βρατσέραι μὲ τὰ ἱστία των μόλις κυλιόμεναι ὑπὸ τῶν ἐλαφρῶν ἀπυγείων ἀνέμων ἀπρηγκρύνονται τῶν Ἀττικῶν ἀκτῶν κατευθυνόμεναι εἰς τὰς νήσους. Τὰ πληρώματά των χαιρετοῦν κινούντα τοὺς σκούφους των... Οἱ ἥχοι ἐνὸς λαϊκοῦ ἄσματος φθάνουν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν κατὰ-κι μέχρις ἡμῶν.

Ἐμπρὸς μας τώρα ἀπλοῦται ἡ γραφικὴ Φαληρικὴ ἀκτὴ... εὐδιάκριτοι φαίνονται οἱ οἰκίσκοι τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου ἔπειτα ἡ μεγάλη καμπύλη τοῦ κόλπου... τὰ δύο Φάληρα μαζὺ πλαισιοῦντα τὸν θαυμασίον πίνακα τὸν ὅποιον παρουσιάζει εἰς τὸ βάθος ὑπὸ παναρμόνιον γοητείαν χρωμάτων τὸ κλεινὸν Ἄστυ μὲ τὴν γηραιὰν Ἀκρόπολιν καὶ τὰς ἀριστοτεχνικὰς γραμμὰς τοῦ Παρθενῶνος οὗ τοὺς κίονας χρυσίζει ὁ Φοῖβος. Καὶ ἔπειτα ἡ γοητεία τῶν χρωμάτων τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τοῦ Λυκαβητοῦ ἡ ποίησις...

Τὸ θέαμα ἀποτόμως διακόπτεται... μία ἀπότομος τοῦ πηδαλίου στροφή καὶ εἰς μεθ' ἑνὸς τοῦ Πειραιῶς... ..

Τοιαύτη ἀπότομος εἶνε ἡ εἴσοδος εἰς τὸν θαυμάσιον τοῦτον λιμένα τῆς Ἀνατολῆς, τὸν θορυβώδη, τὸν ἐμπορικὸν τὸν βιομήχανον.

Ἡ τελευταία λέξις θέτει φραγμὸν εἰς πᾶσαν ποίησιν.... Αγκυροβολοῦμεν εἰς Πειραιᾶ....

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΠΟΛΥΖΩΓΙΔΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Περὶ τῆς ἐν Κυδωνίαις Σχολῆς (1800-1821)
καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς καὶ τοῦ
Γένους Διδασκάλων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ

(συνέχεια)

ὑπὸ τρεῖς κυρίας ὄψεις θὰ ἐξετάσωμεν νῦν τὸν Σαράφην, ὡς διδάσκαλον, ὡς συγγραφέα καὶ ὡς διευθυντήν.

Τὰ μαθήματα, ἅπερ ἐδίδασκεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἦσαν Θεολογία, Φιλοσοφία καὶ Γραμματικά, ἧτοι ἐρμηνεία ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἐν τῇ Θεολογίᾳ ἐδίδασκε πρώτον μὲν τὴν Θεολογικὴν Στοιχειωσιν αὐτοῦ, ἣν εὐτυχῶς ἔχομεν ἀρτίαν ἐν χειρογράφῳ, ὡς προπαρασκευαστικὴν εἰς τὴν δογματικὴν Θεολογίαν, εἰτα δὲ τὸ Θεολογικὸν Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, ὅστις, ὡς εἶδμεν, ὑπῆρξεν εἰς τῶν διδασκάλων αὐτοῦ. Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ δὲ προηγείτο μὲν ἡ Γνωστικὴ τοῦ Καίτη, εἵποντο δὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Φραγκίσκου Σοαυῖου, καθηγητοῦ τότε ἐν τῇ Πανεπιστημίᾳ τοῦ Παταύου εἰς πέντε τόμους, ὧν ὁ μὲν Α' περιείχε τὴν Ἀναλυτικὴν ἢτοι ἱστορίαν συνοπτικὴν τῆς Φιλοσοφίας, Ψυχολογίαν καὶ Λογικὴν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν Μεταφυσικὴν καὶ Ἠθικὴν.

Πόσον εὐρεῖαι ἦσαν αἱ εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν γνώσεις τοῦ Γρηγορίου μαρτυρεῖ ἡ γραμματικὴ αὐτοῦ, ἣτις εἰς δύο τόμους ἐξεδόθη τῷ 1820 ἐνταῦθα ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ διδασκαλία αὐτοῦ περιωρίζετο ἐν ταῖς ἀνωτέραις μόνον τάξεσιν, ἐτέρου διδασκάλου τοῦ Εὐστρατίου Πέτρου Κυδωνιάτου καὶ τοῦτου διδάσκοντος ἐν ταῖς κατωτέραις.

Δὲν ἔχομεν βεβαίως ἀποδείξεις, νομίζομεν δ' ὅμως τῇ ἀληθείᾳ λίαν ἐγγὺς εἶναι ὅτι ἡ ἐν τῇ Σχολῇ κρατούσα μέθοδος τῆς διδασκαλίας δὲν ἦτο ἡ ψυχολογικὴ ἐκείνη, οὐ μόνον διότι αὕτη πολλῶ ἤδη πρότερον ὑπὸ πολλῶν εἶχε ὑποδεχθῇ ὡς ἀγενοῦ καὶ ξηρά, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ ὑπὲρ τῆς παιδείας ἀνωτέρας τε καὶ κατω-

τέρας μέριμναι τοῦ Σαράφη, πᾶν τὸν ναντιὸν μαρτυροῦσι. Οὕτω μεγάλη φροντίς κατεβάλλετο, ὥπως οἱ μαθηταὶ μορφῶσι καλὸν λεκτικὸν ὅρος ἀσκούμενοι εἰς συνθέσεις ποικίλης ὕλης. ⁽¹⁾

Δὲν πρέπει νὰ φανῇ παράδοξον εἶναι γράφων ὁ ἀοιδίμος Κοραῆς ἐκ Παρισίων κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1815 πρὸς τὸν Καίτην προστίθῃσιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ καὶ τάδε. « Καλὸν ἦτον νὰ φροντίσης καὶ περὶ τοῦ γραμματικοῦ μέρους τοῦ Γυμνασίου. Δὲν ἐξέθω τις παραδίδει τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ὅστις ἂν ἦναι, συμβούλευσέ τον νὰ μάθῃ τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, ἐὰν δὲν τὴν ἠξεύρῃ. Ὅσοι ἐκ τῶν ἡμετέρων τὴν ἀγνοοῦν στεροῦνται πολλὰ καὶ καλὰ βοηθήματα εἰς τὴν τελείαν ἀπόκτησιν τῆς ἑλληνικῆς », δὲν πρέπει λέγω ταῦτα νὰ ξενίσωσι τινα, διότι εἰς συχνὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν σχολὴν ἦλθεν ὁ Κοραῆς μόνον διὰ τοῦ Θεοφ. Καίτη, ὃν ἐγνώρισε καὶ ἐξετίμησεν ἐν Παρισίοις καὶ πολλὰ ἐπαινετικά ὑπὲρ αὐτοῦ παραλαβὴν τῶν ἐπιστολῶν του εἶχε γράφει. Ὁ Καίτης δ' ὅμως καίπερ ἀπὸ τοῦ 1812 τακτικῶς διδάσκων ἐν Κυδωνίαις μόλις κατὰ Αὐγουστον τοῦ 1814 ἔγραψε τὴν πρῶτην ἐκ τῆς πόλεως ταύτης πρὸς ἐκεῖνον ἐπιστολήν του, ἣ ἀπαντῶν ὁ Κοραῆς κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1815 προσέγραψε ὅτι ἀνωτέρω ἀποσπᾶσάντες ἀνέγνωμεν. Φωτισθεῖς, ὡς εἶναι πιθανὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὑπὸ τοῦ Καίτη ὁ ἀοιδίμος ἀνὴρ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, οὐ μόνον οὐδένα τοῦ λοιποῦ λόγον περὶ τούτου ποιεῖται ἐν μεταγενεστέραις ἐπιστολαῖς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τιμητικώτατα προσφωνεῖ ἐν ἐπιστολῇ τοῦ 1819 τὸν Γρηγόριον διὰ τοῦ τίτλου τοῦ σφολογιστάτου, δωρούμενος ἅμα αὐτῇ τὴν γενομένην ὑπ' αὐτοῦ τότε καὶ κλασικὴν παραμείνας ἐκδοσιν τοῦ Στράβωνος.

Ὡς συγγραφεὺς ὁ Σαράφης ὑπῆρξεν ἀρκούντως γόνιμος, ἂν μάλιστα λάθωμεν ὑπ' ὄψει τὰ κωλύματα, οἱς προσέκρουον οἱ συγγραφόντες ἐν τοῖς χρόνοις ἐκεῖνοις. Τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀναφερόμενα εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ θεολογίαν εἶναι τάδε:

α'.) Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς Γλώσσης διηρημένη εἰς τρία μέρη, τεχνολογικὸν ὀρθογραφικὸν καὶ συντακτικόν, ἣτις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἀκαδημίας ἐκδοθὲν διδόνον εἰς δύο ὡς εἶπομεν ἤδη, τόμους. Τοῦ συντακτικοῦ μέρους αὐτῆς ἐγένετο καὶ δευτέρα ἐκδοσις βραδύτερον ἐν Κων/πόλει ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Πατριαρχείων.

β'.) Θεολογικὸν ὑπερφυσικόν ⁽²⁾ ἐκδο-

(1) Τοιαύτην σύνθεσιν ἔχομεν μίαν γραφεῖσαν ὑπὸ τινος τῶν μαθητῶν Ἰωάννου Καισαρέως, ὅστις καλεῖ αὐτὸν Κυδωνιάτην, ἐν ᾗ περιγράφεται ἐν γλώσσῃ καθ' ἑαυτοῦ ὁ ναὸς τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ὡς εἶχε τότε. Καὶ εἰς τὴν συγχρομένην δ' ἡσκοῦντο οἱ μαθηταὶ τῆς Ἀκαδημίας, ὡς δεικνύει ποίημά τι, Δημητρίου τινὸς Μπαμπάκου Κυδωνιάτου, ὃπερ ἐξεδόθη ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Σχολῆς μετὰ τινος εὐχῆς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρωος.

(2) Ὑπερφυσικὴν θεολογίαν καλεῖ ὁ Σαράφης, τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως διδάσκουσαν τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ (Παραδ. Στοιχ. Θεολ. σελ. 3).

θὲν κατὰ τὸ 1840 ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ λογίου καὶ λεξικογράφου Σκαρ. Α. Βυζαντίου.

γ'.) Θεολογικὸν σύγγραμμα θεολογικὸν πολλοῦ λόγου ἀξίον, περὶ τοῦ ἀνεγρόφου μὲν περὶ κατὰ τὸ 1841, ἐπὶ « κατὰ συνέπειαν ἀμείας ἀσυγχωρήτου μένει ἀνέκδοτον εἰσέτι », ἀμφιβάλλομεν δ' ὅμως, ἂν σήμερον οὐκ εἴη περὶ χειρογράφου τούτου.

δ'.) Στοιχειώσις Θεολογική, προπαρασκευαστικὴ τῆς δογματικῆς Θεολογίας, ἥς διεσώθη ἡμῖν πλῆρες χειρόγραφον, τὸ μόνον ἔπερ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Γρηγορίου ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἡμῶν.

ε'.) Ἐξήγησις τοῦ ψαλτῆριου: καὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ ἔργου τούτου οὐδὲν ἐπίσης εἶναι ἡμῖν γνωστὸν, καὶ

στ'.) Ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι, ὧν ἐξ τῶν ἀριθμῶν περιεσώθησαν ἡμῖν ἐν τινι χειρογράφῳ, ἐν ᾧ εὐρηγται ἅμα καὶ δύο τοῦ Βενιαμίν καὶ ἄλλοι διαφθέρων μαθητῶν τῆς Ἀκαδημίας Σαμεὺλ τοῦ Κυρίου, Ἰωσήφ, Γρηγοῖα καὶ ἄλλων ἀγνωστων.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον ἔχει ἰδιαίτερον σπουδαιότητα, διότι ἐν αὐτῷ, ἐγκατεπύρεται πιστῶς ἡ ἐνταῖθα τότε κοινωνικὴ κατὰστασις ὑπὸ τὴν ἐπεψιν τοῦ δημοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου.

Πᾶσα κρισις περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὡς φιλόλογου καὶ θεολόγου φρονεῖ μὲν εἰς τὸ θὰ εἴη παρακεκινδυνευμένη, ἂν μὴ ἐκπηγοζῇ ἐκ τῆς ἐπιστομένης καὶ ἀκρεβούς μετ' ἐπὶ πόντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκα τὸ ζήτημα τοῦτο ἀναβαλλομεν εἰς τὸ μέλλον ἔχοντες δι' ἐλπίδας, εἰ θὰ καταληθῇ φροντίς ἑποῦς περισυλλεγὰς τὰ σφζόμενα τεύλοχιστον τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὸ λεκτικὸν μόνον δύναται τις ἀντιπαραβάλλειν τὴν Θεολ. Στοιχειώσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λόγους ἀσφαλῶς νὰ πῶμεν, εἰ διπλοῦς τοῦ μετεχειρίετο, ἀρχαῖον μὲν πῶς καὶ πρὸς τὸ τὸν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἐμοιάζον ἐν τῇ πρώτῃ, ἀπλὸν δὲ καὶ εἰς ἐνιαχοῦ λίαν ἐγμῶδες ἐν τῇ ἐτέρῃ καὶ τούτο, ὥπως γίνηται καταληπτός τοις συμπροσέτοις αὐτοῦ κηρύττων ἀπὸ τοῦ ἀμείωνος. Οὐ μόνον δὲ ἀρμότιον τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὅρος μετεχειρίετο οὐκ ἄλλὰ καὶ τὰς ἐννοίας περιεβαλλε διὰ τοῦ τύπου ἐκείνου, ὅστις ἦν οἰκείος τῇ τῶν πολλῶν διανοήσει χαρακτηριστικῇ δ' ἐπίσης αὐτὸν ἀρετῇ, ἣν ἡ εὐδοροχία καὶ εὐτολμία ἀλλὰ λελογισμένη παρρησία μετ' ἧς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἱεροῦ ὀκρίαντος ἐπληττε πάντας τοὺς ἐργοζέμενους τὸ κακὸν ἀδιακρίτως τάξεως καὶ φύλου. Πάντες οἱ λόγοι αὐτοῦ γέμνουν παραδειγμάτων τοιαύτων.

Λέγεται ἡμεῖς ἡμῖν ὀλίγα εἶη τοῖς εἰρημένοις νὰ προσθέσωμεν περὶ τοῦ Σαράφη ὡς διευθυντοῦ.

« Ἀρχὴ ἀνδρα δείκνυσιν » ἔλεγαν οἱ παλαιοί. Ἡ ἀρχὴ ἦναι περιέβαλε τὸν Γρηγόριον ἡ ἐμὲθυμος ψῆφος τῶν συμπροσέτοις αὐτοῦ ἀναβέβασσα εἰς τὸ ὑπαρτὸν τῶν παιδευτικῶν ἀξιώματων, καὶ ἦν ἐπὶ δύο ἐτῶν δεκάδ' ἤρξεν, ἐδείξεν ἀληθῶς ὅποια εὐγενὴς ψυχὴ, ὅποια ἀδομάντινος χαρακτὴρ ἐνέφκει ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Γρηγορίου.

Γενόμενος, ὡς εἶπομεν ἤδη ἐν τοῖς πρὸσθεν, ὁ κύ-

ριος ὑποκινήτης τῆς ἀνδρώσεως τῆς Ἀκαδημίας, οἶονε ὁ ἡθικὸς γεννήτωρ αὐτῆς καὶ τοκεὺς, ἡγάπησεν αὐτὴν ὡς ἰδίαν θυγατέρα καὶ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς αὐτῆς δὲν ἐπαύετο μεριμνῶν καὶ ἀγωνιζόμενος Πολυμερὴς καὶ ποικίλη εἶναι ἡ δράσις αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ.

Ἐξόχως ἐν πρώτοις ἐξυψοὶ καὶ ἐξαίρει τὸν Σαράφην ἡ ἀγάπη καὶ ὑποστήριξις, ἣν παρέσχε τῷ τε Βενιαμίν καὶ τῷ Καίτῳ. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐσπούδασαν ἐν Εὐρώπῃ, ὁπότε ἐπανελθόντες ἐδίδασκον. Ἡ Εὐρώπη ἔμως ὑπελαμβάνετο τότε ὡς ἀθεωτάτη καὶ ἐστία διαφθορᾶς. Καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἦτο τῶν πολλῶν οὕτως ἐφρόνουν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐπιλέκτων τότε μεμορφωμένων ὁμογενῶν. Καπνὸς καὶ λήρους ὀνομάζει Ἀθανάσιος ὁ Πάριος ὁ ἐν Χίῳ σχολάρχων, ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Νεόφυτον Βάμβαν μεταβαίνοντα εἰς Εὐρώπην, τὰς γνώσεις, ἃς ἀπεκρίμζον οἱ ἐξ Εὐρώπης ἐπανακρίμπτοντες. « Φεῦ, ἀναφανεῖ τῆς ἀκατασχέτου ὁρμῆς πρὸς τὴν ἀθεωτάτην Εὐρώπην! ἕνεκα τῆς μωρᾶς ταύτης σοφίας, ἥς τὸ τέλος, ὡς ἡ πείρα δεικνύει, Θεοῦ ἐστὶ διάστασις καὶ ἀπαλλοτρίωσις ». Ἐνεκα τοῦ πνεύματος τοῦτου μόλις κατὰ τὸ 1809 ἰδρύεται ἐν Σμύρνῃ σχολὴ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐν Κυδωνίαις.

Ἐν μέσῳ τοιαύτης καταστάσεως ὁ Σαράφης μένει ἀκλόνητος εὐθὺς δύνων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ Σχολὴ ἀνέφξε τὰς πύλας αὐτῆς, φροντίζει, ὥπως ἡ διδασκαλία τῶν ἐπιστημῶν ἀφθόνως καταρδεύῃ τὰς ψυχὰς τῶν νέων. Προσπίζων διὰ τῆς ἰσχύος, ἣν εἶχε παρὰ τοῖς ἑστέροις καὶ Προεστῶσι τὸν Βενιαμίν κατηγορούμενον ἐπὶ ἑτεροδοξίᾳ, ὡς διδάσκοντα τὴν κίνησιν τῆς γῆς, διαλύει τὸ σκότος τῆς δεισιδαιμονίας, ὡς εἰ προμαντεύων δὲ τὴν, μέλλουσαν ἀποχώρησιν τούτου προνοεῖ περὶ ἀνταξίας αὐτοῦ ἀντικαταστάσεως διὰ τοῦ Θεοφίλου Καίτη. Ὅτι πᾶσας τὰς λοιπὰς παρευδοκίμῃσεν ἡ Σχολὴ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν Βενιαμίν καὶ τὸν Καίτην, εἰ δ' ὅμως ἐκάτερος τούτων ἐπὶ δεκάδα ἐτῶν ἐδίδασαν ἐν αὐτῇ ὀφείλεται εἰς τὸν Σαράφην, καὶ μόνον εἰς αὐτόν.

Ἀλλ' ἡ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς μέριμνα αὐτοῦ ἦτο ἀπεριόριστος φιλοδοξῶν νὰ καταστήσῃ τὴν διδασκαλίαν ὑπὸ πᾶσαν ἐπεψιν καρποφόρον ἐνέργησιν καὶ ἐπέτυχεν ὥπως συσταθῇ ἐν τῇ Σχολῇ ὀργανοθήκη καὶ βιβλιοθήκη. Παραθέτω ἐνταῦθα ἀξιοαναγνωστον ἀποσπάσμα ἐνδεικτικὸν τούτου ἐπιστολῆς, ἣτις ἐστάλη μὲν πρὸς τὸν Κοραῆν τῷ 1814 ὑπὸ τῆς τότε Ἐφορείας τοῦ Γυμνασίου ἀποτελουμένης ὑπὸ τῶν ἀειμνήτων Χ'. Ἀθανασίου Χ' Γεωργίου, Χ' Παρασκευᾶ Σαλτέλλι, Γεωργάκι τοῦ Οἰκοκυμέλλι, καὶ Ἀποστόλῃ Χ' Παρασκευᾶ, διὰ μέσου δ' ὅμως τῶν γραμμῶν τὰς ὁποίας διαβλέπει τις εὐκλῶς τὴν ζέουσαν προθυμίαν τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ. « Καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες γράφουσιν οἱ ἑστέροι, καὶ εἰς βιβλία ἀναγιγνώσκοντες, καὶ διὰ τῆς πείρας τελευταίων μαθόντες, πόσα καὶ ποῖα εἶναι νὰ καὶ ἡ παιδείας, δὲν ἐλείψαμεν ποτε ἀπὸ τὸ νὰ φροντίζομεν, ὅσον εἶναι δ' νατὸν διὰ τὰ πρὸς κτῆσιν αὐτῆς ἐπιτήδεια μέσα, ὁ πρὸς τὴν

παιδείαν πόντος ἡμῶν ἠδὲ γῆθη τοσοῦτον, ὥστε, ἂν καὶ ἡ δύμιας ἡμῶν, ὡς πρὸς αὐτὴν παραβαλλομένη εἶναι σμικροτάτη, δὲν ὀκνοῦμεν ἡμῶς νὰ συνεισφέρωμεν καὶ τὸ παραμικρὸν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος καταβαλλόμενον κοινὸν ἔξανον, ἀλλ' οὐδὲ φοβούμεθα δι' αὐτὸ κατηγορίας. Ἀποφασίζομεν λοιπὸν καὶ κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἐξοδιάσωμεν πέντε χιλιάδας γροσίων (1) διὰ τὰ ἐλλείποντα ἀναγκαῖα ὄργανα τοῦ ἡμετέρου Μουσείου. »

(ἀκολουθεῖ)

Α. ΜΟΣΧΙΑΔΗΣ

Ο ΤΑΣΣΟΣ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

Στὴ φυλακὴ ὁ Τάσος μόνος μένει
Σὲ λογισμοὺς μεγάλους βυθισμένος,
Ἀκόμη νέες σκληρότητες προσμένει
Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ κυττάζει τρομαγμένος.
Ἐνὰ δάκρυ στὸ μάτι του προβαίνει,
Φωνάζει, Ἐλεονόρα, ἀπελπισμένος,
Τὰ στήθη του χτυπᾷ καὶ πάντα τρέχει
Γιατὶ μπροστὰ στὰ μάτια του τὴν ἔχει.

Ἡ κόλασις ὥστόσο ἀναγαλλιάζει
Ποῦ τὸν Τορκουάτο ἀδιάκοπα γροικάζει
Γιὰ τὴ σκληρὴ νὰ τρέμῃ, νὰ στεναῖζῃ
Καὶ τὴ νὰ κάμῃ μόνῃ μελετάει,
Τοὺς ἀρχηγοὺς εἰς τὸ συνέδριον κράζει,
Τῆς κόλασις ἡ σάλπιγγα ἀντηχάει.
Τρέχουν μεμιάς πυκνόνουνε τὰ πλήθη
Κι' ὁ βασιλεὺς τοὺς πρῶτος ἐκινήθη.

Λέγει σ' αὐτοὺς: ὦ ἑνδοξοί, ὦ μεγάλοι
Ποῦ τὴ δόξα τῆς κόλασις ποθεῖτε,
Ἀτρόμητοι δειχτήκατε στὴν πάλῃ
Κ' ἐλπίζω τώρα πάλι νὰ φανήτε.
Ὁ νιὸς ποῦ τοῦ Χριστοῦ τὲς νίκας φάλλει
Στὴ φυλακὴν εὐρίσκεται, ὡς θεωρεῖτε,
Δόξα, ἀδελφοί, μεγάλη μᾶς προσμένει
Ἄν δικός μας μπορεῖ τώρα νὰ γένῃ,

«Ὅ,τι ὁ Τορκουάτος πάντοτε ζητοῦσε
Κ' ἔτρεχε λυπημένος τόσους τόπους,
Ἐνὰς νὰ λάβῃ τὴ μορφή, ἂν μπορούσε,
Τῆς Δεονόρας, τὴ λαλιὰ, τοὺς τρόπους,
Καὶ νὰ τοῦ πῇ πῶς πάντα τὸν ποθοῦσε,
Ἀλλὰ γιὰ ν' ἀπατήσῃ τοὺς ἀνθρώπους,
Ἐδειχνε πῶς σκληρὰ τὸ νύ μισάει
Ἐνῷ μὲ τὴν καρδιὰ τὸν ἀγαπάει».

Ἀφ' τῆ χαρὰ σηκώθηκαν τὰ πλήθη
Κ' ἕνας μεμιάς τὰ χέρια του σηκώνει,
Τῆς Δεονόρας τὴ μορφήν ἐντύθη
Καὶ τὰ φτερά περιφάνος ἀπλόνει
Σὰν ἀστραπὴ πάνω στὸν κόσμον ἐχύθη.
Ἡ φορεσιὰ σφυρίζοντας φουσκώνει,
Βουνά, στεριὲς καὶ θάλασσες περνάει,
Καὶ στὸ πλευρὸ τοῦ Τάσσου σταματάει.

Ὁ δυστυχὴς γιὰ λίγο ἀποκοιμήθη
Κ' ἐκεῖνη τρέχει εὐθὺς στὸ λογισμό του,
Χαρὰ γλυκεῖα στὸ πρόσωπό του ἐχύθη
Ποῦ τὴ νὲ βλέπει ἀκόμη στ' ὄνειρό του.
Οἱ στεναγμοὶ πετιοῦνται ἀπὸ τὰ στήθη
Ποῦ τὴ θεωρεῖ νὰ στέκῃ στὸ πλευρὸ του.
Ὅμως ξυπνᾷ τὰ μάτια του γυρίζει
Κι' ἀφ' τῆ λύπη φωνάζει καὶ θαυμάζει.

Κ' ἐνῷ θρηνεῖ, μιλεῖ, πικρογελάει,
Νάσου καὶ βλέπει ἐμπρὸς του καθισμένη
Τὴ λυγρὴ ποῦ στέκει καὶ κυττάει
Κι' ὁ στεναγμὸς ἀπὸ τὰ στήθη βγαίνει,
Ἐνῷ καίμια φωνὴ δὲν ἀγροικάζει,
Θαρρεῖ πῶς ἀφ' τῆ σκέψις εἶνε πλασμένη
Γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ κι' ἄλλη θλίψι ἀκόμη
Κι' ὅλο τρεχᾷ τὴν ξεσκισμένη κόμη.

Κ' ἐνῷ στέκει βουδός, νάσου γροικάζει
Τὴ λυγρὴ ποῦ σιωπηλὰ τὸν κράζει,
Γυρίζει σαστισμένος καὶ τηράει
Κ' ἐκεῖνη λυπημένη τὸν κυττάζει.
Ἀφ' τῆ χαρὰ θρηνεῖ, παραλογάει,
Τρέμει ποῦ τὴ σιμόνει, αὐτὴ στεναῖζει,
Χαμογελά, τὰ χέρια τῆς ἀπλόνει
Καὶ δυνάτὰ τὸν Τάσσο περιζώνει.

Εὐρίσκονται κι' οἱ δύο σφιχτὰ ἐνωμένοι,
Χίλια φιλιὰ στὸ στόμα τοῦ προσφέρει,
Ἀναίσθητος ὥστόσο ὁ Τάσος μένει
Καὶ μιὰ φωνὴ νὰ βγάλῃ πλεῖα δὲν ξέρει.
Τόσο σφιχτὰ εὐρίσκονται δεμένοι,
Ποῦ γιὰ νὰ ἰδῇ προβαίνει κάθε ἀστέρι,
Κι' ὅσα φιλιὰ στὸ πρόσωπο τοῦ δίνει,
Τόσο ἀχνάρια τῆς κόλασις τ' ἀφίνει.

Ἐνῷ τὸ νὲ φιλεῖ νάσου γροικάζει
Ὁ δυστυχὴς τὴν κόλασι σιμά του,
Κάνει νὰ φύγῃ, ἐκεῖνη τὸν βαστάει
Ποῦ πνίγεται ἡ φωνὴ στὸ λάρυγγά του.
Ὅσον αὐτὸς περσότερο βογγάζει
Τόσον ἀφρίζει ἡ κόλασις μπροστὰ του.
Στὴ χλαγὴ μιὰ θύρα ἀνοίγοκλειέται
Καὶ ἡ θρησκεία μ' ἕνα σταυρὸ πετιέται.

Ἐμπρὸς εἰς τὸν Τορκουάτο εὐθὺς ἐστάθη
Κινώντας τὸ σταυρὸ μ' ἀνησυχία,
Μόλις τὴν εἶδε ἡ κόλασις ἐχάθη
Καὶ στὸ πλευρὸ τοῦ ἐκάθησε ἡ θρησκεία,
Ὁ δυστυχὴς μεσ' στίγες καρδιάς τὰ βάθη
Βρίσκει ποῦ τὴ θεωρεῖ, λίγη ἡσυχία
Κ' ἕνα δάκρυ στὸ μάτι του προβαίνει
Πῶς χωρὶς μιὰ παρηγοριὰ δὲ μένει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

VICTORIEN SARDOU

Η ΟΒΙΣ

(Πρωτοχρονιάτικο διήγημα.)

Η ΠΡΩΤΗ τοῦ ἔτους καὶ τὰ πρωτοχρονιάτικα δῶρα μοῦ ἐνεθύνισαν ἐν ἐπιστάδιον τῆς πολιτορχίας τῶν Παρισίων τὸ ὅποιον μοῦ περιποιεῖ τιμὴν καὶ διὰ τὸ ὅποιον ὑπερφηναίνομαι.

Ἄς καθησυχᾷ ὁ ἀναγνώστης! Δὲν θὰ τὸν ὀδηγήσω οὔτε εἰς τὰ ὀχυρώματα, οὔτε εἰς τὰς προφυλακὰς ἀλλ' ἀπλοῦστατα εἰς τὴν ὁδὸν Τρεβίζης, ὅπου κατοικοῖ ὁ φίλος μου Δυταγλύ, πλούσιος ἐργοστασιάρχης χημ-

κῶν προϊόντων, σύζυγος ἐξαιρετοῦ γυναικός, πατὴρ θελκτικῆς κόρης, ἱκανὸς βιομήχανος, καλὸς πατριώτης, ἀλλ' ὀλίγον πολιτικομανὴς ὁ καλύτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου μὲ ἄλλους λόγους.

Παρεμποδισθεὶς ὑπὸ τῆς αἰφνιδίας περικυκλώσεως τῶν Παρισίων, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἔδενε τὰς ἀποσκευὰς του διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ, παρηγορήθη μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ πόλις δὲν θὰ ἀνθίστατο παρὰ οὕτω ἡμέρας. Καλύτερον πληροφορημένη ἡ κυρία Δυταγλύ ἐνησχολήθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν ἐφοδιασμὸν τῆς οἰκίας ὅπου συνεσώρευσε τόσον πολλὰ τρόφιμα, ὥστε καὶ ἐὰν ἡ πολιορκία διήρκει πλέον τῶν τριῶν μηνῶν, ἡ Δυταγλύ οὐδέποτε θὰ ἐγνώριζεν τι σημαίνει λοιμός. Ἐπειτα προέβη εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἐγκαθιδρύτασα ἐν τῷ κήπῳ, ἐν βουστάσιον, ἕνα τελειὸν ὀρθογώνιον καὶ μάλιστα ἕνα σταῖλον διὰ χοίρους οἱ ὅποιοι μετὰ τρεῖς μῆνας θὰ ἤξιζον ἕνα ὁ α σ ἰ λ ε ἰ ο.

Ἀπὸ τὰς πρῶτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου, τὴν νύκτον ὅλοι, — καὶ ἐγὼ πρῶτος ὅστις ἤμην προσκεκλημένος εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Δυταγλύ τὴν ἑσπέραν τῆς Πέμπτης καὶ Κυριακῆς — ἐκεῖ εὐρίσκον τὰ μέσα νὰ ἀποζημιώσωμαι διὰ τὰς στερήσεις ὅλης τῆς ἐβδομάδος. Πῶς νὰ μὴ μείνῃ τις ἐκπληκτος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τῆς σιτοδίας ἐπὶ τῇ θεᾷ μιᾷ ἡμετέρας μὲ λαρδί ἢ ἐνὸς τεμαχίου Ἑλβετικοῦ τυροῦ καὶ τῶν συνοδούντων πάντοτε αὐτὰ ὠραίων οἶνων οἵτινες οὐδεμίαν εἶχον, συγγένειαν — πράγμα πολὺ σπάνιον — πρὸς τὰ χημικὰ προϊόντα τοῦ οἴκου.

Δὲν ἤμην ὁ μόνος διαπεπιστευμένος συνδαιτυμὼν παρὰ τῇ φιλοξενίᾳ ἐκείνῃ τραπέζῃ. Εἷς ἄλλος προσκεκλημένος παρεκάθητο πλησίον μου. Ὁ νεὸς Ἀνατόλ Μπρισσώ, ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ ἐργοστασίου, μέλλων συνεταιρὸς καὶ γαμβρὸς τοῦ Δυταγλύ. Ὁ καλὸς αὐτὸς νέος μελαγχολικὸς, ἀθηναϊκὸς ὀλίγον δὲ συνεσταλμένος, ἦτο ἐρωτευμένος μὲ τὴν κόρην τοῦ προῦσταμένου τῆν δεσποινίδα Γερτρούδην, ἥτις ἀντεπεκρινετο εἰς τὸ αἶσθημά του. Χωρὶς νὰ γίνῃ λόγος, ἡ ὑποψηφίότης τοῦ Μπρισσώ ἐβλέπετο μὲ τόσο καλὸ ματι ἀπὸ τοὺς Δυταγλύ, ὥστε ἡ ἑωστὶς τῶν δύο νέων εἶχε σχεδὸν συμφωνηθῇ σιωπηλῶς. Δυστυχῶς, ὁ πόλεμος ἀνέβαλε τὴν λύσιν — Ὁ Μπρισσώ λοχίας ἐν τῇ ταξιαρχίᾳ τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐστρατωνισμένος ἐν τῷ ἁγίῳ Διονυσίῳ ἐξετέλει τὸ στρατιωτικὸν του καθήκον εὐσυνεδήτως ὡς ἔκαμνεν ὅλα τὰ πράγματα, ἀλλὰ χωρὶς ἐνθουσιασμὸν πρέπει νὰ εἴπωμεν, ἔστειλεν εἰς τὸ ν δ ι α β ο λ ο ν τὴν ἀτελεύτητον ταύτην πολιορκίαν ἡ ὁποία ἀπεμάχρυνε τὴν εὐτυχίαν του, καὶ τῆς ὁποίας τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις ἔκρινεν ἡπίως μὲν ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνευ πικρίας.

Αἱ κρίσεις αὗται ἠρέβιζον τὸν Δυταγλύ, φανατικὸν ὁπαδὸν τοῦ στρατηγικοῦ Τροσύ. Καὶ τὸ σπουδαιότερον — Ὁ «Χρόνος» ἐδημοσίευε τότε σειρὰν ἄρθρων, ὅπου ὁ συντάκτης ἀνεσκεύαζε τὰ πολεμικὰ συμβάντα τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὴν ἀρεσκείαν τῆς φαντασίας του. Ὁ

(1) Ταῦτα ἐσοδύνουν τότε πρὸς ἐσάριθμα σχεδὸν φράγκα.

Δουταγί είχε λάβει τὰς φαντασιοπληξίας ταύτας ὑπὸ σοδαράν ἐπόψιν. Ἐκάρφωνε μικρὰς σημαίας ἐπὶ τοῦ χάρτου, εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ τοῦ «Χρόνου» ὀριζόμενα σημεῖα, παρηκολούθει μετ' ἀγωνίας τὰς κυκλώσεις τοῦ στρατοῦ καὶ τὰς χιμαιρικές ταύτας πορείας καὶ προέλεγεν ἡμῖν ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος ἀποτελεσματικές νίκας. Ὁ Μπρισώ δὺςπιστος ἐτόλμα νὰ ἀντιτείνῃ δειλῶς. Ὁ Δουταγί παρεφέρετο ἐπενέβαινον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι διὰ νὰ τοὺς καθησυχάσῃ· ἀλλ' ὁ προϊστάμενος δὲν παρηγορεῖτο διὰ τὴν ἀπώλειαν ὅλων αὐτῶν τῶν μαχῶν τὰς ὁποίας ὁ ὑπαλλήλος τοῦ ἡμῖν διδὲ νὰ νικήσῃ.

Ἡ παρουσία ἐνὸς νέου συνδαιτυμόνος περιέπλεξεν ἀκόμη περισσότερο τὰ πράγματα. Ἐξεπλάγην μίαν ἐσπέραν, ὅτε εἶχον μεταβῇ ἀργά, ἰδὼν τὴν θέτιν μου, δεξιὰ τῆς κυρίας Δουταγί, κατελημμένην ὑφ' ἐνὸς ἀνῶστου προσώπου, ἐρυθρωτοῦ, μὲ εὐρείας ὡμοπλάτας, θορυβώδους καὶ καυχηματίου. Ἐφερε τὰ γαλόνια λοχαγῶ ἐπὶ μιᾷς φαντασιώδους στολῆς προερχομένης ἀπὸ τὸ ἱματιοφυλάκιον κανενὸς θεάτρου, καὶ ἐφόρει ὑπερμεγέθη ὑποδήματα, μὲ τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μὴ τὸν ἐκλάβῃ ὡς ἥρωα.

— Ὁ Κος Ρομπιλλιάρ μοῦ εἶπεν ὁ Δουταγί, παρουσιάζων αὐτὸν εἰς ἐμέ, λοχαγὸς τῆς «Λεγεῶνος τῶν ἀποφασισμένων παιδιῶν τῆς Κουμπερβινά».

Δὲν εἶχον ἀκόμη τελεωθῇ τὸν ζωμόν μου καὶ ἤμην καλὰ πληροφορημένος περὶ τοῦ κυρίου Ρομπιλλιάρ. Τὰ κατορθώματα τοῦ ἀνδρείου συνέκειντο εἰς τὸ νὰ ἀφαιρῶσι τὰ ἐπιπλά, ἀπὸ τὰς ἐγκαταλειμμένας οἰκίας τῶν περὶχώρων, ἅτινα ἠδύνατο νὰ προστελκύσῃ τὴν ἀπληστίαν τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ τὰ τοποθετῶσιν ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ ἀγνώστῳ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδιοκτήτας. Δηρωτόμην μετὰ στενοχωρίας πῶς ὁ φαγῶς αὐτὸς εἶχε προσκληθῇ εἰς τὸ γεῦμα ἡμῶν. Ἡ Κυρία Δουταγί μοῦ ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεως. Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, εἶχον ὀλισθήσῃ ἀρκετὰ ἐπικινδύνως εἰς τὴν λεωφόρον Πουασσονιέρ, ὀλισθηρὰν ἐνεκα τῆς παγωνιάς. Ὁ Κος Ρομπιλλιάρ, ὅστις διήρχετο ἐκεῖθεν τὴν εἶχε φέρῃ εἰς τὸ πλησιέστερον φαρμακεῖον καὶ τέλος εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐξ εὐγνωμοσύνης τὸν εἶχε κρατήσῃ εἰς γεῦμα, τὸ ὀλιγώτερον τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ κάμῃ εἰς τὸν σωτήρα τῆς. Ἡ ἐξήγησις αὕτη μὲ καθησύχασεν, ἤλπισα δὲ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἀπαλλαχθῶμεν τοῦ ἥρωος μὲ τὴν φορὰν ταύτην.

Ὁ ἀχρεῖος δὲν ἦτο καθόλου ἀνόητος—Ἐλεγεν ὅτι ἡσχολεῖτο εἰς μίαν σοδαράν ἐργασίαν προμηθείας ἀνθρώπων ἥτις τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ διατρέχῃ ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ διηγείτο ἡμῖν λίαν εὐαρέστως τὰς ἀναμνήσεις τοῦ ταξιδίου του. Ὁ πόλεμος τὸν εἶχε φέρῃ, ὡς ἔλεγεν εἰς Παρίσιους, τῶν ὑπῳίων ἢ σωτηρία ἀπῆτει τὴν παρουσίαν του. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ εἰς τὰ περίχωρα ἄθλοι τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς «Λεγεῶνος» ὑπαίρεθαινον τὰ ὅρια

τῆς ἀξιοπιστίας. Ὁ ἐχθρὸς εἶχεν ἐκμανῇ!, εἶχεν ἐξαντληθῇ!... μὲ πεντε χιλιάδας ἀνδρείους ἰκανοὺς ὡς τοὺς ἰδιόκτες τοῦ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνοιχθῇ δίοδος, κτλ. . . . κτλ. Ἡ Κυρία Δουταγί ἤκουε μετ' εὐχρηστικῆς τῶς παραλογισμοὺς τούτους. Ὁ Κύριος Δουταγί ἦτο κατενθουσιασμένος καὶ μόνον ὅτι δὲν προέδοκινεν εἰς ἐπιθεδαίωσιν τῶν γεγονότων. Ἡ μόνη ἀδιάφορος ἦτο ἡ Γερτρούδη. Ὁ δὲ πτωχὸς συνεσταλμένος νεανίας, πλέον ὠχρὸς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καὶ πλέον χλωμὸς εἰς τὸ εὐρύ του ἀμπέχωνον, κρυολογημένος, γελῶς τέλος, εἶχε κατασυντριβῇ ὡς ἐκ τῆς γεγινάσεως μετὰ τοῦ παλληκάρου ἐκείνου ὅστις τοῦ ἐπετίθετο ἐξακολουθητικῶς διὰ δυσσεβῶν ὑπαινυγμῶν, σκωπτικῶν βλεμμάτων καὶ λυπηρῶν παρομοιώσεων.

Εὗρον μίαν πρόφασιν διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ τὸν καφέν, βεβαρυμένος ὑπὸ τῶν καυχητιολογιῶν τοῦ Γασκόνου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον, ἐνόμιζον, ὅτι ἀπεχειρέτου διὰ παντός. Πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον ἠπατώμην πολὺ, διότι τὴν προσεχῇ Κυριακῇ, τὸν εὗρον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· ἔπειτα τὴν Πέμπτην. Καὶ τέλος εἰς ὅλα τὰ γεύματα ἡμῶν.

Τὸ ζεῦγος Δουταγί ἦτο κατενθουσιασμένον. Ὁ κύριος Ρομπιλλιάρ εἶχε καταμαγεύσῃ τὴν κυρίαν Δουταγί διὰ τῆς φαίδροότητος του καὶ τῶν φιλαρέτρων του τρόπων οἵτινες οὐδέποτε ἀπαρέσκοντιν εἰς μίαν γυναῖκα τῆς ἡλικίας τῆς, καὶ τὸν πατέρα Δουταγί διὰ τοῦ ἐνδικαίως φέροντος τὸ ὁποῖον ἐδείκνυνεν εἰς τὰς στρατηγικὰς κινήσεις τοῦ «Χρόνου» καὶ εἰς τὰς μετακινήσεις τῶν μικρῶν σημαίων ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου. Ὁ Ἀνατόλ πλέον κρυολογημένος ἢ ἄλλοτε ἔχανε προφανῶς ἐθάρσει, εἰς ἑκάστον γεῦμα πρὸς ὠφέλειαν τοῦ οἰηματοῦ ἐκείνου.

Ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἐγένετο πλέον αἰσθητὴ μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Μπουργέ, ὅπου ὁ δυστυχὴς νεὸς ἐξετέλεσεν ἀνδρείως τὸ καθήκον του καὶ ἐπέστρεψε πληγμένος εἰς τὸν θραχίονα. Διηγήθη τὸ συμβάντα, τὸν θάνατον τοῦ Μπαρὸς φονευθέντος παρὰ τὸ πλευρόν του, τὴν ἐγκαταλείψιν τοῦ νεκροῦ, τὴν ὀπισθοχώρησιν καὶ ὅλον τὸ λυπηρὸν τέλος τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης μάχης, μετὰ τοσαύτης ἀξιοθαυμάτου ἀποθαρρύνσεως ὥστε παρ' ὀλίγον ὁ λοχαγὸς νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ ἀνάνδρον καὶ λιποτάκτην.

Δὲν τὸ ἐπράξεν ἐκ σεδακμοῦ πρὸς τοὺς οἰκιδεσπότας ἀλλ' ἔδωκεν ἀρκετὰ νὰ τὸ ἐννοήσωσι. Μετὰ πόσης εὐγενούς ἀγανακτήσεως ἀπέδειξεν ὅτι ἐὰν τὰ «παιδιά» ἦσαν ἐκεῖ, ἡ ἐκδοσις θὰ ἦτο διαφορετικὴ. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου παραφερόμενος, περιέγραψεν ἐν σχεδίᾳ ἐξόδον διὰ τῶν ὤψωμάτων τοῦ Μομορνασύ, τῶν Κορμέλ, διαδύσεως τοῦ ποταμοῦ Ἰσάρα, πορείας ἐναντίον τοῦ Ρωάν καὶ τέλος τὴν θριαμβευτικὴν ἀφίξιν τοῦ στρατοῦ εἰς Χάερν. . . . ὅπερ συνεκίνησε μέχρις ἐνθουσιασμοῦ τὸν Δουταγί. Ἐν τῷ μεταξύ εἰς τὸν Ἀνατόλ ὅστις ταπεινωθεὶς ὑπέφερε θλίβεως ἐκ τῆς ἀνοικτῆς πληγῆς οὐδεὶς ἄλλος ἔδιδε προσοχὴν εἰμὴ ἡ Γερτρούδη καὶ ἐγώ. Τὴν ἐπαύριον εἶχε πυρετόν, καὶ ἠναγκαζέται νὰ

μείνῃ κλινῆρης, ἐπ' ὀλίγας δὲ ἐβδομάδας δὲν παρευρίσκειτο εἰς τὰ γεύματα ἡμῶν. Ὁ λοχαγὸς ἐνίσχυσε σημαντικῶς τὰς ἀξιώσεις του διὰ τὴν χεῖρα τῆς Γερτρούδης ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῶν εὐμενῶν διαθέσεων τῶν γυναικῶν. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Ἀνατόλ ἐπέστρεψε πλησίον μας ἐν ἀναρρώσει ἰσχυρότερος ἢ ἄλλοτε, μοῦ ἐφάνη καλῶς ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Γερτρούδης ἐδάκρυον, καὶ ὅτι καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ εἶχε συμβῇ φιλονικία τις μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς μητρὸς, πλέον καταγοητευμένης ὑπὸ τοῦ Ρομπιλλιάρ ἢ ποτὲ.

Ἠνόησα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπέμβω διὰ τὸ συμφέρον τῶν δυστυχῶν νέων. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἀκριβῶς ἦτο ἡ τελευταία Κυριακὴ τοῦ ἔτους καὶ ἡ συζήτησις κατ' ἀνάγκην εἶχε περιστραφῇ εἰς τὸ «Νέον ἔτος» ὅπερ θὰ διεκδικέζομεν οἰκογενειακῶς.

Μὰ τὸν θεόν, ἀγαπητὴ κυρία Δουταγί, ἀνεφώνησεν ὁ λοχαγὸς, πρέπει νὰ σᾶς κάμω μίαν ἐκπληξιν διὰ τὰ πρωτοχρονιάτικα σας δῶρα.

Αὐτὸ μοῦ ἔδωκε τὴν ιδέα νὰ προετοιμάσω καὶ ἐγὼ τὴν ἰδίαν μου.

Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ὁ Δουταγί μᾶς ὑπεδέχθη μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας ὁ στρατηγικὸς τοῦ «Χρόνου» εἶχε κατατροπώσῃ τὸν πρίγκηπα Κάρολον εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Ἐρερῆ στήσας αὐτῷ ἐνέδραν διὰ πλαστῆς ὀπισθοχωρήσεως, ὅπερ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων στρατηγικῶν κατορθωμάτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Τὴν καλὴν ταύτην εἰδήσιν ὁ Δουταγί μᾶς προσέφερεν ὡς δῶρον. Ὁ Ἀνατόλ μᾶς ἔφερεν ἕνα κόνικλον τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβῃ διὰ ἐθροῦ ἐν τῷ ἐρήμῳ νησιδρίῳ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ἕνα κόνικλον ἐννοεῖται λαχονοκῆπου ἀλλ' ἐπαυελθόντα εἰς τὴν προτέραν ἀγρίαν αὐτοῦ κατάστασιν. Ὁ δὲ λοχαγὸς προσέφερεν εἰς τὴν κυρίαν Δουταγί ἕνα μέγα σάκκον σακχαροπήκτου καστάνων ἐντὸς ἐνὸς κράνους γερμανοῦ στρατιώτου.

— Ἀγαπητὴ Κυρία, εἶπε μειδιῶν, ἐξήρατό ἀπὸ τὴν θελήσιν μου νὰ προσφέρῃ ἐντὸς τοῦ κράνους τούτου τὴν κεφαλὴν τοῦ κατόχου του.

— Πῶς ἀνέκραξεν ἡ κυρία Δουταγί, θαυμάζουσα ἐκστατικῶς, τὸν ἐφρονεύσατε;

— Διὰ νὰ σᾶς προσφέρῃ τὴν θήκην ταύτην τῶν λαχαριῶν, ἥτις ἐπιτραπήτω μοι νὰ τὸ εἶπω, δὲν εἶναι εἰς τὴν διαθέσιν ἐνὸς ἐκάστου.

Παρέρομαι τὴν ἀφήγησιν τοῦ συμβεβηκότος τοῦ ὁποῖου δύνασθε καλῶς νὰ ἐννοήσητε, οὐδεμίαν λεπτομέρειαν παρέλειψεν. Πῶς συσπειρωμένος ἐντὸς ἐνὸς θαρῆλου, εἶχε παραφυλάξῃ, καταλάβῃ, παταξῇ τὸν φέροντα τὸ κράνος, ἕνα περιπλανηθέντα σκοπὸν, καὶ πῶς εἰς πάλιν σῶμα πρὸς σῶμα τὸν εἶχε στραγγαλίσῃ διὰ νὰ μὴ ἐφελέκῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐχθροῦ κάμνων χρήσιν τοῦ περιστρώφου! Ὡς πόσον ὁ κόνικλος τοῦ λαχονοκῆπου, ἂν καὶ αὐτὸς εἶχε στραγγαλισθῇ, ἔκαμνε θεω-

ρίαν κακὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ περίδοξον ἐκεῖνο τρώπαιον.

Τὸ κατ' ἐμέ δὲν ἔχω, εἶπον, τὴν ἐπαρσιν νὰ ἀνταγωνισθῶ ἕνα ἀνδρείον ὡς τὸν λοχαγὸν ἀλλ' ἔχω ἐνταῦτοις προετοιμάσῃ τὴν μικράν μου ἐκπληξιν. Μόνον ὅτι δὲν ἐφθασεν ἀκόμη, καὶ ἐὰν μὲ πιστεύετε, δύναμει νὰ γευματίσωμεν χωρὶς νὰ περιμένωμεν.

Ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν, τὸ γεῦμα ἦτο ζωηρότατον. Εἶχον σφάξῃ ἐπὶ τῇ ευκαιρίᾳ τοῦ Νέου ἔτους ἕνα χοῖρον καὶ τὰ λουκάνικα ἦσαν ἐπιτυχέστατα.

Εἰς τὸν καφέν ὅτε ἠνάπτομεν τὰ σιγάρα ὁ ὑπηρετὴς ἀνήγγειλεν ὅτι εἰς πυροβολητῆς εἶχεν ἀποθήκῃ τὸ δῶρον μου εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς.

Μετέδωκεν ἐκεῖ, ὅπου ὁμολογουμένως τὸ δῶρον ἦτο τοποθετημένον ἐπὶ τῆς τραπέζης, περιτετυλιγμένον διὰ στιλπνοῦ χάρτου καὶ δεδεμένον διὰ κυκλῆς ταινίας.

— Τὶ νὰ ἔχῃ μέσα, εἶπεν ἡ κυρία Δουταγί.

— Ἀγαπητὴ μου κυρία δὲν δύνασθε νὰ τὸ μαυτεῦσετε εἰς μία ὀδὴ.

— Μία ὀδὴ;

— Ὁ Δουταγί μοῦ ἐξέφρασε πολλάκις τὴν ἐπιθυμίαν ὅτι ἤθελε νὰ ἔχῃ μίαν ὀδὴν τὴν ὁποῖαν νὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησιν ἐν ἀνάγκῃ, καὶ ὑπέκρινεν εἰς παράκλησίν μου ὁ ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ Ρολάνδος μοῦ στέλλει αὐτὴν ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς πεδιώδος τοῦ Ἀβρόν ὅπου πίπτουσα ἐλητηριώθη νὰ ἐκραγῇ.

Ἐν τῷ μεταξύ ἔλουν τὴν κυκλῆν ταινίαν, ἐσχίζον τὸν χάρτην καὶ ἡ ὀδὴς ἀνεφαίνετο μαύρη ἀπειλητικὴ τρομακτικὴ.

— Μὰ τὸν θεόν, εἶπεν ὁ Δουταγί μὲ κατενθουσιαστικῶς, θὰ τὴν μετασκευάσω εἰς ἐκκερμέας διὰ τὸ δωματίον μου.

— Ἀλλ' ἀντέλεγεν ἡ κυρία Δουταγί ἀνήσυχος, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἀκόμη ἐκραγῇ.

— Ὡς καὶ συγχάσατε διότι ἔχει συμφωνηθῇ ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὁ Ρολάνδος δὲν θὰ μοῦ τὴν ἐστelle εἰμὴ κενὴν καὶ ἄχρηστον, ἀλλ' ὡς δὲ ἰδοὺ καὶ ἡ ἐπιστολὴ του.

Ἦνοιξα μίαν ἐπιστολὴν ἐπισυννημμένην ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς ὀδίδος καὶ ἠτοιμαζόμεν νὰ τὴν ἀναγνώσω μεγαλοφώνως ἀπὸ τὴν πρώτην γραμμὴν, φαίνεται ὅτι ἐπὶ τοῦ προσώπου μου ἐξυγραφήθη τοιαύτη ἐκφρασις ἐκπλήξεως καὶ ὕστερον ἀνησυχίας ὥστε ὅλοι ἐσπευσαν νὰ μὲ ἐρωτήσωσι τί εἶχον πάθῃ.

— Θέε μου. . . . ἔχω. . . . ἀκούσετε. . . .

« Ἀγαπητὲ φίλε.

« Ἰδοὺ ἡ ζητηθεῖσα ὀδὴς. Δυστυχῶς μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ εὗρω ἐνταῦθα ἕνα πυροβολητὴν καταλληλόν διὰ «νὰ τὴν ἐκκενώσῃ. Κομίσάτε τὴν εἰς τὸ ὀπλοποιεῖον τῆς «παρόδου Μελοδράματος ὅπου θὰ σᾶς ἐκτελέσουν «λίαν ἐπιτυχῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην. Λάβετε ὅμως ὅλα «τὰ προφυλακτικὰ μέτρα. Διότι ἡ πλέον ἀνεπαίσθητος

«προστριβή ή τὸ ελαφρότερον κτύπημα δύναται νά τήν «ἀνατινάξη...»

Κραυγαί τρόμου διέκοψαν τήν ἀνάγνωσίν μου.

— 'Αλλ' ἀφαιρέσατέ την ἀπ' ἐδῶ, ἐκράυγαζε ἡ κυρία Δυταγλὺ... Εἶναι φρικτὸν... αὐτὴ ἡ ὁδὸς ἐν τῇ αἰθούσῃ μου!

— Θεέ μου διατὶ ὅχι εἶπον τεινὼν τὰς χεῖράς μου.

— Μὴ τὴν ἐγγίξετε ἀνεφώνησαν....

— 'Ήσυχία! θάρρος! Ὁ πυροβολητὴς ὅστις τὴν φερε δύναται νά τήν ἀποσύρῃ.

— 'Αλλά, κύριε, εἶπεν ὁ ὑπηρετὴς τρέμων ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ὁ πυροβολητὴς ἀνεχώρησε.

Νέαι ἀναφωνήσεις.

— Τότε, εἶπον, θά τὴν σπρώξω ἐγώ...

— Σοῦ τὸ ἀπαγορεύω! ἀνέκραξε ζωηρῶς ὁ Δυταγλὺ. Δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν νά τὴν κομίσῃς ἕως τὴν πόρδον Μελοδράματος ἀπνευστί.

Δυνατὸν νά φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς σου καὶ νά πείσῃ καθ' ὁδὸν ἢ εἰς τὴν κλίμακα ἢ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀντιθάλαμον τῆς οἰκίας!

Ἡ Κυρία Δυταγλὺ μὲ ἠμπόδιζε ἀποσύρουσά με.

— Ὅχι! σεῖς! εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον! ὅχι σεῖς!

— Αὐτὸ, προσέθεσεν ὁ Δυταγλὺ εἶναι ἔργον στρατιώτου, καὶ στρατιώτου ρωμαλαίου! Εὐτυχῶς ὅπου ὁ λοχαγὸς εἶναι ἐδῶ.

— Ἐγώ; εἶπεν ὁ λοχαγός.

— 'Α! ναί, ἀγαπητέ μου, εἰσθε ἰσχυρὸς ὡς Ἡρακλῆς, καὶ πλασμένος δι' αὐτὰ τὰ πράγματα. Ποίξετε μὲ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς σφαῖρας ὡς οἱ μαθηταὶ μὲ τὰ μπαλ-λόκια.

— Συγγνώμην... συγγνώμην ἀντέλεξεν ὁ λοχαγὸς ὅστις ὡχρία ελαφρῶς... Διαβολέ... ξεύρετε πρόκειται περὶ μιᾶς ὁδοῦς... ἀρα γε δὲν εἶναι δυνατόν νά περιμ-νωμεν μέχρι τῆς αὐρίου;...

'Αλλ' ἡ κυρία Δυταγλὺ ἀνέκραξε.

Αὐρίον;... διὰ νά μὴ δυνηθῇ νά κλείσῃ μᾶτι ὄλην τὴν νύκτα. Θὰ προτιμήσω νά ὑπάγω εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Τότε ἔλαβε τὸν λόγον ἡσύχως ὁ 'Ανατόλ.

— Μεινατε ἐνταῦθα κυρία μου, ἐγὼ θά μεταφέρω τὴν ὁδίδα

'Ὁ Δυταγλὺ τὸν ἐσταμάτησε.

— Εἰσαι πολλὸς, ἀγαπητέ μου, σὺ ἐν ἀναρρώσει καὶ μὲ τὴν βραχίονα πληγωμένον!... θελεις νά ἀνατινάξης τὴν οἰκίαν;

— Βεβαίως, εἶπον, δὲν εἶναι ἐργασία δι' ἓνα ἀσθενή.

— 'Αλλὰ διὰ τὸν λοχαγόν, ἐπανελάθεν ὁ Δυταγλὺ δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰμὴ εἰς αὐτόν—'Ερπρός, λοχαγέ, τόλμη. Ἀποσύρατε αὐτὸ τὸ τέρας καὶ σώσατέ μας ἀπὸ ἑνὸς ἐπιλήθην.

'Ὁ λοχαγὸς ἦτο προφανές, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν στιγ-μὴν ἐκάθητο ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων.

'Αλλὰ δὲν ἦτο ἄνθρωπος ὅστις ἐταράττετο ἀμέσως.

— 'Αληθῶς, εἶπεν, μειδιῶν, μοὶ ἀνήκει δικαιοματι-κῶς. 'Ἦθελα μόνον νά εἶπω τὴν στιγμὴν καθ' ἣν μὲ διεκόψατε ὅτι ἡ μεταφορὰ ἐνὸς τοιούτου ἀντικειμένου ὑφ' ἐνὸς πεζοῦ εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὀλι-σθηρὸν, καὶ ἀρκεῖ τὸ μικρότερον ὀλισθημα διὰ νά φονευ-θῶσι δεκά πρόσωπα ἐν τῇ ὁδῷ. Μόνον δι' ἀμάξης εἶ-ναι λογικὴ ἡ μεταφορὰ.

'Αλλὰ ἀνέλαθεν ὁ Δυταγλὺ, εἶναι ἀδύνατον νά εὐρω-μεν ἄλλα τὴν στιγμὴν αὐτήν! Σχεδὸν ὅλαι ἔχουσι χρησιμοποιοθῇ ὡς φορητὰ νοσοκομεῖα.

— Καλῶς εἶπεν ὁ λοχαγός. Ὁ στρατηγὸς Σμίτζ ὁ-στις μὲ ἔφερεν εἰς τὴν θύραν σας γενναίως εἰς τοῦ Μπο-ρεμπάν, τὸ δὲ ὄχημά του τὸν ἀναμένει εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ ἐστιατορίου. Εἶναι φίλος μου. Καὶ τὸ πρᾶγμα διορθώνε-ται. Τὸν χρόνον νά κομίσω τὴν ζώνην μου καὶ νά πεταχθῶ ἐκεῖ. Μόνον δεκά λεπτά τὸ πολὺ ἐν τέταρτον καὶ ἐπιστρέφω.

— Πηγαίνετε ταχέως, εἶπεν ἡ κυρία Δυταγλὺ. Ὅα ἀποθάνω ἀπὸ τὸν φόβον μου κατὰ τὸ διάστημα αὐτό.

— Τρεχω, ἀγαπητή κυρία — εἶπεν ὁ λοχαγός ἐνῶ ἐλάμβανε τὸ πηλίκιόν του καὶ τὸν μανδύαν του καὶ τὸ ἔκ ο π τ ε λ ὶ σ π η ν.

'Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον κατήρχετο τὰς βαθμίδας ἐδείκνυε προφανῶς ὅτι ἐδιαζέτο.

Ἐπείστροφον εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου ἐδρασιλευν ἡ κα-τάπληξις. Ἡ Κα Δυταγλὺ δὲν ἐγνώριζε τί νά πράξῃ νά φύγῃ ἢ νά μείνῃ ἐκεῖ φυλάττουσα τὴν ὁδίδα. Χωρὶς νά φανῶ ἔκρυψεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἔρριψεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἡλεκτροφωτιστοῦ ὁδοῦ.

— Ἦτο ἀπλούστερον νά μὲ ἀφήσετε νά τὸ πράξω ἐγώ, ἐπιθύρουν ὁ Μπρισώ.

— Σιώπησε ἐπανελάθεν ὁ Δυταγλὺ ὀλίγον ἐκπλη-κτος διὰ τὸ ἀφελές θάρρος τοῦ Μπρισώ. Εἶναι ἐργασία ἥτις ἀρμόζει καλλίτερον εἰς τὸν λοχαγόν.

— Μόνον νά μὴ ἀργήσῃ πολὺ, ἀνεστῆναξεν ἡ κυρία Δυταγλὺ.

— Ὡς πρὸς αὐτὸ ἀγαπητή μου κυρία ἔχετε δίκαιον εἶπον παιδρῶς — διότι δὲν θά ἐπιστρέψῃ καθόλου.

Δὲν θά ἐπιστρέψῃ;

— Βεβαίως ὅχι. Διότι διὰ νά ὑπάγῃ τίς εἰς τὸ ἐ-στιατόριον τοῦ Μπορεμπάν πρέπει νά διασχίσῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ αὐτὸς ἀπομακρύνεται πρὸς τὰ ἀριστε-ρά καὶ μαλιστα λίαν ἐσπευσμένως.

— Τί θελετε νά εἰπῇτε μὲ αὐτό.

— Θέλω νά εἶπω, φίλε Δυταγλὺ, ὅτι ὁ λοχαγός σας δὲν εἶναι εἰμὴ εἰς κοινὸς ραδιοῦργος καὶ ὅτι εἶμαι ὑπερ-ευχαριστημενὸς ὅτι κατώρθωσα νά σιγήσῃ τὰ πυροβο-λεῖα του χάρις εἰς τὴν ὁδίδα ταύτην.

Καὶ λαβὼν λεύκωμα φωτογραφίῳ ἐπέφερον ἐν ἰσχυ-ρὸν κτύπημα ἐπὶ τῆς ὁδοῦς ἥτις ἀνετινάχθη εἰς χίλια τεμάχια.... σοκολάτας! Ἦτο ἀπὸ σοκολάταν! καὶ διέ-

σπειρεν ἐπὶ τοῦ τάπητος ὀλόκληρον γόμωσιν σακχαροπῆ-κτων ἀμυγδαλῶν καὶ φυστικίων!

Παρατεταμένος γέλως ἐχαιρέτησε τὴν ἐκκρηξὶν ταύ-την... δύναμαι μᾶλλον νά εἶπω τὴν λύσιν ταύτην.

Διότι μετὰ τρεῖς μῆνας ὁ μὲν 'Ανατόλ ἐνυμφεύθη τὴν Γερτρούδην, ὁ δὲ λοχαγὸς ἀκόμη φεύγει.

ΑΡΓΑΣΤΑΡΑΣ

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΩ ΣΥΜΠΑΝΤΙ

Διὰ τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ τρίτου τόμου τῆς Φυσιολο-γίας τοῦ ἐν τῇ 'Εθ. Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ κ. Ρήγα Νικολαΐδου συνεπληρώθη τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, ὅπερ εἶναι ἐκ τῶν κλασικωτέρων ἔργων οὐ μόνον τῆς Ἑλλη-νικῆς Ἱατρικῆς Ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ τῆς διεθνούς τοιαύτης.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Νικολαΐδου περιλαμβάνον πάνθ' ὅσα εἶναι γνωστά τῇ ἐπιστήμῃ μέχρι καὶ τῶν νεωτάτων ἐρ-γασίων, διακρίνεται διὰ τὴν σαφήνειαν, γλαφυρότητα καὶ μεθοδικότητα μεθ' ἧς τὰ διάφορα κεφάλαια ἐκτί-θενται. Ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν περὶ τῆς μεθοδικότητος μεθ' ἧς ἐγένετο ἡ κατάταξις τῆς ὕλης ὑπὸ τοῦ συγ-γραφέως παρέχει καὶ μόνον ἡ ἀναγραφὴ τῶν διαφορῶν κεφαλαίων. Οὕτω τὴν ὅλην Φυσιολογίαν διαιρεῖ εἰς τρεῖς τόμους, ἐν οἷς πραγματεύεται περὶ τῶν τριῶν θεμελιωδῶν ιδιοτήτων τῶν ὀργανικῶν ὄντων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῷ, προκηρύσσων ὀλίγα τιὰ ἐκ τῆς Γενικῆς Φυσιολογίας ἥτοι τὸ κριτήριον τῶν ὀργανικῶν ὄντων, τὴν χημικὴν σύστασιν αὐτῶν, τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς ὕλης, τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς θερμότητος, τὸν νόμον τοῦ ἀνωλήθρου τῆς ἐνεργείας κτλ. ἀναγκαῖα πρὸς κατανό-ησιν τῶν διαφορῶν φυσιολογικῶν φαινομένων, διαλαμ-βάνει περὶ τῶν λειτουργιῶν τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης ἐν τῇ δευτέρῃ τῷ διαλαμβάνει περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ὀργανισμοῦ ἐν δὲ τῇ ἄρτι ἐκδοθέντι τρίτῃ τῷ, ὅστις εἶναι γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος καὶ δύναται νά θεωρηθῇ καὶ ὡς αὐτοτελής, διαλαμβάνει περὶ τῆς γενέσεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων ἥτοι τῆς ιδιότητος αὐτῶν τοῦ πληθύνεσθαι, εἰ' ἧς διατηρεῖται τὸ εἶδος εἰς τὸν αἰ χρόνον. Γένεσιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων ὁ κ. Νικολαΐδης, δὲν νοεῖ μόνον τὸν πληθυσμὸν τῶν ὀργα-νικῶν ὄντων, ὡς τοῦτο γίνεται ὑπὸ τῶν πλείστων συγ-γραφέων, ἀλλὰ καὶ τὴν πρώτην δημιουργίαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανισθέντος στοιχειώδους ὀρ-γανισμοῦ μέχρι τῶν ἀνωτάτων καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀνθρώ-που τούτου ἐνεκεν τὸν τρίτον τὸμον διαιρεῖ εἰς δύο μέρη, ὧν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐν τοῖς διαφόροις ζῴοις τρόπου τοῦ πληθυσμοῦ, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ μέρει περὶ τῶν θεωριῶν τῆς πρώτης γενέσε-ως τῶν ὀργανικῶν ὄντων.

'Ὁ ἀναγινώσκων τὴν Φυσιολογίαν τοῦ κ. Νικολαΐδου ἀνευρίσκει οὐ μόνον σαφῶς ἐκτεθειμένας τὰς παρ' ἄλ-λων γενομένας ἐργασίας ἀλλὰ καὶ πληθὺν πρωτοτύ-

πων ἐργασίων τοῦ συγγραφέως, αἵτινες μνημονεύονται ἐν πᾶσι τοῖς κλασικοῖς συγγράμμασι τῆς Φυσιολογίας.

* *

* *

Ὡς ἐπὶ τῆς γῆς οὕτω καὶ ἐπ' ἄλλων ἀστέρων ἐπὶ προσφάτοις ὅροις εἶναι δυνατόν νά παραχθῇ ἡ ζωὴ δι' αὐτομάτου γενέσεως. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Kant καὶ Laplace περὶ τῆς γενέσεως τῶν οὐρανίων σω-μάτων ἄλλα ἐν ἄλλῃ διατελοῦσι καταστάσει, τὰ νῦν διάπυρα οὐράνια σώματα προΐουσης τῆς ἀποφύσεως θά φθάσωσιν ἴσως εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε νά εἶναι δυ-νατὸν ἐπ' αὐτῶν νά ἀναπτυχθῇ ἡ ζωὴ, ὅσων δὲ ἡ ἀπόφυ-ξις προσέθῃ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ θερμοκρασία αὐτῶν νά διατελῇ εἰσαεῖ ὑπὸ τὸ μηδέν, ἡ ζωὴ, εἰ ποτε ἐπ αὐτῶν ὑπῆρχεν, ἐξέλειπεν. Τοῦτο συνέθῃ ἴσως ἐν τῇ σε-λήνῃ· τοῦτο δὲ συμβῇσεται ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι καὶ ἐν τῇ γῇ. Ἡ σελήνη μετὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς κρατήρων καὶ τῆς νεκρικῆς σιγῆς παρίστησι τὴν εἰκόνα τῆς μελ-λούσης καταστάσεως τοῦ ἡμετέρου πλανήτου.

Πόσον μακρὰ εἶναι τὰ χρονικὰ διαλείμματα, καθ' ἃ γί-νονται αἱ μεταβολαὶ αὗται! Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους καταλαμβάνει ὀρισμένην πε-ρίοδον τῆς διαπλάσεως αὐτῆς, ἥτοι τὴν ἀπὸ τῆς ἐπο-χῆς, καθ' ἣν αὕτη ἐφύχθη κατωθέν τῶν 700°, ὅπερ τὸ πρῶτον συνέθῃ ἐπὶ τῶν πόλων, μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν καὶ ἐν τοῖς τροπικοῖς θά ἐμφανισθῇ ὁ παγετός. Τοῦ Χρονικοῦ τούτου διαστήματος μέγα μέρος διέρρε-σεν ἡδὴ. Ἀλλὰ καὶ μικρὸν μέρος αὐτοῦ, οἱ νέοι χρό-νοι τῆς ζωῆς, ἥτοι τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν παγετῶνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων εἶναι το-σοῦτον, ὥστε τὰ χρονικὰ διαστήματα τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας συγκρινόμενα πρὸς ἐκεῖνο εἶναι βραχύτατα.

Πόσα δὲ ἑκατομύρια αἰῶνων παρήλθον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς! Ἀλλ' ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ γῇ κατοικεῖται ὑπὸ ζώντων ὀργανικῶν ὄντων εἶναι ἐλάχιστον μέρος τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς κατῆλθε ἀπὸ 700° μέχρι 10° κατὰ μέσον ὅρον, πόσοι αἰῶνες παρήλθον, ἕως ὃ ἡμέτερος πλανήτης ἀπὸ πολλῶν 1000° ἐφύχθη μέχρι 70°! Καὶ ὅταν ἡ γῇ ἀποψυχθῇ καὶ ἡ ζωὴ ἐκ-λίπῃ, ἴσως ἄλλα οὐράνια σώματα θά ὦσιν ἡδὴ ἐν κα-ταστάσει, ἐν ᾗ εἶναι δυνατόν νά παραχθῇ ἡ ζωὴ. Οὕ-τως ἡ ζωὴ καταστρέφεται μὲν ἐπὶ τινων οὐρανίων σωμάτων, ἐμφανίζεται μὲν ἐπὶ τινων οὐρανίων σωμά-των, ἐμφανίζεται δὲ ἐπ' ἄλλων.

Ἀλλ' ἐν ἀπωτάτῳ μέλλοντι καὶ ἐκ τοῦ σύμπαντος θά ἐκλίπῃ ἡ ζωὴ, ὡς παραδέχονται οἱ ἐξοχώτατοι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων φυσικοὶ, ὁ William Thomson καὶ ὁ Helmholtz. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ Helmholtz λέγει τὰ ἑξῆς: «Τὴν θερμότητα σώματος τινος, ὅπερ δὲν δυνάμεθα νά ἀποψύξωμεν περαιτέρω, δὲν εἶναι δυνα-τόν νά μεταβάλλωμεν εἰς ἄλλην ἐνεργεῖαν οἷον μηχαν-ικὴν, ἡλεκτρικὴν καὶ χημικὴν. Οὕτως ἐν τῇ ἀτμομη-χανῇ μεταβάλλομεν μέρος τῆς θερμότητος τῶν διαπό-ρων ἀνθρώπων εἰς ἐργασίαν, μεταδιβάλλοντες αὐτὴν εἰς τὸ ἥττον θερμὸν ὕδωρ τοῦ λέβητος· ἐὰν ὅμως πάντα τὰ σώματα τῆς φύσεως εἶχον τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν, θά ἦτο ἀδύνατον μέρος τῆς θερμότητος αὐτῶν νά με-ταβάλλωμεν εἰς ἐργασίαν. Σύμπαδαν ἔλοιπόν τὴν ἐν τῇ σύμπαντι δύναμιν δυνάμεθα νά διαιρέσωμεν εἰς δύο

μέρη των τῶν ἑτερον εἶνε θερμότης καὶ ὀφείλει νὰ παραμένει, τὸ δὲ ἕτερον, εἰς ὃ ἀνήκει μέρος τῆς θερμότητος τῶν θερμότερων σωμάτων καὶ ὅλον τὸ ποσὸν τῶν χημικῶν, μηχανικῶν, ἡλεκτρικῶν καὶ μαγνητικῶν δυνάμεων, ὑπόκειται εἰς πολλὰς μεταβολὰς καὶ προκαλεῖ τὴν πλῆθύν τῶν ἐν τῇ φύσει ἐναλλασσομένων μεταβολῶν.

Ἡ θερμότης ὅμως τῶν θερμῶν σωμάτων τείνει ἀεὶ ποτε νὰ μεταβαίνει δι' ἀγωγῆς καὶ ἀκτινοβολίας ἐπὶ τὰ ἥτιον θερμὰ, ἕως ἂν παραχθῇ ἰσορροπία θερμοκρασίας. Κατὰ πᾶσαν διὰ προστριβῆς ἢ ὥσεως κίνησιν γιγνῶν σωμάτων μεταβαίνει μέρος τῆς μηχανικῆς δυνάμεως εἰς θερμότητα, ἥς ὅμως μόνον μέρος δύναται πάλιν νὰ μεταβληθῇ εἰς μηχανικὴν δυνάμιν· τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει κατὰ πάσας τὰς χημικὰς καὶ ἡλεκτρικὰς ἐξεργασίας. Ἐντεῦθεν ὁμοῦ συνάγεται, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐν τῷ σύμπαντι δυνάμεως, ἥτοι τὸ μὴ δυνάμενον νὰ μεταβληθῇ εἰς μηχανικὴν ἐνέργειαν μέρος τῆς θερμότητος (ἐπερ ὁ Clausius ἐκάλεσεν ἐν τῷ πρῶτῳ βιβλίῳ) αἰετὶ ἀυξάνεται· καὶ ἂν ἐν τῷ σύμπαντι τὰ φυσικὰ αἰνιόμενα βαίνουν αἰετὶ κανονικῶς τελούμενα, πᾶσα ἡ ἐν αὐτῷ δύναμις θὰ μεταβληθῇ εἰς θερμότητα καὶ πανταχοῦ θὰ ὑπάρχῃ ἡ αὐτὴ θερμοκρασία. Τοῦτου γενομένου, ἐκλείπει πᾶσα πιθανότης περαιτέρω μεταβολῆς καὶ ἐπέρχεται τελεία διακοπὴ πᾶσων τῶν τῆς φύσεως ἐξεργασιῶν. Καὶ ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων δὲν θὰ εἶνε δυνατόν νὰ διατηρηθῇ περαιτέρω, ἐὰν ὁ ἥλιος ἀπολέσῃ τὴν ἀνωτέραν αὐτοῦ θερμοκρασίαν καὶ μετ' αὐτῆς καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἔχωσι συντελεσμένους πᾶσας τὰς χημικὰς ἐνώσεις συνδράμει πρὸς τὴν χημικὴν συγγένειαν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ σύμπαν καταδικάζεται εἰς αἰωνίαν ἡρεμίαν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατόν μετὰ τοῦτο ἡ τοῦ σύμπαντος μάζα νὰ τεθῇ αὐθις εἰς κίνησιν, ὥς ἐγένετο ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κόσμου; Ἡ πρὸς τὸ εἰδέναι τὰς αἰτίας τῶν ζῶντων ἔφεσις ἡμῶν προάγει ἡμᾶς νὰ φανταζώμεθα, ὅτι ἡ ὕλη δὲν ἦτο ἀπ' αἰῶνων ἐν κινήσει, ἀλλ' ὅτι διετέλει ἐν τῷ ἀπειρῷ ἐν ἡρεμίᾳ καὶ ἦτο ὁμαλῶς ἐν αὐτῷ διανενημενῆ, καὶ εἴτα ἤρξατο νὰ κινῆται. Πόθεν ὁμοῦ προέβηεν ἡ κίνησις ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κόσμου; Ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως εἶνε πρόβλημα τῶν μετὰ τὰ φυσικά. Ἀναμφισβήτητος ὅμως ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κόσμου ἦτο ἡ δύναμις ἐν μορφῇ κινήσεως. Τῆς κινήσεως δ' ἀρξάμενης, ἦτο δυνατόν νὰ παραχθῶσιν οἱ πολυπληθεῖς κόσμοι καὶ ἐπὶ προσφάτοις ὅροις, οὓς δὲν δυνάμεθα νὰ μνησθῶμεν, καὶ ἡ ἰδιόρρυθμος κατάστασις δυναμικῆς ἰσορροπίας τῆς ὕλης, ἣν καλοῦμεν ζῶν.

Ἐλευσίς ὑπὸ Δ. Φίλιου. — Ἐσχάτως ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Φίλιου, ἐφόρου ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐν κομψῶν βιβλίων, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκει τις μετὰ μεγάλῃν ἀπλότητα καὶ σαφηνείαν ἐκτεθειμένα τὰ περὶ μυστηρίων, ἐρειπίων καὶ μουσείου τῆς Ἐλευσίως. Εἰς τὰς πρῶτας σελίδας τῆς πραγματείας ταύτης ὁ κ. Φίλιος ἀναφέρει δι' ὀλίγων ὅλας τὰς ἱστορικὰς σημειώσεις περὶ τῶν πρῶτων κατοίκων τῆς Ἐλευσίως, εἰς τὰς μετέπειτα ἐξηγεῖ τὴν τροπὴν ἐτελοῦντο ἡ τελετὴ καὶ καθ' ὅλον τὰ Ἐλευσίνα μυστήρια καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ ἐρεῖπια, καὶ τέλος ἐν εἰδει Bäderer ἐξηγεῖ ἐν πρὸς ἐν τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἐλευσίως εὐρισκόμενα ἀγαλμάτια, ἀνάγλυφα, ἀγγεῖα κίονας καὶ ἐπιγραφάς. Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ὑπάρχει πολὺχρωμον διαγράμμα τοῦ ἱεροῦ Περιόλου, μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως, τῆς Θριαμβικῆς ὁδοῦ, τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ μεθ' ὅλων τῶν κτισμάτων τῶν ἀπὸ τῆς Προπαιστρατείας ἐποχῆς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Εὐχῆς ἔργον εἶνε ὅτι τὸ βιβλίου τοῦτο εἶνε γραμμένον καὶ διὰ τοὺς μὴ εἰδικούς, παρακινεῖ οὕτω αὐτοὺς εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἱερῶν λειψάνων τῆς Ἐλευσίως.

Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα τρεῖς νέοι καθηγηταὶ διορίσθησαν εἰς τὴν σχολὴν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου: ὁ κ. Ζέγγελος ἀναλαβὼν τὴν διδασκαλίαν τῆς Γενικῆς καὶ Φυσικῆς Χημείας, ὁ κ. Θεόδωρος Σκούφος τὸ μάθημα τῆς Παλαιοντολογίας καὶ ὁ κ. Βασίλ. Αἰγινῆτης τὸ μάθημα τῆς θεωρητικῆς Φυσικῆς.

Καὶ πρὸς ἑναρξιν τῶν τακτικῶν μαθημάτων τῶν ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ ἑναρκτήριος λόγος· πράγματι δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων διαπρεπῶν ἐπιστημόνων πρῶτος ἐξεφώνησε τὸν ἑναρκτήριον ὁ κ. Ζέγγελος ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἀκροατηρίου· «περὶ ἐνεργείας, ὕλης καὶ αἰθέρος».

Διὰ τοῦ λόγου τούτου ἐπέδειξε πόσον αἱ ἐπιστῆμαι τῆς φύσεως κατέγιναν νὰ ἀνεύρωσι τὸν σύνδεσμον ὅστις κατ' ἀπαραβάτους νόμους τηρεῖ ἐν ἀλληλουχίᾳ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως, νὰ ἀποκτιῶσιν τὴν κλεῖδα, ἥτις ρυθμίζει τὸν μηχανισμόν τοῦ σύμπαντος. Καὶ εὖρον αὐτὰ ἐν τῇ μεγάλῃ ἀληθείᾳ ἡ ὁποία ἐγκλείει πάντας τοὺς νόμους τοὺς

διέποντας τὰς τύχας τοῦ κόσμου, ἐν τῷ ἀξιώματι τῆς ἀθαρσίας τῆς ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας. Οἱ δύο οὗτοι παράγοντες, ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια, εὐρίσκονται εἰς ἀένναον κίνησιν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀλλάσσοντες μορφήν ἐν τῇ φύσει, ἥτις παρίσταται ὡς εἰκὼν τῶν ἀδιαλείπτων αὐτῶν μεταμορφώσεων. Τρίτος τις ἄλλος παράγων ἐμφανίζεται, εἰς τὸ πεδίου, ἐν ᾧ τελούνται, μεταδίδονται καὶ μεταλλοιοῦνται αἱ κινήσεις αὗται· εἶνε ὁ ὑποθετικός αἰθέρ. Ἀφοῦ δὲ ὁ κ. Ζέγγελος ἐξέθηκε ὅλας τὰς δημιουργηθείσας ὑποθέσεις καὶ θεωρίας περὶ ὕλης, αἰθέρος καὶ ἐνεργείας, κατέληξεν εἰπὼν ὅτι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο δύναται νὰ χειραγωγῇ τὴν ἐπιστήμην ἡ θαυμάσια σπουδὴ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἡ μορφή διπλ. ἐκείνη τῆς ἐνεργείας, ἥτις εὐρίσκεται ἐν στενωτέρῳ ἐπαφῇ πρὸς τὰς μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων παραγόντων σχέσεις, καὶ ἡ ὁποία τείνει σήμερον νὰ θεωρηθῇ ὡς αὐτὴ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ παντός.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν ἑναρκτήριον τοῦτον λόγον ἤρξατο τῶν παραδόσεων τοῦ μαθήματος τῆς Παλαιοντολογίας ὁ ἀγαπητός μεταξὺ τῶν φοιτητῶν καθηγητὴς κ. Σκοῦφος, ἐκφωνήσας τὸν ἑναρκτήριον λόγον τοῦ «περὶ τῆς ἐξελίξεως καὶ ἐξαπλώσεως τῶν ἐλεφάντων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ». Καὶ ἀφ' οὗ προηγουμένως ἀπεικόνισε τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὸν δεσμόν τῶν δύο νεαρῶν φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν τῆς Παλαιοντολογίας δηλαδὴ καὶ τῆς Γεωλογίας, αἱ ὁποῖαι μολοντί ἀριμοῦσι πραγματικὸν ἐπιστημονικὸν βίον μόλις δεκάδων ἐτῶν κατέχουσι τὰ σκῆπτρα τῆς ἐξελίξεως ἐν γένει τῶν ὄντων καὶ τοῦ ποιοῦ, τῆς διαμορφώσεως καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, καὶ ἀφ' οὗ ὑπέδειξεν ὅτι αἱ ἐπιστῆμαι αὗται ἐν τῇ πατρίδι μας εἶνε καθ' ὅλοκληρίαν Terra incognita καὶ ὅτι ἡ γεῦσις τῶν ἐπιστημῶν τούτων ὡς πολυτέλεια μᾶλλον θεωρεῖται, ὡμίλῳ ἀκολούθως ἐπὶ μακρὸν περὶ τῶν παλαιοντολογικῶν εὐρημάτων τῆς Ἀττικῆς καὶ διὰ τῶν γενομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐν Πικερμῳ, καὶ περὶ τῶν ἀπολιθωμένων ἐλεφάντων τῆς Μεγαλοπόλεως· τέλος δὲ ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅπως ἡ Ἑλλὰς δι' ἀνασκαφῶν διερευνήσῃ τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ ἐν καταλλήλῳ Μουσείῳ ἐκθέσῃ τὰ λείψανα τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς καὶ καταστή οὕτω ἡ πατρίς ἡμῶν κέντρον τῶν ἀπανταχοῦ παλαιοντολόγων.

Καὶ ὁ ἕτερος τῶν νεωστὶ διορισθέντων καθηγητῶν ὁ κ. Β. Αἰγινῆτης ἤρξατο τῶν παραδόσεων τοῦ ἐκφωνήσας τὸν ἑναρκτήριον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνέπτυξε τὴν μεγάλῃν σπουδαιότητα τῆς Φυσικῆς, ἐξέθεσε τὴν μακρὰν σειράν τῶν ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν, ἐπεσκόπησε καὶ ὥρισε τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον ἔχει φθάσῃ μέχρι σήμερον ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη. Τελευταῖον δὲ εἶπε τὰ ἑξῆς: τὸ μέγα ἔρωταμα ὅπερ σήμερον τίθεται πρὸς τῆς φυσικῆς ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας, εἶνε ἐάν πραγματικὸς αἰθέρ εἶνε ἡ μόνη πραγματικὴ ὕλη ἐξ ἧς ἐγεννήθη τὸ πᾶν, καὶ ἐάν ὁ αἰθέρ οὗτος ὑφίστατο πραγματικῶς πρὸ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ ἐπιστήμη μένει σκεπτικὴ· ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη

μονικὴ σκαπάνη τύπτει μὲν μετὰ δυνάμεως, ἀνευ ὅμως ἐλπίδος ἀμέσου λύσεως.

Ὁ ἐν Παριδίῳ Σύνδεσμος πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Μετὰ τὸν κ. Th. Homolle ποιήσαντα τὴν ἑναρξιν τῶν διαλέξεων τοῦ εὐεργετικοτάτου τούτου συλλόγου καὶ ὁμιλήσαντα περὶ τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος, καὶ μετὰ τὸν κ. Diehl τὸν διαπρεπῆ Βυζαντιολόγον, διαλεχθέντα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἑνθερμος φιλέλλην καὶ σοφὸς Γαλάτης Gaston Deschamps ἐκλέξας θέμα τῆς διαλέξεώς του τὸν ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνισμόν τοῦ ὁποίου τὴν ζωτικότητα καὶ τὴν ἑμψονον καὶ ἀκλόνητον ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν πρὸς τὰ πάτρια ἔμνησε μετ' ἀπαραμύλλου ἐγγλωττίας. Ἀνέφερε πλείστα συγκινητικὰ ἐπεισόδια καὶ κατέληξεν ἐγκωμιάζων τὰ αἰσθήματα τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ, τοῦ προσηλωμένου εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν πατρίδα, τοῦ τυραννομένου ἀλλὰ μὴ θέλοντος ν' ἀποθάνῃ, ἐνὸς Ἑλληνισμοῦ ἀναμένοντος διαρκῶς τὴν ὀριστικὴν του ἀποκατάστασιν.

Δημήτριος Βερναρδάκης. — Ἀπέθανεν ἐν τῇ γεννετέρᾳ Μιτυλήνῃ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ὁ Δημήτριος Βερναρδάκης ὁ διαπρεπὴς δραματικός συγγραφεὺς καὶ πρῶτος Καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ μας Πανεπιστημίου. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Βερναρδάκη θὰ γράψωμεν ἐκτενῶς ἐν τῷ προσεχῇ τεύχει.

Ἀνακάλυψις τῆς Τηλεφωτογραφίας. — Ὁ καθηγητὴς Korn τοῦ Μονάχου ἀνεκάλυψε τὸ μέσον δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀποστολὴ τῶν φωτογραφιῶν ἐξ ἀποστάσεως διὰ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι σπουδαιότατη ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῷ δίῳ ἔσται εὐρεῖα.

Αἱ δοκιμαὶ ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἰδρύονται τηλεφωτογραφικοὶ σταθμοὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ ἐπανέλθωμεν προσεχῶς.

Ὁ ἀνευ δόματος τηλεγράφος συνδύματος
Murgas. — Ὁ Κος Murgas ἐν Nilkesbarre (Πενσυλδανίας) ἀνεκάλυψε νέον σύστημα τηλεγράφου ἀσυρμάτου ἔχοντος μεγάλαν ἐντάσιν. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ νέου συστήματος ἐγκτεται ἐν τῇ χρήσει πολλῶν διακοπτήρων, ὡς ἐκ τούτου δὲ εἶναι δυνατόν νὰ τροποποιηθῇ κατὰ βούλησιν τὸ πλῆθος τῶν παλμικῶν ἐκκενώσεων. Ὁ δέκτης εἶναι τηλεφώνον ὅσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ πλῆθος τῶν αἰωρήσεων τῶν ἐκπεμπομένων ἡλεκτρικῶν κυμάτων τόσον ἤχηλοι εἶναι οἱ ἤχοι οἱ ὑπὸ τοῦ τηλεφώνου παραγόμενοι. Ἐὰν μεταχειρισθῶμεν διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν στιγμῶν τοῦ Morse διακοπτήρα, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ ὁρισμένον ἀριθμὸν αἰωρήσεων καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν γραμμῶν διακοπτήρα ἐκτελοῦντα ἄλλον ἀριθμὸν αἰωρήσεων κατορθοῦται εὐκόλως νὰ διακρίνομεν τὰ σημεῖα, ἐκ τοῦ ἔχους τῶν ἤχων τῶν παραγόμενων ἐν τῷ δέκτη. Ἐκ τούτου προκύπτει μεταβίβασις ταχεῖα καὶ ἀσφαλής. Πολλὰ ἐγκαταστάσεις τοῦ συστήματος τούτου ἐγένοντο εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας τὰ δὲ ἀποτελέσματα φαίνονται ἑλάν ικανοποιητικά.

* *

Νέον στοιχείον περιλαμβανόμενον ἐν τῷ ἀτομοδυναμικῷ ἀέρι. — Ὁ Κος E. Balis εἰδείξε τῷ 1903 ἐν τινι μελέτῃ τῶν φασμάτων τῶν στοιχείων, νέον, κρυπτόν καὶ ξένον, ὅτι τὰ φάσματα τῶν στοιχείων κρυπτόν καὶ ξένον εἶχον 37 γραμμὰς τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως. Κατ' αὐτὸν αἱ γραμμὶαι ἔπρεπε νὰ ἀνῆκωσιν εἰς βαρύτερον ἀέριον τῆς αὐτῆς ὁμάδος. Νεῦ μελέται τοῦ Κου Rudolf Schmidt ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ξένον δὲν εἶναι ἀπλοῦν στοιχείον, ἀλλὰ κράμα πολλῶν ἀερίων ἐκ τῶν συνιστῶντων αὐτὸ τοῦ ἐν ἀπερμόνισαν καὶ μέρος τοῦ φάσματος αὐτοῦ τοῦ πέραν τοῦ ἰοειδοῦς ἐμελέτησαν. Ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἡλεκτρικῆς ἐκκενώσεως τὸ νέον ἀέριον λάμπει μετὰ λαμπρᾶς πρασίνης λάμψεως ὑπὸ δὲ τὴν ἐνέργειαν μακρῶν ἡλεκτρικῶν σπινθήρων λάμπει μετ' ἀποχρώσεως ὑπερῦθρου κυανῆς.

(Revue Scientifique 10 Νοεμβρίου 1906).

* *

Φάρμακον κατὰ τοῦ ὀπίου. — Ἀνεκαλύφθη τελευταῖον εἰς τὸ Salangor φυτὸν τι ἄγριον, τοῦ ὁποῖου τὰ φύλλα, ἀφ' οὗ ξηρανθῶσιν ἐπὶ μίαν ἡμέραν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ κοπῶσι μετὰ τοῦτο εἰς λεπτότατα τεμάχια, φρυχθῶσι δὲ εἰτα καὶ θρασθῶσι διδουσιν ἀφεΐημα, τοῦ ὁποῖου ἡ χρῆσις, κατὰ τὰς ἐκ κίνας εἰδησεις, ἀπαλλάσσει τὸν καπνίζοντα ὅπιν ἀπὸ τοῦ ἐλαττώμα αὐτοῦ ἐντός 8 ἡμερῶν, θεραπεύει δὲ τελείως αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὰς συνεπειὰς τῆς χρήσεως τοῦ ὀπίου. Ἐν Κουάλα Λουμποῦρ, τῇ πρωτεύουσιν τοῦ Salangor, ἰδρῶθη ἑταιρεία κατὰ τοῦ ὀπίου, ἡ ὁποία οἰαμοιράζει δωρεάν τὸ φάρμακον αὐτό, ἡ ζήτησις δὲ αὐτοῦ πῦξινε τόσον ὥστε

οἱ συλλογεῖς τῶν φύλλων τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ λαμβάνουσι 50 φρ. δι' ἑκάστον πίκουλ (50 ὀκάδες.)

Ἀνακινουῦται δὲ ὅτι εἰς μόνην τὴν περιφέρειαν τῆς Κουάλα Λουμποῦρ ἱατρεῦθησαν 14,000 καπνισταὶ ὅπιν, τὰ ἐκεῖ δὲ πωλητήρια ὀπίου ἔχασαν τὰ δύο τρίτα τῆς πελατείας τῶν, τινὰ δὲ αὐτῶν καὶ ἐκλείσαν.

Δελτίον Φυσιολογικῆς ἑταιρείας.

Ἀθῆναι 10 Ἰανουαρίου 1907.

ΜΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΝ

Τὸ Ἰουλιανὸν ἔτος 1907 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἔτος: 6620 τῆς Ἰουλιανῆς περιόδου.

2681 τῶν Ὀλυμπιάδων. Τὸ γ'. ἔτος τῆς 671ης Ὀλυμπιάδος θὰ ἀρχίσῃ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1907

2660 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης κατὰ τὸν Οὐάρινον.

1907 τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, τὸ ὁποῖον ἤρχισε τῇ 19ῃ Δεκεμβρίου 1906.

5667 τῆς Ἰουδαϊκῆς χρονολογίας, τὸ ὁποῖον ἤρχισε τὴν Πέμπτην 7/20 Σεπ/βρίου 1906 τὸ δὲ ἔτος 5668 θὰ ἀρχίσῃ τὴν Δευτέραν 27/9 Σεπτεμβρίου 1907.

1324 τῆς Ἑγείρας, ἔπερ ἤρχισε τῇ Κυριακῇ 11/24 Φεβρουαρίου τὸ δὲ 1325 θὰ ἀρχίσῃ τῇ 1/14 Φεβρουαρίου 1907.

1623 τῶν Κοπτῶν τὸ ὁποῖον ἤρχισε τῇ 29/11 Σ/βρίου 1906 τὸ δὲ ἔτος 1624 θὰ ἀρχίσῃ τῇ 30/12 Σ/βρίου 1907.

ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

εἰς ἐπίσημον ὥραν Αἰγύπτου

τὸ Ἑαρ ἀρχεται τῇ 21 Μαρτίου 8 ὥρ. 35 λ. μ.μ.
» Θέρους » » 22 Ἰουνίου 4 ὥρ. 26 λ. μ.μ.
» Φθινόπωρον » » 24 Σ/βρίου 7 ὥρ. 8 λ. π.μ.
» Χειμῶν » » 23 Δ/βρίου 1 ὥρ. 52 λ. π.μ.

ΜΑΓΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τὰ Μαγνητικὰ στοιχεῖα διὰ τὸ Χελουάν κατὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου (ν.έ.) εἶναι τὰ ἐπόμενα:

Ἐγκλισις 40° 35'
Ἀπόκλισις 3° 4' Δ
Ὁριζοντία ἐντάσις 0, 3015
Ἡ ἀπόκλισις ἐλαττοῦται ἐτησίως κατὰ μέσον ὅρον 6'.
Δι' ἄλλας πόλεις ἢ ἀπόκλισις ἔχει τὰς ἐπομένας τιμὰς.
Ἀλεξάνδρειαν 3° 4' Δ
Ἀσσουάν 3° 1' Δ

ΕΚΛΕΙΨΕΙΣ 1907

Κατὰ τὸ ἔτος 1907 θέλουσι συμβῆναι δύο ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ δύο τῆς Σελήνης.

I. Ὀλικὴ ἐκλείψις ἡλίου. Τῇ 1/14 Ἰανουαρίου ὁρατὴ ἐν Καῖρῳ ὡς μερικὴ ἐκλείψις 45 λεπτά μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

Ἀνατολὴ ἡλίου τῇ 1/14 6 ὥρ. 52 λ. π.μ.
Τέλος ἐκλείψεως 7 ὥρ. 37 λ. »

II. Μερικὴ ἐκλείψις τῆς Σελήνης. Τῇ 16/29 Ἰανουαρίου ὁρατὴ ἐν Καῖρῳ μίαν ὥραν περίπου μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ἡλίου δύσις τῇ 16/29 5 ὥρ. 29 λ. μ.μ.
Τελευταία ἐπαφὴ 6 ὥρ. 30 λ. μ.μ.

III. Δακτυλιοειδὴς ἐκλείψις τοῦ ἡλίου. Τῇ 27/10 Ἰουλίου ὁρατὸς ἐν Καῖρῳ.

IV. Μερικὴ ἐκλείψις τῆς Σελήνης. Τῇ 12/25 Ἰουλίου ὁρατὴ ἐν Καῖρῳ. Ἡ σελήνη θὰ σκοτισθῇ ὀλίγον ὑπὸ τῆς παρασκιάς μίαν ὥραν σχεδὸν πρὸ τῆς δύσεως.

ΔΙΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ ΠΡΟ ΤΟΥ

ΔΙΣΚΟΥ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Τῇ 1/14 Νοεμβρίου γενήσεται ἡ διάβασις τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου. Ὅρατὴ ἐν Αἰγύπτῳ

κατὰ τὰς ἐπομένας στιγμὰς (διὰ τὸ Καῖρον).

Ἐξωτερ. ἐπαφὴ κατὰ τὴν εἰσοδ. 0 ὥρ. 23 λ. 6 δλ. π.μ.

Ἐσωτερ. » » » 0 ὥρ. 25 λ. 44 δλ. »

Ἐλαχίστη τῶν κέντρ. ἀπέλασις 2 ὥρ. 6 λ. 44 δλ. »

Ἐσωτερ. ἐπαφὴ κατὰ τὴν ἐξοδ. 3 ὥρ. 47 λ. 43 δλ. »

Ἐξωτερ. » » » 3 ὥρ. 50 λ. 23 δλ. »

(Κατὰ τὸ Almanach for the year 1907 τοῦ Ὑπουργείου τῶν Δημοσίων ἔργων).

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΩΡΑ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

(Γεωγραφικαὶ συντεταγμέναι ἀπὸ Greenwich).

Ἀδουκίρ Βόρειον Πλάτος 31° 19' 44"
Ἀνατ. Μήκος 2 ὥρ. 0 λ. 17,3 δλ.
Ἀλεξάν. Βόρειον Πλάτος 31° 11' 43"
Ἀνατ. Μήκος 1 ὥρ. 59 λ. 26, 6 δλ.
Καῖρον Πλάτος 30° 2' 4"
Μήκος 2 ὥρ. 5 λ. 1,7 δλ.

Καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ τὸ Σουδάν ὡς ἐπίσημος ὥρα λαμβάνεται ὁ χρόνος τοῦ τριακαστοῦ μεσημβρίου ἀνατολικοῦ μήκους Greenwich (χρόνος τῆς Κεντρικῆς Ευρώπης) ὑπεριτερεῖ ἐπομένως κατὰ 2 ὥρας τὴν ὥραν τῆς Ἀγγλίας. Ὅταν σὴλ. εἶναι μεσημβρία ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ ὥρολογια δείκνουσι 10 π.μ. Ἐνεκα τῆς ἐπισήμου ὥρας ἡ μὲν μεσημβρία ἐπιταχυνεται ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ κατὰ 33 δλ., ἐν Καῖρῳ ἐπιβραδυνεται κατὰ 5 λ. 1,7 δλ. διότι ὁ μεσημβρινὸς τοῦ τριακαστοῦ ἀνατολικοῦ μήκους διέρχεται ὀλίγον πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀδουκίρ (17 δλ. ἢ 4' 20", 4).

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Αἱ μηνολογίαι εἶναι κατὰ τὸ ν. ἡμερολόγιον.

Ἰανουάριος	7	τ.τ.	4 ὥρ. 48 λ. μ. μ.
	14	ν.σ.	7 — 57 — π. μ.
	21	π.τ.	10 — 42 — »
	29	π.	3 — 45 — μ. μ.
Φεβρουάριος	6	τ.τ.	2 — 52 — π. μ.
	12	ν.σ.	7 — 43 — μ. μ.
	20	π.τ.	6 — 35 — π. μ.
	28	π.	8 — 23 — »
Μάρτιος	7	τ.τ.	10 — 42 — π. μ.
	14	ν.σ.	8 — 5 — »
	22	π.τ.	3 — 10 — »
	29	π.	9 — 44 — μ. μ.
Ἀπρίλιος	5	τ.τ.	5 — 21 — »
	12	ν.σ.	9 — 6 — »
	20	π.τ.	10 — 38 — »
	28	π.	8 — 5 — π. μ.
Μάιος	4	τ.τ.	11 — 54 — μ. μ.
	12	ν.σ.	10 — 39 — π. μ.
	20	π.τ.	3 — 28 — μ. μ.
	27	π.	4 — 18 — »
Ἰούνιος	3	τ.τ.	7 — 20 — π. μ.
	11	ν.σ.	1 — 50 — »
	19	π.τ.	4 — 59 — μ. μ.
	25	π.	11 — 27 — »
Ἰούλιος	2	τ.τ.	4 — 34 — »
	10	ν.σ.	5 — 17 — »
	18	π.τ.	3 — 12 — »
	25	π.	6 — 30 — π. μ.
Αὐγούστος	1	τ.τ.	4 — 26 — »
	9	ν.σ.	8 — 36 — »
	16	π.τ.	11 — 6 — μ. μ.
	23	π.	2 — 15 — »
	30	τ.τ.	7 — 28 — »
Σεπτέμβριος	7	ν.σ.	11 — 4 — »
	15	π.τ.	5 — 40 — π. μ.
	21	π.	11 — 34 — μ. μ.
	29	τ.τ.	1 — 37 — »
Ὀκτώβριος	7	ν.σ.	0 — 21 — »
	14	π.τ.	0 — 2 — »
	21	π.	11 — 17 — π. μ.
	29	τ.τ.	9 — 52 — »
Νοέμβριος	6	ν.σ.	0 — 39 — »
	12	π.τ.	7 — 14 — μ. μ.
	20	π.	2 — 4 — π. μ.
	28	τ.τ.	6 — 21 — μ. μ.
Δεκέμβριος	8	ν.σ.	0 — 22 — »
	12	π.τ.	41 — 16 — π. μ.
	19	π.	7 — 55 — μ. μ.
	28	τ.τ.	1 — 55 — π. μ.

ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Διὰ τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν

		Κάϊρον		Ἀλεξάνδρεια				Κάϊρον		Ἀλεξάνδρεια	
		Α	Δ	Α	Δ			Α	Δ	Α	Δ
Ἰαν.	1	6ω51λ.	5ω6λ.	6 56	5—7	Ἰούλιος	1	4—57	7—0	4—59	7—4
	10	6—53	5—13	6 58	5—14		10	5—1	6—59	5—3	7—3
	20	6—51	5—21	6—56	5—22		20	5 6	6—56	5—9	7—0
Φεβρ.	1	6—46	5—31	6—50	5—33	Αὐγ.	1	5—13	6—49	5—16	6—52
	10	6—40	5—40	6 44	5—42		10	5—18	6—43	5—21	6—47
	20	6—31	5 48	6 35	5—50		20	5—24	6—32	5—27	6—35
Μάρτ.	1	6 22	5—55	6 26	5 57	7)δριος	1	5—51	6—19	5—34	6—22
	10	6—12	6—	6—16	6 3		10	5—36	6—8	5—39	6—11
	20	6—0	6—7	6—4	6—9		20	5—42	5 56	5—46	5 58
Ἀπριλ	1	5—45	6—12	5—48	6—15	8)δριος	1	5—48	5—42	5—52	5—44
	10	5 35	6—19	5—38	6—22		10	5—53	5—31	5—57	5—33
	20	5—24	6—25	5 27	6—28		20	6—0	5—20	6—4	5—22
Μάϊος	1	5 13	6 31	5 16	6—34	Ν)δριος	1	6—9	5—9	6—11	5—13
	10	5—5	6 37	5—8	6—40		10	6—16	5—2	6—18	5—6
	20	4—59	6—43	4—51	6—45		20	6—24	4—57	6—25	5—2
Ἰούνιος	1	4—54	6—50	4—56	6—54	Δ)δριος	1	6—33	4—55	6—38	4—50
	10	4—53	6—55	4—55	6—59		10	6—40	4—55	6—45	4—50
	20	4—54	6—58	4—56	7—2		20	6—46	4—58	6—51	5—03

Αἱ μηνολογίαι εἶναι κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον.

ΜΕΣΗ ΜΕΡΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ (ἐν σκιᾷ)

		Ἀδδχαίχ	Ἀλεξαν.	Ἀσσουάν	Οὐ. Χάλ.			Ἀδδχαίχ	Ἀλεξαν.	Ἀσσουάν	Οὐ. Χάλ.
		(18 ἐτῶν)	(20 ἐτῶν)	(4 ἐτῶν)	(15 ἐτῶν)			(18 ἐτῶν)	(20 ἐτῶν)	(4 ἐτῶν)	(15 ἐτῶν)
Ἰαν.	1-10	18 ⁰ ,9	18 ⁰ ,5	25 ⁰ ,9	23 ⁰ ,4	Ἰούλ.	1-10	35,9	28,9	40,8	40,6
	11-20	18,4	18,0	22,4	24,2		11-20	36,3	29,6	41,4	40,9
	21-31	17,9	17,4	21,1	22,8		21-31	36,5	30,1	41,9	40,9
Φεβ.	1-10	20,2	19,2	26,6	25,6	Αὐγ.	1-10	35,7	30,4	41,2	40,6
	11-20	21,0	19,4	28,9	25,7		11-20	35,1	30,4	41,7	39,8
	21-28	21,9	19,7	28,7	28,7		21-31	34,0	30,2	40,9	39,2
Μάρ.	1-10	22,5	20,2	28,8	30,8	Σεπτ.	1-10	33,1	29,9	40,3	38,4
	11-20	24,3	21,1	31,8	31,9		11-20	32,5	29,7	39,4	38,7
	21-31	25,7	21,9	32,9	33,0		21-31	31,2	28,9	38,4	38,7
Ἀπρ	1-10	27,8	23,2	33,6	36,0	Ὀκτ.	1-10	31,2	28,3	39,7	38,2
	11-20	28,2	23,5	35,8	35,6		11-20	30,3	28,0	38,8	36,6
	21-30	30,0	24,2	39,2	38,0		21-31	29,0	26,9	35,6	35,0
Μάϊος	1-10	31,4	25,0	38,3	38,5	Νοεμ.	1-10	26,7	25,0	34,3	32,3
	11-20	32,4	26,3	39,3	37,4		11-20	23,8	23,6	30,0	29,5
	21-31	34,4	27,0	40,3	37,7		21-30	22,7	22,7	28,2	28,2
Ἰούν.	1-10	34,6	27,2	41,2	41,5	Δεκ.	1-10	21,5	21,5	27,4	27,5
	11-20	35,4	28,4	41,5	41,3		11-20	19,9	20,0	26,2	25,3
	21-31	35,4	28,3	41,5	40,4		21-30	19,2	19,0	25,6	24,3

(Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Δημοσίων Ἔργων τῆς Αἰγύπτου).